

COLOCVII

DESPRE ȘCOALĂ, FAMILIE ȘI SOCIETATE

ANUL II

9 (15)

septembrie

1967

lei 3

DIN SUMAR

- O NOUĂ TOAMNĂ DE AUR (CUN NOU AN ȘCOLAR)
- ÎN SPRIJINUL MUNCII DIRIGINTELUI
- PRINCIPIUL SANCTIUNII ÎN EDUCAREA COPIILOR
- BUGETUL FAMILIEI
- UN COD STRĂVECHI DE MORALĂ
- NUMAI COPIII SÎNT VINOVAȚI?
- AFECȚIUNEA MATERNĂ
- INTERESUL - O FORȚĂ CARE TREBUIE DESOPERITĂ ȘI CANALIZATĂ
- CU HENRI COANDĂ DESPRE EDUCAȚIA ȘTIINȚIFICĂ A TINERETULUI
- FRUMUȘETEĂ PROFESIUNII

PRIMA ZI DE ȘCOALĂ

O NOUĂ TOAMNĂ DE AUR

De când există știința de carte, dascălul, elevul și manualul de învățatură, omenirea s-a deprins să măsoare trecerea inexorabilă a timpului cu o măsură aparte și de-o profundă spiritualitate: anul școlar. Fiecare dintre noi am ținut și nu încetăm a ține seama de această neprețuită împărțire a vremii, ca elevi, profesori, sau ca părinți. Setea de învățatură a cunoscut-o fiecare dintre noi și ea continuă, ca o moștenire scumpă în odraslele noastre, noile generații de elevi purtând înalta făclie a științei de carte, înfrumusețându-se și îmbogățindu-se din lumina ei generoasă și incandescentă.

Dacă stăm și ne gândim bine stălcuirea de azi a învățămîntului din patria noastră n-ar fi fost de conceput fără truda superbă a unor înaintași ca Gheorghe Lazăr, Dinicu Golescu, Eliade Rădulescu, Eftimie Murgu, Ion Creangă, Spiru Haret, a atîtor sute și mii de cărturari și dascăli legați cu trup și suflet de cauza patriotică a luminării poporului. În zumzetul de albină și de stup inextricabil al agregatelor cibernetice din laboratoarele institutelor politehnice din București, Cluj și Timișoara, nouă ne place să auzim, măcar metaforic, ecoul romantic al țeruzei de piatră, neputînd să uităm că și cele mai prestigioase personalități științifice și culturale și-au aplecat fruntea întîia oară pe filele unui abecedar și ale unei modeste cărți de aritmetică elementară. Fără lecțiile de muzichie ale lui Anton Pann, îndrăznim a spune că nu ne-am fi putut mîndri niciodată cu Enescu și Lipatti, fără lepturariul lui Aron Pumnul ne-ar veni greu să mai întrezărim drumul printre constelații al Luceafărului poeziei românești, fără desaga de cărți a lui Badea Cîrțan n-am putea evalua azi amploarea bibliotecilor publice, școlare și universitare din România socialistă, după cum fără nobila activitate a lui Gheorghe Lazăr, învățămîntului de azi i-ar lipsi una din pietrele de unghi. Nu e personalitate științifică și culturală din patria noastră a cărei viață, strădanie și operă să nu fie legate de școală, de învățămînt. Numele celor mai mari și recunoscuți medici, ingineri, arhitecți, chimiști, scriitori, oameni de artă, sînt implicit săpate pe coloanele și pilastrii

învățămîntului din patria noastră pentru înflorirea căruia și-au închinat forța lor creatoare, înțelepciunea și nesecata lor sete de progres.

Toate aceste generații au cunoscut la începutul toamnelor același glas argintos al clopoțelului de școală, tuturora acest glas limpede ne este fără încetare scump și familiar. În această toamnă ne este încăodată hărăzit să-l ascultăm cu bucurie și speranță, cu încredere și voioșie, pentru climatul de muncă și sirguintă la învățatură în care el răsună amplu și puternic. Cifra fără precedent, în această toamnă învață în școlile patriei noastre peste 3 300 000 elevi, numai în prima clasă a școlilor generale intrînd cu emoție și uimire peste 351 000 de noi elevi.

Oglindind, ca și în anii trecuți, grija partidului și guvernului, în această toamnă sînt distribuite gratuit 27 000 000 de cărți școlare cu o valoare globală de circa 180 000 000 lei. Zeci de noi clădiri școlare, sute de noi clase, laboratoare și săli de studiu vin să mărească și în acest an zestrea materială a învățămîntului din țara noastră, care este astfel așezat pe unul din cele mai înalte locuri din lume, în ceea ce privește opera socială de învățămînt a tinerelor generații.

În lumina acestor considerații ne revine tuturor sarcina de a munci cu pasiune, grijă și dragoste pentru educarea acestui neprețuit fond de aur care este omul de mîine. Să-i răsplătim setea de cultură, să-i sprijinim visul de-a deveni folositor societății, să-i desăvîrșim personalitatea, s-o făurim pe măsura măreței epoci în care trăim, să-l pregătim temeinic pentru munca de înflorire a patriei socialiste, pentru marile construcții care-l așteaptă. Drumul spre acest țel trece deopotrivă prin fața ochilor noștri, educatori și părinți, prin fața cuvîntului nostru, de la abecedar pînă la capodoperele din biblioteci, de la cartea de aritmetică pînă la tranzistorii agregatelor cibernetice, de la desenul infantil pînă la hîrtia de calc, inginerească.

În acest prag de nou an școlar, tuturora, elevi, dascăli și părinți, le spunem din inimă: succes! Le dorim tuturora cununa de lauri a premianților.

Petru VINTILĂ

SCURTE COLOCVII DE PEDAGOGIE A FAMILIEI

Prof. dr. doc. Ștefan BÎRSĂNESCU

membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România

Problemele de pedagogie a familiei sînt azi la ordinea zilei. Le impun atît politica demografică a multor state, inclusiv aceea a statului român, îngrijorate de evoluția populației lor, cît și creșterea amplă a cerințelor instructiv-educative din societatea contemporană, pentru a căror satisfacere mulțumitoare școala are nevoie de concursul activ al familiei.

În textul ce urmează mai jos se examinează cîteva din aceste probleme, dar într-o formă succintă și prin luarea în considerare a psihologiei multor adulți, dispuși mai curînd, pentru rețete, decît pentru o dezbateră amplă a unor astfel de chestiuni.

1. Ce trebuie să știe părinții spre a asigura copiilor lor o bună educație?

Primul lucru pe care ei trebuie să-l știe este — potrivit cu datele pedagogiei contemporane a familiei — acela că părinții au datoria să asigure fiilor lor o dezvoltare sănătoasă și un viitor fericit.

Cunoscînd apoi că, în subordine, dezvoltare sănătoasă înseamnă o dezvoltare psiho-fizică multilaterală și armonioasă, iar asigurarea unui viitor fericit implică pregătirea copilului pentru o justă integrare în societate ca bun cetățean și profesionist, părinții au față de copilul lor o serie de obligații, tot atîtea elemente de pedagogie a familiei, care derivă din sarcinile ei fundamentale:

1. În ce privește dezvoltarea fizică multilaterală a copilului, ei

sînt obligați să știe să asigure copiilor:

a) *îngrijirea sănătății* (igienă, hrană, îmbrăcăminte, bune condiții de mediu);

b) *cultura corpului*: dezvoltare fizică armonioasă, plus calități ca: forță fizică, agilitate în mișcări, rezistență la oboseală, frumusețe etc; combaterea scoleozelor;

c) *cultură motorică*: cultivarea ținutei și a mersului corect, a mimicii și a pantomimicii juste și combaterea eventualelor abateri (tirirea picioarelor, bătăbanirea minilor etc);

d) *cultura simțurilor*: grija pentru funcționarea normală a simțurilor (văzul, auzul etc.).

2. În ce privește dezvoltarea psihică multilaterală și armonioasă a copilului, părinții trebuie să știe că ea le pretinde cunoașterea căilor pedagogice pe care se poate realiza.

a) Întrucît instrucția și educația se fac, mai ales în copilărie, pe bază de imitație, părinții

să știe că trebuie să ofere fiilor lor o *personalitate model* (ca vorbire, ținută, mers, activitate, relații sociale etc.). Experiența a dovedit că personalitatea (părinților, profesorilor etc.) este mijlocul cel mai influent în educarea copiilor.

b) Experiența pedagogică a mai dovedit că dezvoltarea *spiritului de auto-control, a simțului de răspundere, a capacității de stăpînire a impulsurilor și a emoțiilor, a conduitei raționale* asigură o dezvoltare spirituală amplă și de nivel înalt și, invers, că lipsa lor poate favoriza formarea unei stări cronice de *instabilitate și de dezechilibru*. Ca atare, părinții să știe și să formeze la copil spiritul de auto-control (pînă la 12—13 ani) și capacitatea conduitei raționale în actele de fiecare zi (pînă pe la 16—17 ani). Cînd astfel de semne nu-s prezente la un copil, este motiv de îngrijorare și părinții sînt datori să-și multiplice opera lor educativă.

c) E știut că în dezvoltarea psihică, cultura, în condiția ei de hrană spirituală, joacă un rol imens. În legătură cu aceasta, părinții trebuie să-și cunoască datoria lor: dacă e greu să le pretindem o intervenție mai mare în cultura tinerilor aceasta rămînd în principal de resortul școlii — li se poate cere altceva: o acțiune vie, repetată și caldă de orientare și entuziasm a fiilor lor pentru cultură, pentru valorile culturale (pentru știință, tehnică, morală, artă etc.) și spirituale (pentru adevăr, bine, frumos, dreptate etc). Părinții care împlinesc o astfel de lucrare fac o mare operă de ordin pedagogic: deschid copiilor drumul spre forme superioare de existență, spre un viitor fericit.

d) În legătură cu obligația părinților de a ști să asigure copiilor lor un viitor fericit, se impun cîteva precizări speciale.

Pe lîngă dezvoltarea psiho-fizică multilaterală și armonioasă, o condiție a fericirii individuale o constituie integrarea tînarului în societate ca bun cetățean și ca bun profesionist. Această condiție a fost verificată în variate cazuri. În această ordine de idei, părinții să știe că ei au marea datorie de a-și influența și orienta copiii în direcția devenirii lor ca buni cetățeni-patrioți și ca buni profesioniști și că ei își pot pregăti fiii dacă le ridică nivelul de maturizare și conștiința datoriei prestațiilor profesionale. E bine ca părinții să mai știe un însemnat adevăr demonstrat de experi-

ență: societății umane i-au dat copii buni, buni cetățeni și buni profesioniști, acele familii care au fost ele însele bune comunități de muncă și iubire reciprocă și solide unități afective și ideologice.

2. Care dintre părinți să păstreze legătura dintre familie și școală: mama, tatăl sau amîndoi?

Este vorba aici de o cunoscută controversă, prezentă și azi în unele familii. Natura ei se cunoaște. Nu rareori soțul cere soției sale să meargă ea la școală, și să reprezinte familia; invitația, unele soții o transferă soțului cu motivația: tu trebuie să mergi la școală, fiindcă tu ești „capul familiei”!

Practic, controversa se rezolvă în unele familii în mod logic: la școală se duce aceluși de al cărui resort este mai legat cazul pentru care s-a făcut invitația școlii.

Principial, lucrurile stau astfel: cu școala este necesar să cultive relații bune și strînse ambii părinți pentru un dublu motiv:

Primul: ca ambii părinți să ia cunoștință de informațiile și directivele școlii și să se pună de acord cu aceasta. Astfel, dacă numai unul dintre părinți păstrează contactul cu școala, se ivește riscul ca acest contact să fie mai sărac și mai puțin eficient.

Al doilea: fiind în considerare faptul că azi aceste întîlniri cu părinții sînt mult mai bogate ca probleme pedagogice și de un nivel mai ridicat decît altădată, apare necesar ca ambii părinți să profite de ele.

Dar din adoptarea acestui punct de vedere — că este necesar ca ambii părinți să țină legătura cu școala — decurge pentru școală o însemnată obligație: de a organiza întîlnirile școlii cu părinții în mod temeinic, în forme interesante, cu teme atrăgătoare și utile, ca lumea să rămînă mulțumită de ele și să se reîntoarcă acasă cu un sentiment de înălțare sufletească.

În acest scop, școlii, directorului ei, diriginților și profesorilor le stau în față obligații speciale, ca de exemplu: să se facă o selecție îngrijită de teme care să fie tratate în așa fel încît să trezească interesul părinților, să-i lămurească pe deplin și să-i convingă de necesitatea aplicării directivei date. Discuțiile să fie bine gîndite și purtate într-un spirit cald, viu și antrenant, încît părinții să desprindă din vorbe și gesturile oamenilor școlii marea lor dragoste pentru copilul lor, bunele lor intenții, grija și devotamentul lor. În fine, în toate aceste debateri, lupta cea mare, care revine cadrelor didactice, este aceea de a stimula pe părinți să contribuie cu atenție și perseverență la dezvoltarea spiritului de auto-control și a conduitei raționale a fiilor lor.

În același scop, oamenii școlii vor adresa părinților în mod repetat și stăruitor un cald apel de a face din familia lor o comunitate de muncă și cultură, cu argumentul că cel care luptă în această direcție acționează în fond pentru viitorul fericit al copiilor proprii, implicit pentru viitorul societății.

Desen de

Olga CIZEK

Termenul de *sanctiune* (derivă din latinul *sanctio-onis* care face parte din aceeași familie cu *sanctus, sacer, sfânt*), înseamnă în ultimă analiză a sfinți, a consfinți, a consinți, a da putere de lege (juridică, morală etc.) de unde apoi sensul lui s-a extins la reacția față de acei care calcă legea sau o respectă într-o formă superioară (pedeapsă și recompensă). Deci în toate împrejurările sancțiunea — fie că înseamnă pedeapsă, fie că înseamnă recompensă, — presupune un grup social de la care pornește și fără de care nu poate lua naștere și nu poate nici funcționa.

Fenomenul educației, prin natura sa socială, își exercită coercițiile asupra copilului încă de la naștere, prin intermediul adulților. Începând cu organizarea trebuințelor de hrană, somn etc., adultul intervine în dirijarea procesului educativ conform unor norme sociale determinate, însoțind dezvoltarea copilului pe toate planurile existenței sale. Însuși adultul continuă să fie supus aceleiași influențe sociale care determină formarea lui ca cetățean util societății din care face parte.

Problemele sancțiunii premiale și ale celei penale sînt numeroase și au implicații largi în sociologie ca și în psihologia socială. Ne vom referi cu precădere la cîteva din problemele psihopedagogice care se pun cu privire la sistemul sancțional în procesul educației.

În această privință, rolul primordial îl deține familia — prin colectivitatea socială care filtrează actele copilului. Pe lângă procesul de învățare ca atare, copilul este dirijat și prin acceptarea sau neacceptarea actelor sale comportamentale. Într-o familie echilibrată copilul găsește o confirmare unanimă a actelor ce corespund normelor de educație, o aprobare și o promovare a acestora, prin cuvinte de apreciere: „bine”, „foarte frumos”, „bravo” etc. sau prin mîngîieri, aclamații, laude etc. Pără reacția de apreciere, de entuziasm, fără admirație și laudă, sancțiunea premială nu ar avea loc, nu s-ar desfășura. Acceptarea unanimă îi permite copilului o verificare a justetei normelor sale de conduită și îi conferă siguranța succesului său. Copilul — de orice vîrstă — care reușește să obțină o astfel de sancțiune (premială) de la colectivitatea din care face parte, se dinamizează, capătă încredere în propriile forțe, este tentat să întreprindă alte acțiuni cu gîndul la alte reușite.

Cînd o acțiune a copilului contravine unor reguli sociale sau interese proprii, părintele, ca prim judecător al acestor fapte, intervine pedepsind. Sancțiunea penală e de grade diferite, în raport cu gravitatea actelor săvîrșite și în raport cu vîrsta copilului. Pedeapsa trebuie să aibă rol de sancțiune a unor acte necorespunzătoare, fără să traumatizeze copilul. O gradare judicioasă a sancțiunilor, un echilibru între libertatea copilului de a-și alege actele de comportare și dirijarea acestora din afară va asigura o dezvoltare armonioasă a personalității în formare, a spiritului de dreptate și de răspundere.

Apropiindu-ne de concret, vedem că există părinți care, neținînd seama de conținutul actelor copilului, îl sancționează totdeauna pozitiv, încurajînd chiar și comportări urite. Astfel, aprobînd sau admirînd ieșirile violente ale odraslei lor părinții nu fac decît să tulbure sistemul de relații ale acesteia cu ambianța. Pe lângă că înrădăcinează la copil o părere falsă asupra valorii faptelor sale, acest sistem generează și o stare conflictuală între tendințele fixate prin deficiența educativă și cerințele de comportare ale grupului social în care intră copilul. De exemplu, elevul poate intra în conflict cu mediul școlar dacă nu are „măsură” justă a faptelor sale, dacă nu i s-a format deprinderea de a-și evalua în mod corect actele de conduită. Un astfel de școlar va manifesta tulburări în planul afectiv, întrucît are mereu impresia că este nedreptățit, persecutat, că nu i se recunosc meritele. De aici, un pas pînă la instalarea diverselor forme de stări nevrotice.

Alți părinți greșesc prin exagerarea sancțiunilor penale, plecînd de la principiul că un copil se poate forma numai printr-o exigență dusă la extrem. În sistemul lor de educație predomină pedeapsa — motivată sau nu — fără o gradare corespunzătoare a greșelilor comise. Diferite aprecieri asupra copilului sînt exprimate brutal de către părinți în cuvinte jignitoare: „ești prost”, „ești dobitoc” etc. și cu invective care îl umilesc și îi fixează complexe de inferioritate. Nu rareori astfel de sancțiuni verbale sînt însoțite și de o sancțiune fizică. De la palma dată peste fese copilului mic pentru sancționarea unei greșeli grosolane de —

PRINCIPIUL SANCTIUNII ÎN EDUCAREA COPILOR

obicei se ajunge mai tîrziu, în cazul unor părinți certați cu normele pedagogice și etice elementare, la bătăile brutale, aplicate ca metodă educativă curentă. Dar actele de brutalitate ori neutralizează efectele, făcîndu-l pe copil insensibil și inintimidabil, ori exacerbează efectele negative, transformîndu-l într-un ins fricos, lipsit de demnitate, de personalitate.

Pedeapsa fizică, fie ea motivată sau nu, fie ea mai mult sau mai puțin brutală, nu poate genera decît revolta, protestul copiilor în cel mai bun caz, dacă nu și o veritabilă infirmitate în dezvoltarea afectivă a personalității.

Un alt principiu de aplicare a sancțiunilor constă în adaptarea acestora la nivelul de vîrstă al copilului. Tipul de sancțiune potrivit unui adolescent nu poate fi acela aplicat copilului mic. Căci particularitățile de reacție, sensibilitatea specifică vîrstei, modul de prelucrare interioară a semnificației sancțiunilor primate ca și motivațiile actelor sînt cu totul altele.

De exemplu, în cazul școlarului mic sau al preșcolarului, dezaprobarea unei fapte urite trebuie însoțită și de explicații pentru că, la această vîrstă încă nu se cunoaște îndeajuns ce e bine și ce nu, ce e permis și ce nu. Altfel dezaprobarea poate rămîne fără efect. În cazul elevilor mari, să zicem de a XI-a, nu mai sînt întotdeauna necesare explicațiile de acest gen, putînd fi suficientă cîteodată chiar și numai o simplă dezaprobare din priviri.

Dar sancțiunea și modul de aplicare a ei trebuie să varieze și în funcție de particularitățile individuale ale copilului. Un simplu „bravo” poate avea efecte cu totul diferite. Pe un copil timid care nu are încredere în forțele proprii îl poate mobiliza, pe unul înfumurat care are o părere foarte bună despre el, îl poate face să slăbească eforturile în muncă.

În aplicarea sancțiunilor trebuie să se țină seama de faptul că la orice vîrstă copilul are nevoie de înțelegere, de o atitudine binevoitoare și constructivă din partea celor apropiați. Eficiența sancțiunii crește atunci cînd aceasta este dublată de afecțiune și de ocrotire.

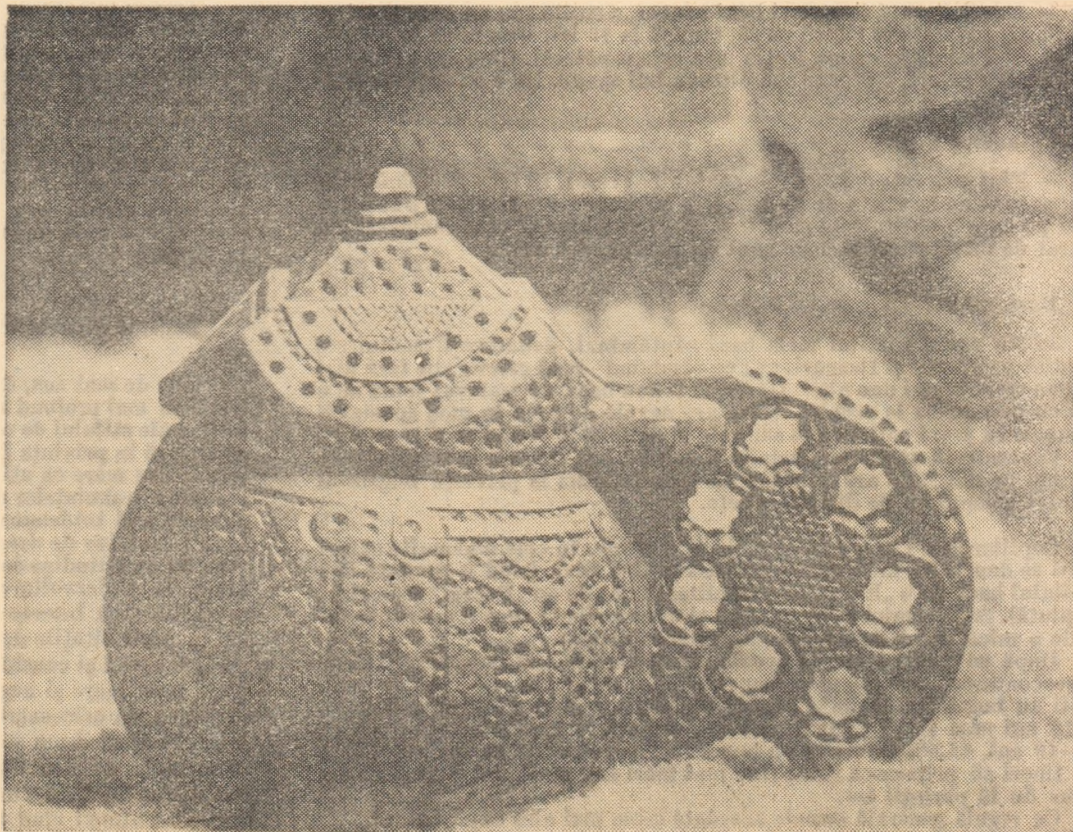
Educatorul care își asumă răspunderea premierii sau corectării unui act al copilului trebuie s-o facă pe baza unor principii etice cu conținut social uman. E știut că pedeapsa aplicată în afara unor norme sociale, doar din capriciul părinților — îl face pe copil un dezadaptat, adesea cu o permanentă reacție de protest. De exemplu, în familiile în care tatăl alcoolic vine beat și-și bate soția și copilul fără nici o vină, mama nervoasă își lovește copiii, aceștia, în loc să capete o justă părere cu privire la faptele lor, sînt traumatizați psihic și își arată protestul fugînd de acasă, sau comițînd felurite rele.

În cea mai de seamă lucrare autobiografică a sa — „Poezie și adevăr” — Goethe își începe destăinuirile cu motto-ul „Omul nu poate fi educat fără să fie pedepsit”. Desigur, ilustrul scriitor nu a văzut în pedeapsă singura modalitate de stimulare și de corectare a omului. Păurirea omului potrivit cerințelor unei anumite etape din dezvoltarea socială impune existența unor norme sau scări de evaluare a actelor individului. În raport cu aceste scări de valori, societatea acceptă, valorifică și selectează actele corespunzătoare, aprobîndu-le și premiîndu-le (prin sancțiuni premiale) sau respingînd, infirmînd sau pedepsind pe cele necorespunzătoare (prin sancțiuni penale, nu numai în sens juridic, ci și etic).

În educație sancțiunea premială și punitivă țintește spre corectarea sau fixarea anumitor conduite acceptate și încurajate de societate; și în al doilea rînd spre mobilizarea copilului pentru autodisciplinare, frînarea impulsurilor pentru realizarea unui echilibru psihic și afectiv în viața lui. Atingerea acestor obiective este în funcție de tactul și priceperea în munca educativă a părinților, profesorilor și a tuturor celor ce răspund de creșterea copiilor.

Prof. Elena POPESCU-SOLOMON

Cauc de la Orăștie

BUGETUL TINERETULUI

ANCHETĂ

de conf. univ. dr.
URSULA ȘCHIOPU

Observații pe marginea unei anchete întreprinse printre 200 părinți asupra relațiilor bănești dintre ei și copii (370 copii de peste 7 ani și 23 sub 7 ani).

Ce sumă de bani acordați copilului dumneavoastră?

Cu această întrebare aparent ne semnificativă am vrut să dezvăluim ce dimensiuni capătă, în cadrul familiei, contactul tineretului cu universul financiar. Răspunsurile părinților au oglindit însă și aspecte mai profunde ale stilului general de educație din familie, asupra căruia vom insista în cele ce urmează.

Cităm câteva din răspunsurile cele mai obișnuite la întrebarea pusă părinților anchetați.

Strungarul D.V.:

— Dau săptăminal mici sume de bani celor doi copii ai mei (băiatul este în clasa VII-a, iar fetița în clasa a V-a). Vreau ca încă de pe acum copiii să se obișnuiască cu banii, să știe să-i împartă după nevoile lor. Până acum doi ani băiatul ținea și banii fetiței. Acum fiecare trebuie să-și vadă de ai lui.

Profesorul I.P. (situându-se pe o altă poziție):

— Nu dau copilului meu decât banii de care are neapărată nevoie și când are nevoie. De altfel, are doar 11 ani. În genere, am grijă să aibă ceea ce îi este necesar. Nu aș vrea să devină risipitor, nici să creadă că există bani pe toate cărările și este de ajuns să ceri ca să și primești. Banii sînt expresia muncii...

Bobinatoarea V.A.:

— Pe băiatul cel mare nu-l mai avem acasă, s-a însurat de doi ani și o duce bine. Astuialt, de cînd a trecut în clasa a X-a, îi dau la fiecare chenzină cîte 50 de lei. E băiat mare. Și tatăl lui îi dă din cînd în cînd ceva. Măcar ei, tinerii, să aibă acolo un ban de buzunar deoarece, oricum, acum avem mai mult și... doar pentru ei muncim și trăim...

Felcerul N. C.:

— Dau fetiței în fiecare zi bani pentru o chiflă sau un corn (3 lei pe zi). Suma acordată se ridică pe săptămîină la 18 lei. Duminica fetița primește cei 3 lei de la mama (soția mea este ospătară). Cînd are nevoie de bani pentru caiete, creioane sau altceva îmi spune. Nu e o fetiță cheltuitoare.

Chimistul C.O.:

— Fiul meu este deja un mic contabil al casei. El face cumpărăturile pentru casă de la vîrsta de 12 ani. Din cînd în cînd îi dau mică o sumă de bani pe care o cheltuiește cum îi place. Luna trecută și-a cumpărat un aparat de fotografiat. Stringe bani de aproape doi ani...

Doctorul H. N.:

— Nu pot da fetiței mele bani săptăminal, deoarece îi cheltuiește imediat pe prostii și fleacuri, așa că rămînînd după cîteva zile fără nici un ban trebuie să-i dau alții. De aceea îi dau bani de tramvai (cînd nu o duc eu cu mașina la școală). Dacă are nevoie de ceva în mod special îi spune de cu seară soției mele sau mie și dimineața îi dăm banii necesari.

Concentrată statistic conduita a 200 părinți care au 370 copii peste 7 ani și 23 sub 7 ani are următoarele caracteristici în privința bugetului acordat tineretului de diferite vîrste.

Copiii sub 7 ani li se oferă bani mai rar. În cele mai multe cazuri banii se dau celor mici ca recompensă pentru ceva (cînd e cumințe dau copilului bani de o „Eugenia“ (napolitană) sau de un „Bucegi“ (ciocolată umplută). Se dau mici sume de bani și în cazurile în care a apărut în familie o mică sumă de bani suplimentară (primă).

După ce copiii ajung la școală, au trebuințe mai complexe, începe să se contureze cerința unui buget cit de sumar. La 12—13 ani, 9,5% copii au buget stabil, 28% capătă din cînd în cînd mici sume de bani, la 16 ani cam 12% cazuri intră în categoria celor cu buget stabil. La 18—19 ani, 15,5% tineri au un buget fix, pentru ca la 21 ani, peste 51% din tineri să primească sume fixe mai mari sau mai mici chenzinal sau lunar de la părinții lor.

Ca regulă generală sumele acordate cresc mai ales după 16 ani.

Copiii, tineretul și valoarea banilor

Problemele ce se pun în contextul celor semnalate mai sus sînt următoarele: au nevoie copiii și tineretul de bani? ce fac cu ei? cînd este bine să li se creeze un mic buget? Răspunsurile părinților cuprind implicit referiri la această problemă. Să încercăm să le concentrăm.

Cei mai mulți părinți consideră pe bună dreptate că este absurd să se dea copiilor mici bani. De altfel, familiarizarea cu banii este destul de înceată în copilărie. Într-o cercetare efectuată în anul acesta de o echipă de la Institutul de Psihologie al Academiei, secția psihologia copilului, a reieșit că doar 5% din copiii preșcolari de 5 ani pot să denumească și să ierarhizeze cîteva monede de largă circulație. La 6 ani are loc o creștere la 35% cazuri de cunoaștere a monedelor și hîrțurilor de 1 leu, de 3 lei și de 5 lei. În clasa I-a cam 90% copii cunosc banii; mulți dintre ei, fiind buni la aritmetică, se descurcă totuși greu la schimbatul monedelor divizionare chiar la 8—9 ani. Fenomenul cunoașterii banilor este facilitat în familiile în care copiii de 7 ani sînt puși să facă mici cumpărături de uz continuu ca: pîine, articole mărunte de băcănie, țigări și chibrituri. În genere, valoarea comercială, de schimb a banului, este însă apreciată dificil chiar la 15—16 ani. Sumele mari per copiilor mult mai mari ca valoare de cumpărare, iar sumele mici mai mici decît sînt în realitate. Necesitatea de a acorda sumele de bani la satisfacerea trebuințelor este mai puțin activă decît aceea de a le acorda la satisfacerea dorințelor, fie ele chiar de moment. De aceea, o apreciere corectă a valorii banului nu se realizează la această vîrstă.

Copiii, tineretul din zilele noastre și comerțul

Prezintă un deosebit interes ce cumpără copiii și tineretul din sumele de bani de care dispun, adică din sumele neangajate, în destinații foarte precise. În răspunsurile multor părinți se află referiri la această problemă. În genere, școlarii mici cumpără dulciuri, rechizite școlare suplimentare, mingi, baloane și jucării mecanice. Uneori banii sînt folosiți pentru vizionarea filmelor sau pentru cumpărarea cărților de copii, a timbrelor pentru colecții etc.

Pe la 9—10 ani dorințele copiilor se diversifică sub influența tentațiilor legate de ceea ce se află în circuitul comercial, atracția jucăriilor fiind încă relativ mare. Ceva mai tirziu, la 10—11 ani, o atracție deosebită exercită asupra copiilor colecțiile de timbre, albumele, seriile de fotografii de artiști, ilustrațiile cu vederi din țară sau de peste hotare. Unii vor să-și facă acvarii, să cumpere porumbei, să aibă tot felul de animale și vietăți mici. Se pare că astfel de dorințe devin acute la această vîrstă la care de altfel i se demonstrează adesea copilului că trebuie să reziste tentațiilor. Un loc important la rubrica cheltuielii îl ocupă la această vîrstă cinematograful. Unii părinți ne-au relatat că adeseori banii dați pentru mica gustare de la școală au căpătat o altă destinație. Cu prețul unor renunțări zilnice, copiii îi economisesc pentru a-și satisface dorințele de tipul celor enumerate mai sus. Toate acestea ne fac să considerăm că la 12—13 ani se poate acorda copiilor un mic buget periodic pentru consumurile culturale, cu condiția ca să fie controlat și suplimentat de participarea lor la ținerea evidenței cheltuielilor familiei, la cunoașterea trebuințelor tuturor membrilor ei, și a mecanismelor economiilor posibile etc.

Cele mai complexe probleme le pune adolescentul care are nevoie de un mic buget. Cam 28% din părinți acordă adolescenților sume de bani din cînd în cînd, cam 15% le dau sume fixe chenzinal, iar 5% le dau sume mici lunare. Rămîn 52% părinți care dau bani adolescenților numai cînd aceștia li-i cer. Adolescentul este capabil însă să-și procure și singur bani (prin meditații, angajare în cîmpul muncii etc). Datorită faptului că adolescentul este un consumator cu oarecare posibilități, în toate țările i se acordă atenție comercială deosebită.

Tinerii în calitate de consumatori au anumite particularități. Avînd trebuințe numeroase și intense iar gusturi încă neformate și instabile, ei cumpără încă destule lucruri inutile și de proastă calitate. Mai constanți cumpărători se dovedesc, după relatările părinților lor, în ceea ce privește cartea, articolele de sport, frecventarea cinematografului. În ultimii ani au fost cumpărate de către tineret zeci de mii de discuri, muzicuțe, chitare electrice, aparate portative de radio, aparate de fotografiat, articole de modă și de cosmetică. Tinerii și tinerele cheltuiesc ușor banii, uneori din orgoliu sau pentru menținerea prestigului personal, altele din nepuțință de a rezista unor vinzători persuasivi ori din dorința de a părea mai mari și mai independenți. Consumul de țigări își are punctul de plecare în această dorință.

Bugetul tineretului și relațiile dintre părinți și copii

Cele de mai sus, desprinse din relatările părinților, ne permit să pătrundem mai profund în relațiile dintre părinți și copii, în caracteristicile intime ale stilului de educație din familiile studiate. O atitudine excesiv de strînsă în privința bugetului personal al copilului reflectă fie o severitate foarte mare ca stil de educație în familie, fie o ignorare a creșterii gradate a trebuințelor copilului și tînarului. Un buget larg și necontrolat ascunde mai totdeauna neglijențe educative și exces de liberalism, atitudini excesive de dragoste părintească ce are uneori efecte dăunătoare. O astfel de atitudine duce la creșterea nejustificată și necontrolată a dorințelor, la nedezvoltarea mecanismelor de rezistență la tentații și la neechilibrarea intereselor, dorințelor și trebuințelor sau la neacordarea lor cu posibilitățile de realizare. Tînarul, căruia i se oferă mult, se obișnuiește astfel și consideră că totul i se cuvine; privilegiul creat din dragoste prea mare și neglijență duce la convingerea că părinții trebuie să satisfacă, cu oricesacrificiu și în orice împrejurare, orice dorință a copilului. Pe acest drum se dezvoltă egoismul și egocentrismul, se înmulțesc momentele de nemulțumire față de modul și promptitudinea cu care se satisfac micile dorințe și capricii. O astfel de concepție este dăunătoare mai ales atunci cînd tînarul devine el însuși un factor de producție.

Nu se poate neglija nici alt aspect al problemei. Relațiile dintre tinerii care au posibilități bănești inegale pot avea efecte foarte diverse. Uneori pot constitui germeii unei atitudini de dependență, alteleori pot crea aspirații deviate excesiv spre nevoia de a dispune de bani prin orice mijloace. Astfel, prin bugetul chibzuit al tineretului se pot educa trebuințele, dorințele, năzuințele și stilul lor, atitudinea generală de echilibrare a acestora și a mijloacelor cu care pot fi satisfăcute.

Să extindem problema în zonele tangente și să o analizăm

Problema bugetului tineretului ne apare în esență ca o problemă a educației complexe cu numeroase implicații care, în ultimă esență, sînt de natură morală. Bugetul constituie factorul prin care trebuie să se educe echilibrat și civilizată nu numai sfera trebuințelor și a intereselor, ci și capacitatea tinerului de a deveni în orice moment stăpînul propriilor sale dorințe pe care trebuie să le satisfacă în mod gradat fără a stîrbi din trebuințele altora, fără a sili părinții la sacrificii economice mutilante și prelungite. Prin buget se cizează laturi importante ale conduitei civilizate, se formează spiritul de rezistență la risipă, dezordine și orgoliu. Numai oamenii superficiali și orgolioși sînt risipitori, deoarece nu au reprezentări clare cu privire la munca ce este încorporată în valoarea fiecărui lucru. Bugetul asigură desigur o oarecare independență, dar poate constitui și o porțiță spre înrobirea mercantilă spirituală.

Problema bugetului tineretului nu este deci o simplă problemă de educație a deprinderilor tineretului de a dispune în mod inteligent de sumele de bani ce-i trec prin mînă, nici o problemă sentimentală, ci o problemă de educație economică practică multilaterală, aflată în miinile familiei, o problemă ce are legături cu fărmașia concepției despre lume și viață, cu educația financiar-economică și cetățenească, a fiecărui tînăr, o problemă ce atinge zonele atitudinii avertizate față de circulația valorilor materiale și spirituale, o problemă de se află în miezul atitudinilor cuprinse prin termenii de „necesitate înțeleasă“.

BANII

DE BUZUNAR

MICROANCHETĂ

de Nicolae PROSAN
Brașov

Multe evenimente din viața copiilor se întipăresc adînc în memoria celor din jur: primul dinte ieșit, cei dinții pași, clipa cînd a rostit pentru întia oară cuvîntul „mamă“ sau „tată“, prima zi la grădiniță ori la școală și altele. Dar mult mai puține sînt amintirile despre momentul în care copilul a început să aibă banii lui, să-i cheltuiască și, mai ales, să-și dea seama de însemnătatea lor. Ce a făcut cu banii primiți de la vreo rudă, de la mama sau de la tata? Cum s-a comportat copilul cînd a făcut primele țirguiele; a adus înapoi întregul rest? S-a întîmplat ca niște bani din casă să ajungă în buzunarul lui? Ce atitudine au luat atunci părinții: au fost îngăduitori sau l-au pedepsit cum se cuvine? — Iată cîteva lucruri care au o deosebită semnificație în evoluția copilului, importanță în opera de educație, dar care — așa cum a reieșit din discuția pe care am avut-o cu numeroși educatori — nu sînt tratate întotdeauna cu atenție.

Au nevoie copiii de bani?

În ancheta pe care am făcut-o la Liceul nr. 2, școlile generale nr. 14 și 16 din Brașov și la Școala generală din Sîntpetru-Brașov aproape toți părinții au declarat că le dau copiilor bani pentru cheltuielile personale neprevăzute. Suma variază între 10 și 100 de lei — cei mai mulți menționînd 20 și 30 lei lunar, oferiți fie o dată, fie pe rînd.

Mulți părinți, chiar dacă au venituri mari — încredințează fiilor lor sume mai modeste; motivul e bine întemeiat: copiii, avînd bani mulți fără a fi „gustați“ greutatea muncii, ar putea deveni risipitori, sau foarte ușor, orgolioși, lipsiți de modestie, gata să-și sfideze colegii ai căror părinți au posibilități materiale mai mici.

Familii veghează ca vîlăstarele lor să aibă tot ce le este necesar pentru un trai liniștit și senin. În aceste condiții se pune întrebarea dacă mai sînt oportuni banii de buzunar. „Dăm copiilor tot ce le trebuie — au spus, chiar, unii părinți — așa că nu mai considerăm necesar să le punem la îndea-

mîna fonduri pentru cheltuieli suplimentare“. Problema, credem, ar trebui privită totuși cu mai mult discernămint, în toate implicațiile ei. Căci, iată, în drumul spre școală sau la librărie, vitrinele îi ademenesc pe copii cu tot felul de lucruri. La întrebarea „Pe ce vă cheltuiți banii de buzunar, pe care vi-i dau părinții?“ elevii au răspuns: pe cornuri, înghețată, suc de fructe, „Eugenia“ și alte dulciuri, pe cărți, articole de sport, plicuri cu timbre ori material pentru colecții, apoi pe filme sau alte spectacole. Să recunoaștem: trebuie să nu fi fost niciodată copil ca să nu-ți dai seama cît de greu este să rezisti la vîrsta infantilă unor tentații de acest fel și, mai ales, cît de greu este să „înghiți în sec“ cînd toți colegii mîncă tocmai ceea ce îți place ție—mai mult.

Apare prin urmare, firesc, dorința și într-un fel necesitatea de a avea în buzunar o mică rezervă pecuniară „pentru cheltuieli personale neprevăzute“, cum se exprima o mamă. Aceasta nu înseamnă însă că lipsa unei astfel de rezerve ar aduce mari prejudicii copilului. Cîteva cazuri pe care le-am întîlnit m-au convins chiar că ea ar putea da prilejuri foarte bune de auto-educație, de întărire a voinței, de cultivare a spiritului cumpătării. De exemplu, elevul P.D. la Liceul nr. 2 nu are niciodată bani de buzunar. Rămas orfan de mamă la 2 ani și părăsit de tată, a fost înfiat de bunici (în vîrstă de 70 și 65 ani) care au un venit modest. Dar faptul că P.D. nu a avut în viața lui bani de buzunar nu l-a împiedicat să fie an de an un elev bun la carte, foarte harnic și întreprinzător, cu o mare voință și putere de a-și stăpîni dorințele — calități care în viață îi vor fi de cel mai mare folos. De altfel profesorii cu care am stat de vorbă au și subliniat faptul că elevii care au mereu portmoneele pline nu sînt și cei mai buni la carte, cei care ar putea fi dați exemplul de bună purtare, modestie și seriozitate.

Micile tentații și planurile mari

„Cunoașteți pe cî se duc banii de buzunar ai copiilor dumneavoastră?“ — am întrebat pe părinți. Cei mai mulți au răspuns afirmativ și au motivat preocuparea lor în acest domeniu prin necesitatea de a-i obișnui pe elevi să facă o selecție între tentațiile ce se ivesc și să chibzuiască atent asupra lucrurilor pe care și le cumpără: dacă le sînt chiar atît de necesare pe cît le doresc, dacă nu sînt prea scumpe, de ce calitate sînt etc.

O privire pe lista obiectelor pe care și le cumpără copiii din banii de buzunar arată că în general nu este vorba de tentații nocive. Totuși educatorii să nu uite că ele ar putea deveni dăunătoare în foarte multe privințe. Să ne gîndim, de exemplu, ce ar putea să însemne pentru un copil sensibil la răceală să mînce 2—3 înghețate una după alta pentru că este „mort“ după acest produs, să vadă două filme într-o singură după amiază pentru că îl pasionează la extrem cea de a șaptea artă sau să avîrle banii pentru fleacuri la care apoi nici să nu se mai uite.

Controlul despre care vorbeam trebuie însă împletit cu o muncă de educare susținută, astfel încît copiii să fie circumspecți în cheltuielile pe care le fac, nu din teama de a fi prinși cu greșala, ci din convingerea că banul se cuvine drămuț. De fapt cred că începutul acestei munci de educare trebuie făcut încă înainte de a da banii în mîna copiilor, pentru ca în momentul în care au primit primul leu „numai al lor“ să știe că acesta reprezintă o muncă, strădanii făcute de alții pentru dîșii.

Ca un rezultat al acțiunii întreprinsă de familie și de școală pentru educarea elevilor în spiritul economiei și cumpătării este faptul că tot mai mulți elevi, departe de a-și irosi banii pe fleacuri, și-i strîng cu grijă pentru îndeplinirea unor obiective mai mari: o excursie frumoasă, completarea echipamentului sportiv personal ș.a.m.d. Din elevii anchetați procedează astfel mai mult de o treime din cei de clasele VIII—XI și mai mult de o jumătate din cei de la V—VII. Dar puțini părinți își dau seama că aceste economii pot fi o sursă prețioasă de cunoaștere și educare a elevului. „Îmbolnăvindu-se mama — declară un tată — a trebuit să-i cumpăr urgent niște medicamente. Cu această ocazie am vrut să pun la încercare dragostea băiatului și a fiicei mele (de 9 și 13 ani), pentru bunica lor. Plîngîndu-mă că „nu îmi ajung“ banii pentru medicamente, ei au sărit imediat cu pușculița și cu carnetul lor CEC. Simțeam că nu le este ușor — își făcuseră și ei planuri în legătură cu micile lor economii — dar au renunțat la tot pentru a-și salva bunica.

Copilul să nu prindă „gustul banului“.

Lipsa de preocupare a educatorilor pentru a cultiva spiritul cumpătării, voința de a învinge dorințele și de a pune înaintea lor *necesitatea* — poate avea efecte din cele mai neplăcute. Neavînd puterea să reziste tentațiilor de tot felul, unii copii își caută surse financiare din cele mai ingenioase pentru a-și putea satisface dorințele: „umflă“ prețurile mărfurilor pentru care au fost trimiși la prăvălie, vînd sticle goale fără știră mamei și-și însușesc banii, sustrag bani din caseta familiei ori, chiar, practică jocuri de noroc pe bani. Cînd părinții află despre asemenea apucături se supără, firește. Dar aici nu copiii sînt cei dîntîi vinovați. Oare acești părinți au făcut un adevărat caz de primul leu „găsit“ în curtea școlii sau pe stradă, din prima monedă „ciupită“ de la cumpărături, din orice fel cît de cît neonest de a-și completa sumele din buzunar? Și încă un lucru: să nu uităm că uneori zgîrcenia exagerată a părinților îl poate determina pe copil să-și procure banii de care are nevoie pe alte căi; alteleori, chiar larghețea exagerată a celor mari poate avea un efect similar: obișnuiți tot timpul cu portmoneul plin, copilul nu va putea suporta lipsa de bani ce i s-ar impune la un moment dat și se va îndrepta spre surse financiare necinstite.

De aceea, multă grijă cu banii de buzunar dați copiilor!

UN COD STRĂVECHI DE MORALĂ

Constantin Brâncuși, prețuitor de geniu al virtuților culturii noastre populare, arată că „dacă ar fi un cercetător al moralei și ar alcătui un cod etic, l-ar construi pe bază de proverbe”.

Concentrând în forme artistice desăvârșite bogăția înțelepciunii populare, proverbele și zicătorile au avut din totdeauna, pe lângă funcția de transmitere a unei experiențe de viață și muncă, rostul unor reguli de conduită socială și individuală. Prin vechimea și larga lor circulație ele au căpătat valoare de adevărată legislație morală, statornicind acele principii etice pe care Lucian Blaga, alt profund cunoscător al spiritualității românești, le considera „schelele cu ajutorul cărora se construiește un caracter”.

Consacrând experiența propriei sale existențe istorice de muncă și luptă, poporul român a apreciat dintotdeauna valoarea morală superioară — considerând-o temelie a calității umane. În felul acesta „omenia”, virtute atît de proprie concepției sale de viață, e socotită bun suprem, deci „mai scumpă decît avuția”. Recunoașterea unanimă a acestei calități se materializează în „numele bun” pe care sîntem datori să ni-l facem, răspunderea morală devenind un criteriu sever care acționează de la sine: „Cum îți vei așterne, așa vei dormi”.

Umanismul activ al poporului nostru nu apreciază caracterul ca o valoare în sine, ci doar în măsura eficacității sale sociale: caracterul se formează în contact nemijlocit cu încercările la care ne supune existența („Cel mai bun dascăl e pătania”) și se verifică doar prin fapte („După poamă se cunoaște pomul și după faptă omul”), prin muncă („Omul se cunoaște cînd intri cu el în plug”).

Tăria și constanța de caracter sînt cele care consacră personalitatea fiecăruia. Această exigență, caracteristică echilibrului moral al poporului român, el și-o exprimă atît în incriminarea lipsei de personalitate de opinie („Să te ferești de omul căruia toate îi plac”), cit și în demascarea fățărniciei („Lupul pâră și schimbă, dar năravul ba”).

Necesitatea socială a integrității morale, dar și încrederea în om, optimismul său etic, au făcut ca poporul nostru să acorde o deosebită importanță perfecționării morale, în cadrul procesului educativ, conceput ca o școală nemijlocită a vieții, încă de la începuturile sale, căci „Ziua bună de dimineață se vede”. Aceasta apare ca o recunoaștere pilduitoare a unui principiu pedagogic fundamental, după care cele dintîi deprinderi au o importanță primordială pentru formarea personalității copilului: „Pomul lesne se îndreptează/ De mic, pîn' se-ncovoiază”. O dată cu responsabilitatea etică a procesului educativ se recunoaște însă și dificultatea sa: „E anevoie să tai pom/ Și să cioplești om”. De aici solicitudinea pentru el, grija în alegerea metodelor și necesitatea tactului ca urmare a respectului pentru delicatețea sufletească a copilului: „Cu oțet și cu fier, Nu se face agurida miere”.

Acestea sînt motivele care ne fac să considerăm de o deosebită importanță cunoașterea categoriilor și principiilor etice, materializate în proverbe și zicători, în perspectiva proprie poporului nostru, pentru definirea concepțiilor sale cu privire la viață și educație, cu toate semnificațiile și rezonanțele lor contemporane.

Cinstea, acea virtute fundamentală care determină calitatea și integritatea unui caracter, cunoaște nu numai o apreciere deosebită în proverbe, dar și o exprimare transfigurată de o mîndră poezie: Omul cinstit, „foarte cu dreptate”, are întotdeauna „mîna curată”, putînd sta „înaintea cuiva ca luceafărul”. Cinstea este aceea care ajută pe om să depășească cele mai grele încercări ale vieții, generînd încredere: ... „Cinstea îți face, cînd cazii, să te scoli”. Cinstea se verifică nemijlocit în viața socială, fiind o condiție a relațiilor sănătoase dintre oameni. Așadar, doar fiind cinstit față de ceilalți, poți fi cinstit față de tine însuși: „Cine pe altul omeneste pe sine se cîstește” sau „Cinste dai, cinste găsești”. De aici necesitatea respectării tuturor datoriilor lor făgăduielilor noastre: „Făgăduiala dată/ E datorie curată”. Poporul nostru, păstrător — în condițiile adesea neomenoase ale unui trecut de împilare — al celor mai sănătoase tradiții etice, știe că doar într-o organizare socială dreaptă, cum este cea pe care a întemeiat-o astăzi, cinstea este apreciată așa cum se cuvine („Rînduiala cînd e bună/ Rostul cinstei merge bine”), ea devenind astfel un ideal social de dreptate.

Bunătatea, ca generozitate și disponibilitate sufletească în relațiile dintre oameni, este aceea care conferă frumusețe morală: „Fapta bună ca fîmeea frumoasă”. Poporul român o concepe în imagini tradiționale, deosebit de specifice, elevate și familiare în același timp: omul bun e „ca pîinea cea de grîu”, „ca sarea în bucate”... Ca și celelalte concepte morale, bunătatea este privită în aspectele ei dinamice, active: „Nu e destul a ști bine face, ci trebuie să faci”, ea constituind un adevărat suport de luptă: „Fii tată celor buni și bici celor răi”. În felul acesta bunătatea devine un criteriu de apreciere („Fapta bună laudă pe om”), o obligație umană („Binele cu bine se răsplătește”), un ideal de comuniune socială („La o faptă bună/ Mulți voinici s-adună”) și o datorie către viitorime: „Binele ce-l faci la oricine/ Ți-l întoarce vremea care vine”.

Demnitatea este acea „vrednicie” rezultată din respectarea propriei tale valori umane, dar și a celorla din jur. Ea reprezintă o manifestare a tăriei de caracter („Omul îi mai tare ca fierul, că din fier pați rupe, dar din om ba”) și o garanție a integrității morale: „Copa cu rădăcini adînci nu se teme de furtună”). Demnitatea mai este concepută ca o rezultată a unei energii sufletești în stare să înlăture orice fel de concepții, chiar cu prețul

NELL — OLANDEZĂ

Din expoziția de pictură și desen a pictorului PETRE SUȚIANU (14 Iulie — 4 August 1967)

unor sacrificii: „Decît oi întinge-n unt și m-oi uita în pămînt, Mai bine oi întinge-n sare și mă voi uita la soare”. Această virtute are profunde implicații sociale, marcînd rezonanța morală a înfruntărilor de clasă: „Mai bine țaran în picioare, decît boier în genunchi”.

În strînsă legătură cu demnitatea, respectul înseamnă o recunoaștere socială a sa, materializată în norme de conduită: „Care-i din viță, Și din sămîntă, Știe ce-i cinia, Și omenia”. Așadar, respectăm, mai presus de toate, frumusețea de caracter, calitatea umană superioară („Omul de omenie/ Crede omului de omenie”) care se afirmă în rezultatele activității fiecăruia, în muncă: „Pe plugar să-l cîstești, că de la el hrană dobîndești”. Datori a purta mai departe idealurile de viață ale generațiilor înaintașe, respectăm, de asemenea, greutatea experienței și sfaturilor celor mai în vîrstă: „La omul bătrîn să nu-i muți cuvîntul”.

Categorie specifică principiilor morale ale poporului român, „bunul simț” reprezintă o chintesență a diverse calități sufletești în stare să asigure echilibrul și armonia unei personalități („Cum i-e „bună dimineața” așa și „multămîta”), fără de care valențele sale nu pot fi puse în valoare: „La o mîna de învățătură se cere un car de purtare bună”. „Bunul simț” are o profundă rezonanță socială, aprecierea sa constituind de fapt o recunoaștere a justetei conduitei individuale de către comunitate. De aici decurge desigur responsabilitatea factorilor îndrumători ai procesului educativ, căci, adeverește experiența populară, cei lipsiți de „bun simț” devin adevărate rebuturi sociale: „Omul neslujit ca lemnul necioplit”.

În vreme ce proverbele și zicătorile, ca gen folcloric sintetic, reflectă conștiința morală a poporului nostru prin procedee metaforice lapidare, celelalte genuri o realizează printr-o transfigurare artistică mai amplă.

Așa se întîmplă în basm, despre care George Călinescu arăta că este, în același timp, „mitologie, etică, știință, observație morală”, în baladă, unde conflictul este cel mai adesea alimentat de înfruntarea socială și morală, în snoave sau strigături, care folosesc sarcasmul pentru îndreptarea unor deprinderi greșite, în lirică, unde, în portretul omului iubit, detaliul fizic pictural se armonizează cu sugerarea calităților sufletești sau în cîntecul istoric care consacră figura lui Avram Iancu, ca un exemplu de frumusețe morală: Om ca lăncu nu mai vezi”.

Tot atît de semnificative sînt, de pildă, obiceiurile legate de viața de familie, care materializează preocuparea pentru perfecționarea morală ca mijloc al integrării copilului în viața socială.

Așadar, pornind de la experiența unui popor care pășește în istorie pe calea unor tradiții străvechi, cultura populară românească constituie o adevărată școală de înalte calități morale, puse în slujba unor idealuri constructive de fericire.

Alexandru POPESCU
documentarist științific
Institutul de etnografie și folclor al
Academiei Republicii Socialiste România

A învăța elevii cum să învețe a devenit una din preocupările de căpetenie ale pedagogiei contemporane.

S-a crezut multă vreme — așa cum am arătat și într-un articol anterior — că e suficient ca profesorul să-i ofere copilului cunoștințe clar expuse, exemple bine alese pentru ca el să și le însușească temeinic.

Procesul s-a dovedit însă a fi mult mai complicat, în primul rând pentru că mintea copilului nu asimilează cunoștințe prin simplu contact așa cum se îmbibă un burete cu o substanță parecare.

În cele ce urmează ne vom referi la unul din aspectele acestei probleme și anume la relațiile între cunoștințele teoretice și experiența cotidiană a elevului.

Toată lumea știe că menirea școlii este — sub raportul instruirii — aceea de a da posibilitate copiilor să-și însușească un ansamblu de cunoștințe științifice și tot odată de a le dezvolta apăsitatea de a gândi logic, corect, pe baza acestor cunoștințe.

Din această cauză se creează uneori impresia că între experiența cotidiană a copiilor și lucrurile despre care învață în școli n-ar fi decît o egătoră întâmplătoare.

În realitate însă foarte multe dintre cunoștințele dobîndite în școală se referă la fenomene, situații, împrejurări, evenimente care, într-un fel sau altul, fac parte din sfera de activitate și preocupări a copilului. Numai că el însuși adeseori nu sesizează această legătură, importantă din multe puncte de vedere.

În primul rînd, experiența de care dispune copilul constituie o bază pe care se pot clădi cunoștințele științifice, o sursă bogată de informații care poate fi valorificată în asimilarea și îmbogățirea imaginii pe care cunoștințele științifice o oferă despre anumite fapte din realitate.

Dacă se apelează la cunoștințele și la experiența copilului, dobîndite în cadrul relațiilor ale curente, el devine mai receptiv la informațiile și explicațiile științifice corespunzătoare, interesul său crește și cunoștințele noi sînt mai bine înțelese, mai bine memorate.

Așa, de exemplu, la geografie se vorbește despre diverse regiuni din țara noastră sau din ări străine. Copilul este adeseori dispus să „toccoască” numirile și datele respective — ăra să se întrebă: „Oare ceștiu eu despre aceste scuri? Le-am mai văzut, am mai auzit despre le?” Dacă este vorba de regiuni vizitate, copilul trebuie îndrumat să și le amintească, să-și elnvie în minte imaginea lor — forme de relief, cursuri de apă, localități etc. Lecturile copilului — cărți de călătorii, știri din ziare, filme vizionate, imagini televizate — pot, de asemenea, să constituie surse importante de care copilul poate și trebuie să se servească pentru ca denumirile și datele din manual să rindă viață, să capete un sens mai adînc și stfel să se înrădăcineze mai bine în mintea sa.

Cele arătate mai sus se referă la oricare din disciplinele școlare. La fizică, elevul învață și cele mai multe cazuri despre fenomene cu care a făcut cunoștință și în experiența sa zilnică, și totuși de cele mai multe ori nu se sesizează legătura. Distanță, durată și viteză, forță, utere, energie, lucru mecanic, inerție, frecare, irghii și scripeți, căldură și electricitate etc. etc. sînt noțiuni și fenomene cu care are de-a tce neîncetat. Copilul trebuie făcut să înțelească faptul că în cartea sa se vorbește nu de lucruri care se petrec într-o altă lume despre care cunoștința numai prin intermediul cuvintelor, ci despre fenomene pe care le trăiește permanent, care se petrec tot timpul în preajma ũ. Mergînd cu trenul sau tramvaiul, el pararge anumite distanțe în anumite intervale, aci cu o anumită viteză, macaraua de pe șanzerul de peste drum funcționează după principiul scripetului, cleștele de scos cuie funcționează după principiul pirghiilor de un anumit ad etc.

Cunoștințele abstracte din manual se înțorează astfel, devin mai familiare, pierd aerul dela distant, rece, și într-o anumită măsură tricoșător asemenea unor piscuri inaccesibile.

Pe această cale se ating mai multe obiective. În primul rînd, așa cum spuneam, înțelegerea vine mai profundă, mai deplină, mai temeinică. Unitatea dintre înțelegerea directă, intuitivă a faptelor și înțelegerea abstractă, logică, reprezintă o lege a gândirii eficiente.

În al doilea rînd însăși experiența cotidiană a copilului va beneficia de aportul cunoștințelor științifice care nu mai apar ca un bun izolat, închis ca într-un safe. Copilul învață să

CUNOȘTINȚELE TEORETICE ȘI EXPERIENȚA COTIDIANĂ A ELEVULUI

caute explicații fenomenelor din natură, să le interpreteze științific, ceea ce contribuie enorm la formarea gândirii sale științifice, la pregătirea lui pentru învățămîntul superior și pentru viitoarea profesiune.

Se formează aci un circuit dublu, analog cu feed-backul (informație inversă, de control) de care vorbesc ciberneticienii: interpretarea corectă a fenomenelor ciștigă de pe urma sistemului de cunoștințe științifice, iar acestea se întăresc datorită nu numai sprijinului unor imagini concrete dar și exercitiului de interpretare și explicare. Copilul urmărind căderea unor obiecte de diferite mase și dimensiuni și legînd-o de cele învățate la teoria gravitației, își întipărește mai bine cunoștințele. Dar în același timp el constată că legea pare să nu fie respectată: obiectele nu cad sincron, conform legii, ci unele mai repede, altele mai încet. Ce se întîmplă? Însăși această problemă îl obligă să vadă fenomenele mai cuprinzătoare, să se gîndească la intervenția altor factori — acțiunea aerului etc.

Un al treilea avantaj, rezultînd din această imbinare activă a experienței practice cu cunoștințele teoretice, se referă la reținerea, la memorarea celor învățate.

Este știut că ceea ce cunoaștem și pe calea simțurilor — mai ales ceea ce vedem cu ochii noștri — se întipărește mai bine în minte. Dar imbinarea despre care am vorbit ajută și la înțelegerea mai bună a cunoștințelor, la sistematizarea și clarificarea lor; toate acestea reprezintă, de asemenea, factori ce favorizează o mai bună memorare.

În sfîrșit, imaginile limpezi și corect acumulate au un rol foarte important în rezolvarea independentă a problemelor. S-au văzut adeseori cazuri cînd elevii, posedînd bune cunoștințe teoretice la fizică — definiții, formule, descrieri de fenomene — nu puteau rezolva probleme simple, pentru că nu știau să vadă cu „ochii minții”, nu știau să-și imagineze fenomenele: realizarea unei scheme, a unui circuit etc.

Procesul sudurii dintre cunoștințele teoretice și experiența cotidiană trebuie atent urmărit, stimulat, îndrumat, sarcină care revine în primul rînd școlii, dar la îndeplinirea căreia pot contribui și părinții, pe măsura de care dispun.

Noi am putut constata cu prilejul unor cercetări că acolo unde nu există o îndrumare atentă, imbinarea se poate face defectuos.

În loc ca sistemul cunoștințelor științifice să-și subordoneze informația empirică a copilului reorganizînd-o și integrînd-o în ansamblul conceptual respectiv, lucrurile se petrec invers. Noțiunile dobîndite empiric — adeseori incorecte — ajung să se destrame, în anumite zone; cunoștințele științifice să ducă la anularea lor. Așa de exemplu, faptul că termenul „animal” are în vorbirea curentă o semnificație relativ restrînsă, face ca elevii să uite uneori care sînt frontierele științifice reale ale noțiunii (pentru zoologie și musca sau alina sînt „animale”). În terminologia curentă, termenii ca forță, putere, energie sînt folosiți cu semnificații oarecum echivalente, relativ imprecise. Faptul acesta influențează negativ buna delimitare și sedimentare a conceptelor științifice respective din mecanică, etc.

În general, reținem că această joncțiune dintre experiența cotidiană a copilului și sistemul noțiunilor științifice constituie un proces deosebit de important pentru formarea gândirii sale științifice, proces cu aspecte favorizante și interferente care trebuie stimulat dar totodată și atent controlat.

Dr. E. FISCHBEIN

șef de sector la Institutul de psihologie al Academiei

Foto BRAUN NUBIN

DIN DESENELE ELEVILOR

SAT

desen de CHIRIAN CRISTIAN cl. IX-a
Lic. George Coșbuc București

COPIILUL — CA SPECTATOR DE FILM

Urmărind discuțiile din ultima vreme despre film și despre spectatorul de film — cu toate problemele implicate — cred că s-ar putea spune câte ceva și despre cel mai proaspăt spectator de film: copilul.

Și lui i se adresează acest gen de spectacol (și încă în ce măsură), deci și pe el îl privesc toate problemele cuprinse în aceste discuții. Iar pe noi, ca părinți, ne interesează în mod deosebit totul, atât pe plan general cât și pe cel strict personal.

Element de nelăturat din viața noastră, filmul intră ca factor activ în viața copilului de azi. Fapt care ne obligă pe noi, părinții, la o atenție aparte și o grijă permanentă. Nu ne trebuie decât această grijă și atenție — atunci când puterile ne ajută — ca să facem din film un aliat prețios, cu ajutorul căruia putem realiza multe. Este foarte adevărat că (după cum s-a mai spus în această revistă) „influența pe care (filmul) o exercită pe diverse planuri: estetic, moral, intelectual este covârșitoare”. Dacă ea corespunde concepției noastre educative, n-avem, bineînțeles, nici un motiv de îngrijorare. Dacă nu, va trebui să o contracarăm cu propria noastră influență. Copilul are nevoie de influența aceasta, a noastră — totală, ocrotitoare — ca un strat izolator între el și tot ce-ar putea să-l atingă și să-l vatăme, ca să se poată forma normal și puternic pentru propria-i înfruntare cu viața.

Moral sau nu, estetic sau nu, filmul se strecoară din ce în ce mai devreme în viața copilului nostru — datorită în primul rând televiziunii. Dacă noi părinții, dorim aceasta, sau împrejurările ne constring — este o altă problemă. Cred că trebuie să privim faptul ca pe ceva împlinit, pe care trebuie să ne străduim nu să-l înlăturăm (cu greu s-ar putea), ci să-l supunem judecării noastre de oameni maturi, concepției noastre de viață și să-l apreciem din perspectiva unor criterii morale cu eficiență maximă în educație. Și asta fără întârziere. Nu trebuie să așteptăm pînă ce copilul a devenit tînăr, ca să discutăm cu el asupra criteriilor de apreciere ale unui film, sau asupra comportamentului pe care el trebuie să-l aibă ca spectator. Din momentul în care interesul copilului a început să se fixeze, să urmărească și să guste cele ce vede pe ecran („marele” sau „micul” ecran), din momentul acela nu trebuie să mai lipsim de lângă el — nu în sensul de a-l însoți ca o umbră plictisitoare, ci în acela de a ști cum să ni-l aducem lângă noi, dornic să comentăm ceea ce am văzut împreună, sau să-l facem să povestească ceea ce noi n-am văzut. Și nu trebuie să ezităm a-i povesti și noi ceea ce el nu a văzut, oricare ar fi motivul — chiar cînd e vorba de un film interzis. Găsec că e cu mult mai bine să audă de la noi (presupunînd că putem avea tactul și priceperea necesară) ceea ce nu i-a fost îngăduit să vadă — decît să audă (agrementat cu tot felul de condimente proprii) de la un „fericit” căruia cei 16 ani i-au permis accesul în sală. Și-apoi, între noi fie zis, aprecierile care conduc la interzicerile acestea sînt de multe ori foarte discutabile (în afară de faptul ciudat că, de tot atîtea ori, unele filme într-un cartier sînt permise și în altul interzise). De ce, spre exemplu, este socotit mai imoral un film să zicem chiar ca „Angelica” decît, jandarmul din Saint Tropez? Dacă lăsam deoparte valoarea artistică (întrutotul mediocră, fără nici o îndoială. — nu știu însă cine ar putea găsi ceva în plus și celui de-al doilea, din acest punct de vedere) și dacă analizăm substratul moral *real* al acestui film — nu aparențele sau contradicțiile — și dacă privim lucrurile în adîncul lor, după mine, mult mai justă ar fi fost o apreciere inversă. Este drept că și în acest film tineretul se oprește la unele scene mai deochiate, dar nu trece cu nepăsare peste zbuciumul sufletesc al eroilor și peste ceea ce ei ne oferă ca o pildă pozitivă în acest sens. Căci filmul are și asemenea aspecte. Dacă ar fi să luăm numai personajul masculin central — care reușește să acopere cu măreția lui sufletească un trup mutilat și să se facă iubit dincolo de orice margine, de către o femeie superbă și clocotitoare de viață (soția sa) și tot ar fi de ajuns ca să găsim un exemplu bun pentru a evidenția preponderența calităților morale. Frumusețea dragostei dintre cei doi soți și biruința acestei iubiri peste tot ce le-a stat în cale, merită a fi văzută — mai ales de cei foarte tineri. Statornicia fidelității sufletești, perseverența și trăinicia unui sentiment care înnobilează într-un fel acțiunea, dau satisfacție spectatorului tocmai prin lecția lor de mare rezonanță etică.

Ce putem găsi însă bun în celălalt film, cu toată aparența lui de film „cumsecade” (și cu atît mai primejdios din cauza asta)? La prima vedere dacă îl luăm superficial, s-ar părea că e vorba mai mult de un pretext de voie bună tinerească. Pentru că într-adevăr e un film cu multă tinerețe — și de la care spectatorul tînăr pleacă încîntat. Dar ce-l încîntă la acest film? Totul: muzica, acțiunea, personajele. Să mă opresc la personaje — pentru că de fapt acțiunea este o improvizație fără noimă (care încearcă în zadar un fel de reabilitare a eroilor, în final), iar muzica un corect ritm vesel, modern, peste care se poate trece fără insistență. Personajele acestea (în afară de eroul principal — jandarmul — asupra căruia de ase-

menea nu voi insista) sînt un grup de tineri, fără griji — băieți — fete. Ce fac ei? Tot ce poate face un tînăr cu creierul dezorganizat și sufletul puțin, fără țel și fără frîu. Un buluc de trupuri abia diferențiate ca sex, îngheșuite într-o mașină, claie peste grămadă — în cele mai neașteptate poziții și atitudini — alergînd besmetic în alungarea unei plictiseli fără leac. Nimic nu-i din cale-afară pentru junii aceștia terorizați de prea mult timp liber și prea mulți bani. Singurul lucru care-i mai înviorază, oarecum, este războiul ce s-a deschis între ei și reprezentanții ordinii publice. Deoparte ei — care au descoperit înșfîșit, ceva amuzant: anume de a se distra de-a valma în pielea goală, pe o plajă pe care au transformat-o în sediu de plăceri și teren de luptă cu forțele opiniei publice. Și de cealaltă parte un oraș întreg, scandalizat — și un ridicol plutonier de jandarmi, turbat de neputința de a le da de cap. Iar în sală un tineret care privește avid toate acestea — excitat de muzică, de dans, de golițiune, de perechile învîlmășite (pe care le ghicește, le simte, sau îi sînt sugerate în diverse situații) și care aplaudă „istețimea” cu care „banda” reușește să iasă din toate încurcăturile (lăsîndu-i pe jandarmi „cu buza umflată”), sau să scoată sufletul pașnicilor cetățeni, tineri care oftează după un asemenea huzur și o asemenea libertate paradiziacă, găsind că totul e palpitant și savuros — inclusiv un dialog ca acesta (între două trupuri fără identitate precisă, ca de-altminteri a majorității celor din grup): „Ea” — prăjindu-și golițiunea (și-a trupului și-a sufletului), solicitîndu-l pe „el” (fără nici un apetit — neavînd ceva mai bun de făcut), așteaptă acceptarea. Dar „el” — îmbîcsit pînă la intoxicație — îi spune: Du-te mai bine și te culcă”. Iar „ea” — fără a se simți nici ofensată, nici decepționată, ci numai iremediabil disponibilă — îi răspunde cu un oftat de enormă plictiseală: „Da. Dar... cu cine!?”

Și un asemenea film este „moral” Mă rog. Personal sînt de părere absolut contrarie. Fapt pentru care a trebuit, după ce l-am văzut — împreună cu copilul meu — să duc o muncă de rețușare totală a primelor impresii cu care el ieșise din sală. Mă invitase cu o rugămînte stăruitoare să-l însoțesc, asigurîndu-mă că ne vom distra minunat, că e un film „grozav” cu niște „nebuni simpatici”, plini de voie bună (așa fusese informat) și dorea mult să-l comenteze cu mine, să fixăm impresiile împreună (era convins că e vorba de o comedie spirituală, cu situații amuzante, scăpărînd de tinerețe). Și m-am dus. Cînd m-am lămurit despre ce e vorba, eram curioasă să văd cum reacționează la tot ce vede. Da, se distra. Sincer, naiv, contaminat de iureșul nebunesc de pe ecran. Nu am intervenit cu nimic. L-am lăsat să se manifeste liber, complet. Dar urmăream atentă filmul și pe el — înregistrînd cu grije tot ce trebuia, ulterior, înlăturat din spiritul său. La un moment dat — asaltat de un entuziasm care se cerea împărțit, sau poate intrigat de tăcerea și rezerva mea — s-a întors spre mine, șoptindu-mi îngrijorat: „Nu te distrezi, mami?” — „Nu prea”, am mărturisit eu. — „De ce?” a stăruit el. — „Lasă, vorbim pe urmă”, l-am amînat eu. Se pare că acest schimb rapid de șoapte au sfîșiat farmecul în care se scâldea copilul meu. Mi-a părut rău. Nu voisem de loc să-i stric veselia. Aveam timp destul cînd să discutăm.

Totuși am cîștigat ceva: urmărea mai atent filmul, așa încît mi-a fost mai ușor ca, în discuția ce a urmat, să-l fac să vadă singur ceea ce doream să vadă.

Iată de ce cred că e mult mai necesar să începem a ne pregăti copiii cît mai devreme și în această direcție, decît să le interzicem să meargă la unele filme — asupra moralității cărora se poate greși cu ușurință. Cu mult mai bine e să formăm din timp un tînăr spectator conștient, capabil să aleagă singur ceea ce trebuie. Și cînd aceasta nu a fost posibil — indiferent din ce motive — cred că putem ierta chiar și o manifestare mai sgomotoasă, cum sînt aplauzele care răsună uneori cînd eroul învinge „într-o împrejurare dificilă” fiindcă în realitate tineretul este cel care aplaudă, nu oamenii, în toată firea. E drept că el — eroul — nu are nevoie de aceste aplauze, dar eu parcă aș zice că mai curînd ar trebui să ne bucare o exaltare în sublinierea Binelui — decît o indiferență în fața Răului — chiar dacă e cam sălbatic și ne incomodează. Oricît de copilărești ar fi aceste emoții și oricît de naiv entuziasmul, le face bine această baie de umanizare.

Pe acest fond sufletelesc — am zice primar — pot să lucreze părinții. Iar cînd aceștia sînt în stare să facă educația „șinutei civice” a copilului în sala de spectacol sau să-i înarmeze împotriva „seducțiilor” filmului, cu criterii estetice și morale de apreciere, n-au voie nici s-o amîne, nici s-o neglijeze.

Astfel, încît, pornind de la cel mai mic spectator de film — îndrumat și inițiat la timp în arta de-a înțelege un film și de-a ști cum să se comporte în sală — se va ajunge și la vecinul de scaun discret și reținut, pe care și-l dorește oricine în momentul cînd intră să vadă un film.

TIMPUL LIBER ȘI RECREAȚIA

Accepțiuni — aspecte psiho-socio-pedagogice

timpul liber — în accepțiunea sa generală — este un produs al societății industriale; apare când ritmul vieții zilnice nu se mai încheie o dată cu munca. Definit prin separarea celor doi termeni componenți ai denumirii, noțiunea de „timp” implică o determinare, o diviziune a timpului în funcție de tipul de activitate realizat, iar aceea de „liber” redă aspectul calitativ al acestei împărțiri cu referințe social-istorice, amintindu-ne de opusul noțiunii de liber, de constrângere. Evident, în zilele noastre, prin dispariția — a unele excepții încă existente — a constrângerii fizice din procesul muncii, conceptual de timp liber a dobândit un alt conținut, el a devenit complementul necesar al muncii pentru existență, mai precis al activității profesionale delimitate într-un orar de muncă, având misiunea de a echilibra deficitul afectiv al îndeletnicirilor specializate și fragmentate din societatea contemporană, de tip industrial.

Ca preocupare social pedagogică, cu tendințe de instituționalizare a unor mijloace de organizare (cluburi, asociații, case de cultură și creație etc.), timpul liber se conturează programatic o dată cu dezvoltarea industriei. Originile sale sînt însă mult mai vechi în ceea ce privește tipul de activitate, în ciuda faptului că distincția dintre munca lucrativă și cea de recreație nu era în epocile la care ne vom referi încadrată într-o diviziune a timpului.

O incursiune istorică, pe care în scopul precizării termenului și a diferențierii de conținut, o restrîngem la antichitate, în special, la lumea romano-elină, ne poate da prețioase lămuriri. Pentru aristocrația romană nu există o separare a activității recreative de muncă — în forma din zilele noastre — ci viața lor se desfășura sub oblăduirea muzei, sub imperiul aceluși „otium”, fără corespondent în limbile moderne. Într-adevăr, acel *otium* nu este echivalentul lui „loisir” din franceză, nici al lui „leisure” din engleză și nu poate fi restrîns nici la cuvintele de răgaz, odihnă și, uneori, chiar trîndăvie cum s-a tradus în limba română. Tacitus cînd spune „per otium” (în timp de pace) include elementul de bucurie, fericire, iar Vergilius cînd se exprimă prin „Deus nobis haec otia fecit” (unui zeu îi datorăm această fericire) indică un element activ și nu de simplă odihnă.

Dar, revenind la utilizarea lui „otium” în legătură cu activitatea bărbaților romani, termenul este întregit cu adaosul „cum dignitate” (otium cum dignitate). Aceasta nu înseamnă altceva decît activitate de creație sub ocrotirea muzelor, care patronau ca și la elini „poesia”, activitatea inspirată. În societatea romană, munca de producție era destinată la început numai sclavilor și pentru aceasta apare și conceptul unui timp liber programat, instituționalizat în sărbătorile anuale ale saturnalelor, zile cu anumite libertăți și petreceri pentru cei cu muncă forțată.

Cînd romanii se ocupă de meserii și comerț, se ivește cu sens pe-

jorativ termenul de „negotium” (preluat în limba română în cuvintele negoț, negustorie, negustor etc.). Aceasta nu reprezintă altceva decît negația lui otium, adică, în concepția vremii, persoanele a căror activitate nu era patronată de muze. Epoca de decădere a imperiului roman reprezintă și o decădere a lui „otium”, care devine din ce în ce mai mult trîndăvie, ospete și petreceri.

Burgul de mai tirziu deposedează pe vechii privilegiați ai lui „otium”, stabilește o nouă clasă socială, dar separă în două atribuțiile lui „otium”. Creativitatea se realizează în meserie, în opera de artizanat, care își ia și numele de la ars-artist (artă-înfăptuire) și în paralel se dezvoltă recreația,

redușă la odihnă și petrecere. A-cum se definesc și termenii de „loisir”, în franceză și „leisure”, în engleză, ambele cuvinte derivate din latinescul „licet” (permis, îngăduit), în măsura în care biserică, dominantă în acea epocă, a fost obligată să permită aceste activități de destindere.

Acestor doi termeni li s-a adăugat unul mai categoric în ceea ce privește sensul de dezvoltare al vechiului „otium”, anume cuvîntul francez de „amusement”, care a dat în română amuzament cu toate celelalte cuvinte derivate din el. Acel „a” privativ, în limba elină, subliniază negarea existenței muzei și orientarea spre destindere, simplă distracție.

Societatea contemporană stabilește însă o nouă poziție: o democratizare a lui „otium”, rezervat în trecut unei clase privilegiate. Timpul liber al epocii noastre nu înseamnă odihnă și simplă destindere prin petreceri, ci implică activitate, creație. Specializarea și restrîngerea posibilităților de realizare integrală în meserie, pe de o parte, reducerea orelor de muncă, pe de altă parte, au determinat o nouă concepție despre timpul liber, a cărui funcție, ca și în antichitate, nu se mai reduce la ore de odihnă și destindere, ci se completează cu activități de creație, menite să sprijine necesitățile de afirmare și realizare a personalității umane. În acest sens, ni se pare deosebit de cuprinzătoare denumirea dată de noi unei instituții specializate în organizarea timpului liber „casă de cultură și creație”, fiecare dintre acești trei termeni își are o semnificație proprie, marcînd scopul instituției.

Concepția romană de „otium”, limitată în „burg” la latura de amuzament, și-a avut însă un continuator fără întrerupere, în lumea satelor, păstrătoare de tradiții, unde orele de destindere, de distracție au fost și ore de creație ale artei și literaturii populare, îmbinîndu-se în mod direct și cu munca, ca de pildă în clăci.

Timpul liber în forma lui de complement al muncii lucrativă sau al muncii de pregătire în vederea asigurării existenței, așa cum este conceput în zilele noastre, a fost aplicat și s-a îmbogățit ca funcție și organizare, în lumea copiilor și a tineretului. Orelle de școală și de pregătire a tineretului au fost întotdeauna completate cu ore de joc, de participare la activități neîngrădite, care să contribuie la dezvoltarea spontaneității de exprimare și acțiune a personalității. Dacă ținem însă seama de repartizarea timpului hărăzit orelor recreative, trebuie să recunoaștem că există și sub acest aspect o deosebire esențială între timpul liber al adulților și acela al tineretului: în timp ce primul s-a mărit și are tendința de creștere prin reducerea orelor de muncă, al doilea, acela pentru tineret, s-a redus din ce în ce mai mult, ca efect al prelungirii școlarității și al înmulțirii materiilor de învățămînt.

Organizarea timpului liber își are astăzi o importanță covârșitoare. Putem afirma fără ezitare că în condițiile muncii industriale moderne timpul liber contribuie în cea mai largă măsură la asigurarea sănătății psihice individuale și sociale. Preocupările de rezolvare organizatorică, prin diferite forme instituționale, eforturile depuse în acest sens la noi în țară sînt dovada cea mai bună a importanței ce se acordă acestei probleme. Funcția de ordin psihologic și social a organizării timpului liber nu mai are nevoie de pledoarie, dar aspectul pedagogic se află încă în față. Pedagogia timpului liber se deosebește de pedagogia școlară și de aceea de calificare profesională. Ea trebuie să se orienteze pe baza unei imagini juste a evoluției istorice a concepției despre timpul liber, să se inspire din imaginea reală a aportului revoluției social industriale și să răspundă hotărît la nevoile actuale, pe care să le cunoască printr-o minuțioasă cercetare psiho-socială.

Întrebarea „Cum vă petreceți timpul liber de la sfârșitul săptămânii?”, am pus-o mai multor elevi între 15—18 ani. Transcriu răspunsurile unora dintre ei: „Un film. O plimbare. Citind. La televizor”. „Ne ajutam părinții la treabă”, „Ascult muzică. Joc șah, fotbal”. Lista ar mai putea avea loc și pentru alte răspunsuri, dar nu prea multe, fiindcă riscăm monotonia.

Generalizând, s-ar părea că adolescenții își petrec timpul în mod util, variat și plăcut. Într-adevăr, lucrurile stau așa, dar numai pentru 35% din cei interogați.

Ceilalți însă... După șase zile de muncă la școală, când tinerii sînt nevoiți să-și drămăluiească timpul pentru a putea răspunde la toate solicitările — învățătură, activități cultural-sportive, muncă pe linie de U.T.C., ajutor părinților la treburi gospodărești —, urmează un răgaz de care ar dori și ei să profite cît mai plăcut.

Voi sublinia ceea ce mi se pare mai semnificativ pentru punctul de vedere de pe care am pus întrebările anchetei de față. Rezultă că tinerii simt nevoia unor „dumineci pline” pe care să le petreacă împreună cu părinții, dar după planuri care să fie și ale lor. Însă unii părinți abia așteaptă duminica pentru a-și antrena copilul la treburile rămase nefăcute peste săptămîină. Muncind toată ziua, copilul îi ajută, astfel că-i mai rămîne timp liber... seara, adică tocmai atunci cînd intervin restricțiile regulamentului școlar. Neavînd voie la ore tirzii la film, el va trebui să facă totuși ceva. (Părinții, drept recompensă, n-au nimic împotriva). Ce? În general, o plimbare, dar nu rare sînt cazurile cînd se va apuca de fumat, va intra într-un restaurant în tovărășia cine știe cui etc.

Alți părinți, dimpotrivă, de teama deprinderii unor astfel de obiceiuri, nu dau voie copiilor lor să iasă din casă. Unii dintre acești „sechestrați” au mărturisit că „ar fi mai bine fără dumineci”... Oare nu este vorba aici — și într-un caz și-n celălalt — de un abuz „educativ” pe seama copiilor?

Celălalt aspect. Duminică dimineața, după micul dejun, unul dintre părinți concede cu bună voință:

— „Ionele, acum o poți șterge la joacă. Mîncarea de prînz o găsești la cuptor, în bucătărie. Vezi să nu întirzii deseară prea mult! Valea!!!”

Și Ionel, vrînd-nevrînd, va trebui să o ștergă de-acasă, să-și petreacă și el ziua asta liberă cumva. Va bate străzile, va vedea toate filmele, va mai tîndăli pe ici, pe colo... Dar de obicei, tot îi mai rămîin acestui „fericit” vreo 2-3 ore, pe care nu știe cum să le umple.

Dacă elevul „sechestrat” va comite acte de indisciplină, o va face și din cauză că va simți nevoia să se răzbune pentru cît a stat închis; „fericiții” vor comite astfel de acte din dorința de a-și petrece timpul liber „cît mai... plăcut”!

Concluzia se desprinde singură. Nu elucidarea unor dificultăți de această natură ne-a îndemnat să întreprindem această mică anchetă; ne-am gîndit că nu-i fără folos semnalarea, cu orice prilej, a acelor date care duc invariabil la concluzii ușor de desprins. Tocmai sub acest aspect pot constitui „un material didactic” deosebit de util pentru lectoratele școlii cu părinții.

O altă întrebare: „Cum aș dori să-mi petrec timpul liber; Cum cred că s-ar putea petrece?”

DUMINECI ȘI VACANȚE

MICROANCHETĂ

„Tare mult aș dori să-mi petrec timpul liber împreună cu băieții și fete de vîrstă mea, să ne exersăm verva în jocuri vesele, să ridem; și tot atît de mult aș vrea să fac ceva folositor, să învăț ceva interesant. M-ar tenta să frecventez, de exemplu, un cerc al „Tinerelor gospodine”. Am 18 ani. Am copilărit într-un cămin de copii. Tot ce se referă la mîncarea și treburile casnice imi este aproape necunoscut”. (C. A.)

„Aud uneori la radio, văd la cinema sau televizor, citesc în ziare, cum unii copii își petrec tare plăcut timpul liber. Atunci regret că nu s cu ei. Pe la noi, ce să spun? Mai

este cite ceva, dar parcă n-ar fi nimic... Ce rău îmi pare că-s așa mică. Aș vrea să pun și eu umărul să-i văd pe toți colegii mei veseli. Sfaturi primim din toate părțile. Aș dori ceva concret, un ajutor substanțial și... operativ. (P. S.)

„Eu sînt o fire mai închisă, mai liniștită. În afară de preocupările de radiofonie îmi place foarte mult să dezleg probleme distractive. Tare mai sînt puține!” (M. I.)

„La pionieri nu ne putem duce, că sîntem prea mari; pentru „lineri”, sîntem prea mici. Sau așa de lipsiți de importanță încît rar ne vine și nouă rîndul la un joc, la un spectacol. Noroc de cele medi-

ocre... Ce bună ar fi o Casă de cultură a elevilor!...” (B. F.)

„Eu și prietenii mei am dori să învățăm jocuri distractive, practicabile în casă, sau în aer liber”. De unde să le învățăm?” (M. E.)

„Astă iarnă, mi-am pus în gînd să învăț patinajul. Credeam că va fi simplu de vreme ce avem asociație sportivă care să organizeze un curs. Poate la iarna viitoare...” (D. M.)

„Aș fi vrut să învăț a schia. Dar fără schiuri? La noi nu se găsesc”. (F. N.)

„Ce bine-mi pare că am rude la București și Petroșani! Abia aștept vacanța mare! Atunci simt și eu că trăiesc! Teatrul Operă! Cirul Plimbări care să organizeze un curs. Poate la iarna viitoare...” (D. M.)

„Vine vacanța și iar mă îngrozesc că n-o să pot vedea nici un film după gustul meu. Mereu aflu: „La acest film copiii sub 16 ani...” Iar stratagemă pentru a putea intra! Căci altceva n-am ce vedea. De ce nu se programează, dimineața, filme pentru noi? Unde sînt filmele cu copii și pentru copii? Doar noi sîntem copii și vara, nu numai în timpul școlii”. (P. P.)

„Aș dori să joc remy, tenis de masă. Unde? La Casa de cultură nu încăpem de fumători”. (G. E.)

„Vara simți dorința vie de plajă și apă. Dar cînd știi cît ai de mers pînă la Dunăre, te resemnezi la cadă. Va fi vreodată ștrand și la noi? Poate că atunci mămica nu va mai trăi cu frica în sin cînd merg la baie”. (B. A.)

„Cît de bucuros (și nu numai eu!) m-aș înscrie într-un cerc de pescari amatori?” (D. A.)

„Credeti că la 17—18 ani sînt prea multe două ore de dans pe săptămîină? Să zicem atunci, la două săptămîni? Dar la două luni nu-i prea puțin o oră sau 20—30 de minute?” (M. E.)

Am mai găsit formulate încă o sută de propuneri și sugestii: „Unde pot să învăț să cînt la chitară, acordeon?; să leg cărțile?; să fac fotografii, căci școala nu dispune de fondurile necesare unui atelier foto?; În ce an va poposi la Turnu Măgurele un ansamblu de operetă? Un artist? Un scriitor? Un cîntăreț celebru?; Din atîtea încăperi cîte are liceul nostru, pe usa uneia nu se poate scrie „Clubul elevilor”? Ar fi egal cu a spune: „aici se poate petrece cu plăcere, util și recreativ timpul liber”.

Ion ȘTEFĂNESCU

DIN DESENELE ELEVILOR

PLOAIA

Desen de

DORU MARINESCU

cl. XII Lic. de muzică
și arte plastice Iași

Foto BRAUN RUBIN

NUMAI COPIII SÎNT VINOVAȚI?

Minorii aflați în institutele speciale de reeducare, în afara cazurilor când sînt orfani, provin de regulă din familii dezorganizate, din familii ai căror membri au o conduită socială incorectă sau, uneori, se află în conflict direct cu legile. Cum se explică însă prezența în aceste institute a copiilor provenind din familii organizate, cu ambii părinți încadrați în cîmpul muncii, cunoscuți ca oameni serioși, cu o purtare demnă în societate? Din hotărîrile instanțelor de judecată, care au dispus internarea, rezultă, e adevărat, culpa fiecăruia dintre minori. Dar oare numai copiii sînt vinovați? Numai ei poartă întreaga răspundere a faptelor pe care le-au săvîrșit?

Cînd uităm propria noastră copilărie...

Minorul Z. Ion se află în pragul adolescenței. Discutăm ca între oameni mari.

— Le-am făcut multe necazuri părinților, mărturisește. Fugeam de acasă; îmi plăcea să umblu, să cunosc lumea. Mă rugam de conductorul trenului, ori de cite un șofer: „Ia-mă, nene, și pe mine pînă în cutare loc“. Mulți dintre ei se înduioșeau și mă luau. Așa, din Tg. Ocna ajungeam cine știe pe unde. Mincam ce găseam, dormeam pe unde se nimerca. Cînd nu mai aveam încotro, veneam spășit acasă, ceream iertare, tata mă bătea cu cureaua și, după puțină vreme, fugeam iarăși.

— Dar de ce plecai fără voie, și dacă simțea nevoia plimbării, de ce nu le cereai părinților să meargă cu tine?

— Părinții mei nu aveau timp niciodată, iar singur nu-mi dădeau voie nici măcar în oraș. De teamă să n-o iau razna, mama mă aștepta la școală, la ieșire. Dar cu cît îmi purtau mai mult de grijă, cu atît simțeam mai tare nevoia să plec...

— De cele mai multe ori hoinăream pe străzi cu prietenii. Ne duceam des la „Casa pionierilor“ din oraș. Știji, acolo am învățat să cînt la muzicuță și la acordeon.

— Nici aici nu-ți dădeau voie părinții să mergi?

— Dacă l-ați cunoscut pe tata... E foarte sever. El... Dar ce rost are?

— Are. Continuă.

Ezitarea durează. Pînă la urmă, se hotărăște:

— Într-o dimineață m-a oprit de la școală. „De ce, tăticele?“ am întrebat. „Las'că ai să vezi tu. Rămii acasă!“ a zis, apoi m-a chemat într-o cameră și mi-a spus să mă culc pe pat, cu fața în jos. Nu prea știam ce are de gînd să facă. Cînd mi-am dat seama era tîrziu: mă legase de mîini și de picioare. M-a bătut cu cureaua, pînă a obosit. Degeaba am țipat, m-am rugat... Nu pot să uit. De-atunci, de cite ori mă striga începea să-mi bată inima. Mi-era teamă... Dar cîtă bătaie n-am mincat...

Acasă, la părinții lui Z. Ion, din orașul Tg. Ocna. O locuință confortabilă, bine întreținută. Răspunsurile mamei la întrebările noastre în legătură cu copilul repetă, în bună parte, cele aflate de la băiat: era neascultător, lipsea de la școală, pleca de acasă fără voie.

Curînd sosește și tatăl, Z. Mihai. E un bărbat robust, serios, cu părul albit, cumpănit la vorbă.

— Ce n-am făcut pentru copilul ăsta, se plînge și el, aflînd motivul vizitei. L-am luat și cu binele și cu răul, l-am bătut, degeaba!

— Știji dumeavoastră ce înseamnă să aștepti în fiecare zi și să nu-ți vină copilul acasă? ne întrebă mama cu lacrimile în ochi. Apoi repetă și ea: „Cît nu l-am dădăcit, cît nu l-am bătut!“...

— În afară de dădăceală și bătaie, ce-ați mai încercat?

— Ce puteam face? întrebă mama nedumerită.

— De exemplu, să-i satisfaceți în vreun fel dorința de a călători, pasiunea pentru muzică, tendința de a se descurca singur, de a acționa independent.

Pauză. Urmează apoi explicații.

Tatăl e ocupat cu serviciul, mama are treburi în gospodărie pînă peste cap. Nu au vreme să le facă copiilor (mai au un băiat mai mic) toate poftele, dar toldeaua au fost cu ochii pe ei. Copiii — că de-aia sînt copii — sînt datori să asculte!

Cam atita. E oare de ajuns?

„Eu ce puteam să fac?“

Minorul B. Stan, de 12 ani, aflat acum într-un institut de reeducare, povestește:

— Cînd ne-am mutat cu locuința în cartierul „23 August“, am continuat o vreme să urmez școala în Rahova. Tata n-a avut timp să mă mule la școala din cartier. Aveam pe-atunci zece ani. Traversam zilnic Bucureștii, schimbînd două tramvaie. Prieteni? Mi-am găsit destui.

— Ce făceai cu prietenii?

— Ne jucam, umblam pe străzi...

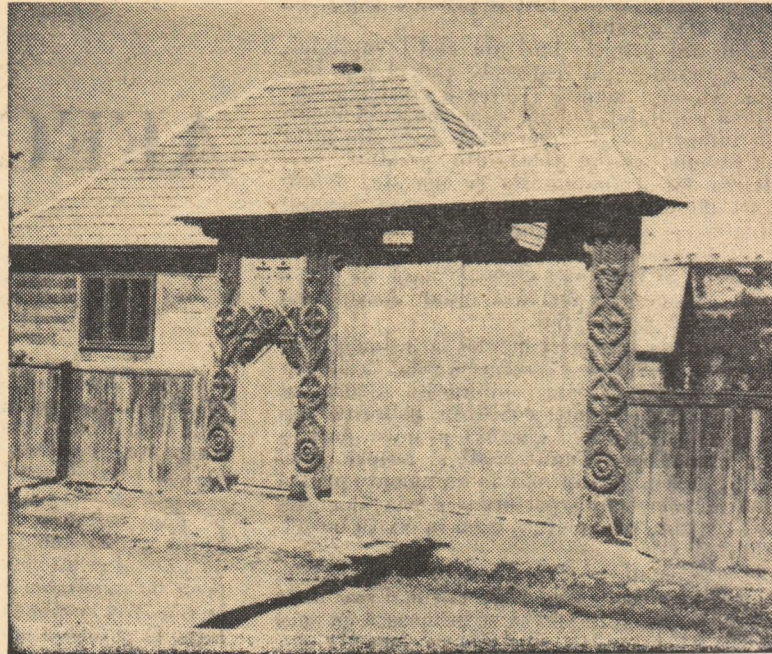
— Altceva?

— Altceva, nimic. Adică da, mergeam cîteodată în piață și furam struguri.

— Dar oamenii nu vă vedeau?

— Uneori ne vedeau. Atunci scăpam cu fuga.

Familia lui Stan locuiește în strada Agricultori. Tatăl, B. Ion, ne mărturisește că internarea lui Stan în institut a constituit pentru familie o tragedie. Stan e doar singurul băiat și cel mai mic dintre copii (B. Ion mai are trei fete mari).

Poartă din Maramureș

— De ce nu l-ați mutat imediat de la școala din Rahova? Cum l-ați putut lăsa, la vîrsta lui, să traverseze Capitala de două ori pe zi? Nu v-ați gîndit la consecințe?

— Era obișnuit. Pleca de acasă singur de mic. Eu îi tot spuneam ce nu e voie să facă...

— Aveți un singur băiat. De ce nu i-ați purtat de grijă? Iată că nu v-a ascultat sfaturile și a făcut tocmai ce nu trebuie.

— Alții l-au îndemnat.

— Dar de ce l-ați lăsat să ajungă sub influența lor?

— Credeți că nu i-am spus că n-are voie?

— Numai atît?

— Ba l-am luat și mai aspru...

— Și credeți că ați făcut tot ce se putea face?

Tatăl nu mai știe ce să răspundă. „Metodele“ lui se opresc aici.

Complicitate cu nepăsarea

Toți membrii familiei M. sînt muzicanți. Tatăl lucrează la un ansamblu ca violonist, patru băieți cîntă la diferite instrumente. Numai Viorel, cel mai mic, al cincilea, care a implinit 12 ani, nu cîntă la nici un instrument. Dar necazul cel mare este că Viorel a fost trimis într-un institut special de reeducare „pe degeaba, fără să fie vinovat“. Ce dacă a rămas de cîteva ori repetent? (Are 12 ani și abia e în clasa a doua). Asta n-are importanță... Viorel o să fie acordeonist. Școala o să și-o facă el...

Acestea sînt opiniile mamei care a ținut să le sublinieze în prezența lui Viorel, aflat la acea dată acasă, în vacanță, la locuința părinților săi din strada Orzari.

— Băiatul e nevinovat, cum v-am spus, explică mama. L-au tîrit alții, dar el n-are nici o vină. Mă gîndesc să-l las să termine clasa a doua acolo la „corecție“ și la vară să fac o cerere, la tribunal, să-l scot. O să-l dau să învețe acordeonul.

La aceste cuvinte ale mamei, Viorel, cu care discutasem și în institutul de reeducare și care își recunoscuse vina mult mai sincer, mai cinstit, mi-a zîmbit ștrengărește, parcă voind să-mi spună: „vezi, ce mamă am eu?“ Și mama lui Viorel nu mai contenea:

— Toți băieții mei sînt talentați. O să-l fac și pe el acordeonist... ca Marcel Budală. Așa e, Viorele, mamă?

— Îhi, a încuviințat Viorel.

Orice discuție mi s-a părut de prisos.

*

Ființă plîpîndă, fără experiență și orientare, copilul întîmpină viața cu ochii larg deschiși, arzînd de dorința s-o cunoască cît mai repede, mai multilateral, să-i pătrundă tainele neînțelese. Prin experiență proprie și sub supravegherea atentă a celor din jur, el face cu fiecare zi noi cuceriri, pe drumul înțelegerii, și devine om. Dar se mai întîmplă și altfel. Lipsit de grija și îndrumarea celor mari, copilul purcede pe căi greșite, folosindu-se de mijloacele de cunoaștere care-i vin la îndemînă, adesea nepotrivite, dăunătoare pentru el și pentru societate. Atunci relația dintre copil și părinte nu mai este cea normală. Apar în familie acele fisuri aparent inexplicabile dar, la o analiză mai atentă, perfect motivate, deterninate de fiecare dată de greșelile săvîrșite de părinți în educația copiilor lor.

Ion VLAICU

Pentru formarea personalității, o mare importanță o au influențele ce se exercită asupra copilului în primii trei ani de viață. În această perioadă, rolul educativ principal îi revine mamei. Dragostea de mamă a avut un mare efect educativ de-a lungul tuturor civilizațiilor pe care le-a parcurs omenirea. Dealtfel, relațiile mamă-copil sînt și primele raporturi sociale ale omului.

Chiar din primele luni ale vieții copilului, relația mamă-copil depășește cadrul pur biologic. Absența mamei afectează creșterea normală a copilului — după cum constată medicina infantilă — și chiar dacă este alimentat cum trebuie, copilul pierde din greutate, dezvoltarea lui psiho-motorie se oprește. Multe cazuri de inadaptare socială — arată medicii psihiatri — își au originea în nevoia nesatisfăcută de afecțiune a copilului. De asemenea, cercetările întreprinse demonstrează că lipsa dragostei materne frînează chiar dezvoltarea intelectuală a copilului.

Necesitatea prezenței mamei în primele luni de la naștere nu face să părăsească rolul tatălui în viața copilului. Acesta împlinește afecțiunea maternă, îi dă mamei echilibrul psiho-fiziologic, plenitudinea și siguranța propice dezvoltării armonioase a unui copil și propriei unei familii unite. Nu-i nevoie de argumente pentru a mai demonstra că perturbarea relațiilor dintre părinți nu răsună fără ecou în viața individului.

Se știe că dintre toate speciile de animale, omul vine pe lume cu zestrea cea mai firavă de instincte care să-l ajute să se hrănească de unul singur, să intre în contact cu semenii săi. Puiul de găină, de pildă, din elipa în care a ieșit din găoace, se îndreaptă singur spre hrană și știe cum să o ciugulească; puiul de om, dacă nu este hrănit de adult, pier.

În primele luni, relația mamă-copil s-ar reduce, aparent, la grija pe care o are mama pentru a satisface nevoile biologice ale noului născut. Principala ei preocupare pare să fie acum temperarea cel mai accentuată a stării de tensiune pe care i-o dă copilului senzația de foame. Aceasta se realizează — cum se știe — după un regim propriu, pe care aproape numai mama este capabilă să-l sesizeze. S-a constatat că indicațiile unor rețete generale și rigide nu sînt totdeauna potrivite. În realitate, actul hrănirii se ridică deasupra unei indeletniciri de ordin pur fiziologic, se desfășoară într-o atmosferă plină de tandrețe, de care numai mama este capabilă. Modul cum este luat copilul și pus la sîn, privirea plină de duioșie a mamei, cuvintele ei blinde, pline de dragoste, pe care numai ea știe să le rostască, creează acea ambianță caldă, de liniște și siguranță, absolut necesară copilului. Frumusețea și puritatea ce se desprind din actul alăptării au făcut din el subiectul atitor opere nemuritoare.

Copilul este sensibil la tandrețea mamei, ce devine pentru el o necesitate tot atât de imperioasă ca și hrana. Asociația pe care o face între starea creată de satisfacerea trebuințelor fiziologice și ființa mamei, duce la necesitatea psihologică

AFECTIUNEA MATERNĂ

a prezenței acesteia. Copilului nu-i e foame, și totuși țipă cînd mama nu-i este în preajmă. Iată deci, cum odată cu laptele pe care i-l dă, mama transmite copilului prima stare afectivă; îl învață primul sentiment uman, dragostea.

Lipsa acestui sentiment face din om un infirm pe plan sufletesc. Psihiatria a stabilit drept cauză a unor anomalii psihice (imposibilitatea de a primi și înțelege diferitele manifestări afective; incapacitatea de a avea și de a răspunde la anumite sentimente) absența dragostei materne în perioada în care omul are cea mai mare nevoie de ea și în care nici o altă ființă nu poate înlocui mama.

Sentimentul de dragoste, ce se naște în mod natural din raportul mamă-copil, este reciproc. Subliniind această reciprocitate, Rousseau spune: „Copilul trebuie să-și iubească mama mai înainte de a ști că aceasta este datoria lui; dar dacă vocea singelui nu este întărită prin obișnuință și îngrijiri, se stinge în primii ani și înima moare...” La felse poate spune și despre mamă: sentimentul natural de dragoste pentru copil poate să se diminueze pînă la dispariție, atunci cînd nu ea, mama, este aceea care îi dă primele îngrijiri.

Afecțiunea și grija cu care mama își înconjoară copilul dau conținut și primelor relații educative din familie. Plăcerea pe care o simte copilul în prezența mamei sale pregătește acceptarea primelor interdicții pe care aceasta i le va impune mai tîrziu. Așa că, într-o perioadă în care nevoile biologice sînt predominante, cînd copilul este incapabil să înțeleagă necesitatea unui comportament social, el este dispus să se supună cerințelor mamei numai pentru a nu o supăra, pentru a nu-i pierde dragostea. Are o foarte mare importanță pentru dezvoltarea psihologică a copilului și felul în care mama îi pune în față cerințele ei. Să știi să-ți faci copilul să accepte interdicția fără să o asocieze cu teama de a-ți pierde dragostea, este desigur un lucru important pentru păstrarea echilibrului

lui interior. Copilul se supune mai ușor cînd simte că-i cere ceva din dragoste, din grijă pentru el, decît atunci cînd i-o impui cu severitate. De obicei, el asociază severitatea cu lipsa de dragoste.

Este important ca părinții să-și dea seama că impunerea voinței nu trebuie să fie un scop în sine, ci un mijloc de învățare a raporturilor umane. Succesul transmiterii acestei învățături cere ca, din chiar primele luni de viață ale copilului, mama să nu fie nici prea rigidă, nici prea îngăduitoare, să fie atentă la toate manifestările lui cu toate nuanțele lor spre a putea lua măsurile cele mai eficiente din punct de vedere educativ.

„Din plîns, — spune același J.J. Rousseau în „Emil” — care s-ar putea socoti puțin demn de atenție, se naște cel dintîi raport al omului cu tot ceea ce-l înconjoară... Cele dintîi plîsete ale copiilor sînt rugămînti; ele devin în curînd ordine. Ei încep prin a fi ajutați și sfîrșesc prin a fi serviți... Nu vreau să spun că e bine să-i neglijați, dimpotrivă, e bine să le preveniți trebuințele și să n-așteptați să țipe ca să le aflați... Însă cum vreți să nu plîngă copiii de îndată ce văd că plînsul le servește la atîtea lucruri?”

Pentru ca mama să-și poată îndeplini rolul educativ este deci absolut necesară prezența ei constantă și atentă, plină de afecțiune în viața copilului. Nici o altă îndatorire nu poate scuti mama de această sarcină pe care i-a dat-o însăși natura. Măsurile luate în țara noastră pentru crearea unor și mai mari înlesniri mamelor aflate în producție (concediu de naștere prelungit, posibilitatea de a avea numai o jumătate de normă în producție și de a lucra numai în anumite schimburi) ridică rolul educativ al mamei la rangul de importanță îndatorire socială.

Emilia BĂTRÎNU

asistentă la Institutul pedagogic
București

Desen de
OLGA CIZEK

GREȘELI DE EDUCAȚIE

Influențele ce se exercită asupra copilului în primele perioade ale vieții lui, trebuie să fie în acord cu cerințele pedagogice cele mai exigente. Căci greșelile de educație la vârstele timpurii au urmări ce se corectează de obicei greu sau nu se pot corecta deloc.

Încă din primele clipe, între părinți și copii se stabilește un contact afectiv, ce generează apoi descărcări și schimburi de energie umană. Acest contact afectiv favorizează primele raporturi de cunoaștere ale copilului cu lumea înconjurătoare, adultul fiind acela care se face interpretul relațiilor dintre copil și universul înconjurător, traducându-i într-un limbaj accesibil. Dar adultul, ca mijlocitor al relațiilor dintre copil și mediu, ca interpret al acestora, poate acționa uneori în așa fel încât să împiedice dezvoltarea favorabilă a copilului. Mai precis poate comite — desigur fără voia lui — o serie de greșeli, cu urmări nefaste pentru toată viața. În general se pot săvârși două tipuri de greșeli în educație la vârstele timpurii: O insuficientă solicitare a copilului pentru punerea lui în contact cu lumea înconjurătoare, ceea ce duce la îngustarea orizontului său. Sau o solicitare masivă, ce depășește posibilitățile sale de cunoaștere a mediului, ceea ce duce la oboseală sau la inhibare datorită eșecurilor repetate.

Ambiția de a crește cu orice preț un mic geniu se observă la destui părinți. Mulți nu rezistă, de exemplu, tentației de a-i face pe copii să „strălucească” prin performanțe deosebite în însușirea limbilor străine, a scrisului sau cititului, înainte de a fi necesar și indicat să și le însușească. Suprasolicitat în felul acesta, copilul va obosi curînd, va deveni irascibil, instabil iar mai târziu, la școală va pierde interesul pentru lecții, se va plietisi la ore datorită decala-

jului creat între cunoștințele lui și ale colegilor săi. Dar nu numai atât. Asemenea exagerări îi răpesc copilului copilăria, căci în economia timpului de care dispune, jocul și activitățile specifice vârstei infantile nu vor putea ocupa decât un spațiu foarte redus.

Ambiția unor părinți de a-și pune în mod prematur copilii în contact cu valorile culturale destinate altor vârste — suprasolicitându-i nevroșic — are de asemenea urmări nefavorabile. J. Paul Sartre în cartea sa „Cuvintele” (Editura pentru literatură universală, București, 1965), își arată, cu remarcabilul său talent, regretul de a i se fi răpit în felul acesta copilăria. „Cititorul — spune el — a înțeles că îmi delect copilăria și tot ceea ce a supraviețuit din ea... Mi-am început viața așa cum fără îndoială voi sfîrși: în mijlocul cărților... Singur printre adulți, eram un adult în miniatură și aveam lecturi de adult; sună totuși fals fiindcă în același timp rămîneau copil”. Fără multe comentarii, cartea lui J. Paul Sartre arată că-i o adevărată tragedie, atunci cînd copilul este împiedicat să fie copil, adică el însuși.

De asemenea e dăunătoare pentru copil viziunea întregului program de televiziune, întii pentru că unele emisiuni depășesc înțelegerea lui, în al doilea rînd acțiunea îndehungată a luminozității ecranului asupra analizatorului vizual, încă insuficient maturizat, e cît se poate de nocivă.

O altă greșală pe care o fac părinții mai frecvent este aceea că își cresc copiii într-o izolare continuă față de mediul social înconjurător, desprînși de realitatea vieții sociale cotidiene, de societatea altor copii, probabil convinși că astfel îi feresc de influențe rele din afară. Dar, copilul simte nevoia și trebuie să comunice

cu mediul exterior familiei, cu ceilalți copii, deoarece numai așa își îmbogățește experiența de viață, își cultivă spiritul de independență, inițiativa. Spiritul de colaborare, de cooperare, sociabilitatea se dezvoltă numai cultivînd relațiile dintre copii și nicidecum îngrădindu-le. Impunîndu-i copilului o existență solitară, vom crea toate condițiile pentru înrădăcinarea egoismului, timidității, trăsături dăunătoare dezvoltării sale ulterioare. Așadar, copilul să fie pus în contact cu colectivitatea de la vârstele cele mai fragede, aceasta constituind unul din factorii de bază ai dezvoltării personalității lui.

Dar influențele contradictorii exercitate asupra copiilor de către părinți sau de alți membri ai familiei? Lipsa de unitate în influențele educative determină, și la vârstele timpurii, stări conflictuale foarte puternic trăite afectiv, care nu întîrzie să-și spună cuvîntul asupra comportamentului. Copilul este derutat și își pierde treptat încrederea în educatorii lui, dacă aceștia nu au vederi comune în toate problemele cu care este pus copilul în contact. În plus, un copil care nu se supune deciziei unuia din părinți, deoarece găsește ocrotire și „înțelegere” la celălalt, va căpăta treptat o fire instabilă, greu de stăpînit, refractară la corectivele celor din jur.

Urmări nedorite asupra integrității psihice a copilului au și prejudecățile mistice ale părinților. Se știe că uneori asemenea prejudecăți sînt folosile pentru a-l speria pe copil și a-l face cît mai supus. („Taci că vine priculicelul și te mîinecă” sau „Cule-țe că vine bau-bau”). Spaima inoculată astfel poate duce la instalarea unor stări obsesivo-fobice, care tulbură întreaga lui dezvoltare psiho-fizică. Prejudecățile mistice transmise copilului îi îngustează sfera de contact cu realitatea înconjurătoare, deformîndu-i imaginea despre lume și viață.

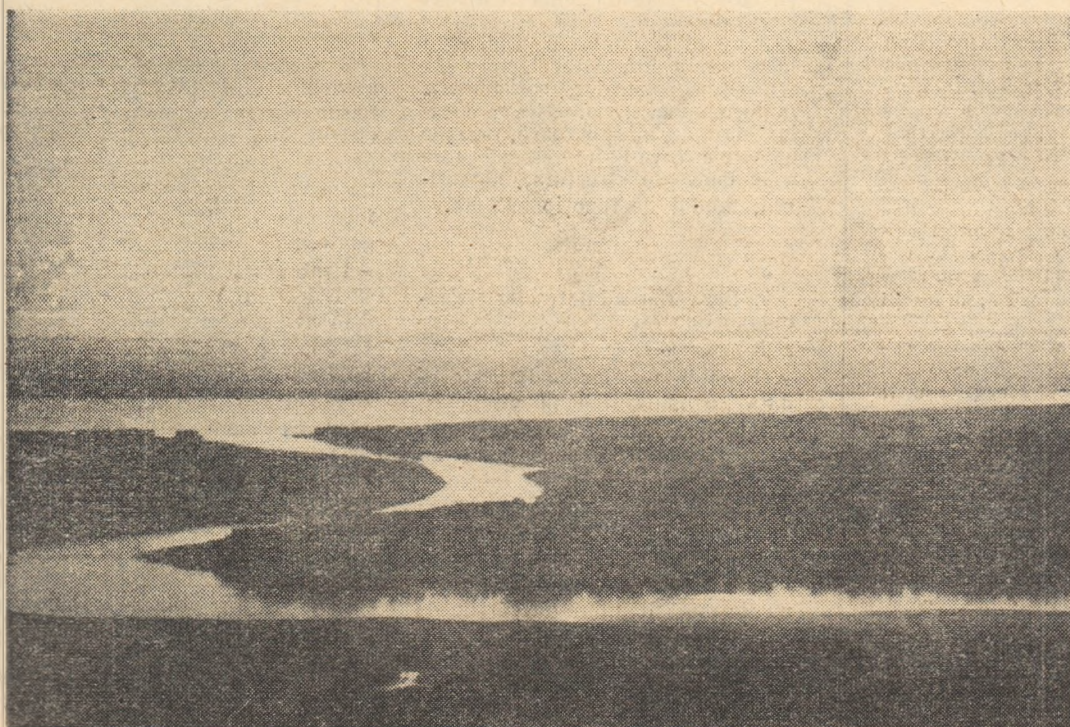
Vârsta preșcolară se caracterizează și prin nevoia de fabulație. Copilul însufletește obiectele din jur — în special jucăriile — cărora le atribuie calități și acțiuni proprii adulților, interpunîndu-și propria persoană în tot ceea ce închipuie. Adeseori povestește mici întâmplări cu elemente de imaginație personală. Adulții care le ascultă iau adesea altitudine: „De unde ai scos asta?”, „De ce minți?”

Dar, la vîrsta cînd apar primele fabulații, copilul nici măcar nu are noțiunea de minciună. Așa încît condamnîndu-l pentru că „mințe” — în fond pentru că își manifestă tendința firească de fabulație — adultul îi inhibă reprezentările din procesul jocului — important în dezvoltarea psihică a celor mici, îl face neîncrezător în sine însuși, îi trezește sentimentul vinovăției.

Care este educatorul cel mai indicat în fazele timpurii ale dezvoltării copilului? Fac o greșală mamele încredințînd creșterea și educarea copilului lor unor persoane străine de temperamentul și substanța lui psiho-biologică?

Observațiile efectuate pe copiii care au fost lipsiți de climatul afectiv al familiei, arată că dacă această lipsă nu a fost compensată pe altă cale (grija atentă a altui educator) se nasc dificultăți în dezvoltarea normală a copilului, care capătă o fire aspră, bănuitoare, neocomunicativă și rece. Lipsa de adeziune afectivă la vîrsta timpurie, cînd nu sînt dezvoltate mecanismele înțelegerii raționale, îngustează receptivitatea copilului la influențele educative. În special la copiii cu sistem nervos mai fragil, privațiunea afectivă temporară sau mai îndehungată (datorată divorțului soților, pierderii unuia dintre părinți, „plasării” copilului spre educare la bunici sau alte persoane, abandonului, schimbărilor mai mult sau mai puțin bruște ale mediului ambiant) — pot deveni chiar un factor traumatic, cu manifestări de boală ce subminează întreaga evoluție psiho-fizică a individului.

Tamara OLTEANU-ROMANIUC
cercetător la Institutul de
psihologie al Academiei

Dimineață de toamnă în Țara Vrancei

INTERESUL, O FORȚĂ CARE TREBUIE DESCOPERITĂ ȘI CANALIZATĂ

1. De la curiozitate la interes.

În vorbirea obișnuită cele două noțiuni se substituie nu o dată și întotdeauna se corelează. Se zice, de exemplu, despre cineva că „este curios” sau că „manifestă interes” față de ceva, sau față de cineva. Corelarea este explicabilă prin filiațiile de ordin psihologic dintre cele două fenomene pe care le reflectă: curiozitatea și interesul. La baza interesului stă tendința înăscută a omului (copilului) spre cunoaștere, tendință pe care Claparède o numea „instinctul curiozității”, iar Pavlov, „reflexul de orientare”. Ea este germele interesului cognitiv. Pe acest fond nativ se „construiește”, în procesul dezvoltării copilului sub influența mediului și a educației, „o atitudine emotiv — cognitivă stabilizată de natură față de obiecte și activități” (Chircev), atitudine care nu este altceva decât interesul. Spre deosebire de curiozitate, care este trecătoare, interesul este mai persistent și stimulează frământările creatoare, potențează procesele de cunoaștere (percepție, memorie, gândire),

făcându-le să se desfășoare la un nivel ridicat. Ba, mai mult, interesul generează năzuința de a cunoaște mai mult și mai temeinic, „alimentează” efortul și perseverența.

2. Aparență și realitate.

Din cauză că afectivitatea este o componentă esențială a interesului, există tendința de a-l confunda cu alte trăiri subiective: atracția, preferința, dorința, gustul, care neîndoișit pot participa la interes. Similitudinea de manifestare face ca aceste trăiri subiective să fie luate drept interes. Mulți părinți — și uneori chiar pedagogi — consideră că dacă elevului (copilului) îi place ceva (un obiect, o activitate, o profesie), dacă se simte atras de ea, înseamnă că-l interesează. S-ar putea să fie așa! Dar s-ar putea ca aceste trăiri momentane să nu ducă la formarea unui interes veritabil. S-ar putea ca, după un anumit timp, să-i placă altceva, să-l atragă alte activități.

Pentru orientarea profesională a elevilor cunoașterea interesului veritabil, decelarea lui de celelalte trăiri subiective, este o problemă cheie. Numai astfel, pornind de la interese veritabile și bazându-ne pe ele, vom putea realiza o orientare profesională științifică. Este adevărat că între interes și celelalte trăiri subiective (dorințe, atracții, preferințe, etc) există anumite corelații, dar confundarea lor ar avea consecințe negative pentru viitoarea profesie a elevului; conducându-ne după aceste trăiri subiective fluctuante și nu după interesele veritabile ale copilului, s-ar putea să avem surprize: elevul să constate că nu-i mai place, că nu-l mai atrage, cu un cuvânt că nu a reușit să-i ancoreze interesul. Și atunci urmează regretele, tendința de evadare din profesie, sau o păgubitoare „consolare”. Așadar, aceste trăiri subiective, deși constituie premise psihologice necesare formării intereselor, nu pot fi considerate condiții suficiente în acțiunea de orientare profesională. Ideea este deosebit de valoroasă prin implicațiile ei practice și a fost pusă în evidență de cercetarea psihologică românească (Chircev 1965).

de dragoste etc. Care-s factorii care fac să incolțească mereu alte și alte interese? Incontestabil că vârsta își spune cuvântul. Dar nu numai vârsta! Uneori un prieten mai mare sau adult apropiat (părinții, educatorii), alături de lecătura unei cărți, o activitate desfășurată cu succes, o emisie de radio sau televiziune, o excursie sau o vizită — iată numai câteva din sursele care pot alimenta albia mereu crescândă a intereselor copilului.

S-ar părea că această creștere este în fond un proces de continuă schimbare a intereselor. Unii pedagogi români, de pildă (Salade) și străini (Strong) au cercetat fenomenul și au ajuns la concluzia că această schimbare nu este atât de lipsită de continuitate cum apare nespecialiștilor. În procesul de evoluție a intereselor nu se produce numai o lărgire a sferei lor, ci și o adâncire a acestei sfere. Fenomenul ne apare ca paradoxal, însă de fapt nu e vorba de o îngustare a sferei ci de o polarizare a intereselor în jurul unui interes — pivot și de o ierarhizare a lor, în funcție de interesul major. De obicei acest interes — pivot (major) este interesul vocațional (profesional). Această subordonare a intereselor față de interesul major este un indiciu al maturizării lor.

Procesul nu este simplu și linear, cum s-ar părea, ci brăzdat de contradicții. Geneza interesului central, a interesului major, este rezultatul unei „confruntări” între interese, capacități (aptitudini, inteligență etc), dorințe, atracții, aspirații, sistemul de valori. Din această „confruntare” se cristalizează interesul vocațional (profesional).

Procesul este mult ușurat și scurtat dacă adulții (părinții, educatorii) intervin cu tact, cu pricepere, ajutându-l să-și clarifice nelămuririle, să-și descopere vocația, să-și precizeze interesul etc. Copilul simte nevoia unui asemenea ajutor, dar nu-l vrea în forme categorice, sfătoase, didactice. Mai mult decât oricând și oriunde acum și aci este nevoie de acea finețe psihologică care îndeobște se numește tact pedagogic.

Pentru ca cei chemați să poată să-i dea cu competență ajutorul, este necesar să cunoască în mod temeinic și această variabilă psihologică — interesul, cu toate implicațiile sale de ordin psihologic, pedagogic și social. Aceasta va aduce un aport deosebit în acțiunea de orientare profesională, operă de o deosebită importanță socială și națională, deoarece după cum susține M.Constantinescu, rezolvă „problema încadrării în producție, în viața social-culturală, a generațiilor succesive”.

Lector univ. ION DRĂGAN
Timișoara

DICȚIONAR

Inducție (de la verbul latin, *inducere* = a duce în; fr. induction).

Raționament în care se pleacă de la judecăți mai puțin generale (particulare sau individuale) pentru a se ajunge la o altă judecată (concluzie) de o mai mare generalitate. Cu alte cuvinte, este o formă de gândire în care pornind de la fapte de observație se obține o lege sau o generalizare. Inducția este folosită îndeosebi în științele de observație sau experimentale, numite și științe inductive.

Deduție (de la lat. *lit.* și *deductio-onis* = expunere amănunțită, fr. *deduction*).

O formă de gândire (raționament) în care se pleacă de la o judecată generală (premisă) și se ajunge la o judecată de o mai mică generalitate (o judecată particulară sau individuală), numită *concluzie*. Cu alte cuvinte, se pleacă de la principiile generale pentru a se ajunge la adevăruri particulare. După cum vedem, deducția este un raționament opus inducției. Se folosește cu precădere în științele zise deductive, științele cu caracter mai abstract (matematica, logica, estetica, etica etc.).

Inducția și deducția apar izolate numai ca metode de cercetare a adevărului; în fapt, una nu este posibilă fără alta, între ele existând o unitate dialectică. Concluzia la care se ajunge printr-un raționament inductiv devine un punct de plecare pentru o viitoare deducție; iar concluzia unui raționament deductiv, particularizând generalul de la care s-a plecat, poate constitui începutul unei inducții. Astfel Mendeleev a ajuns la celebrul său *Tablou periodic al elementelor* pe calea acumulării inductive a fenomenelor, iar descoperirea celorlalte elemente — confirmată apoi de practică — a fost demonstrată pe cale deductivă.

Inadaptabili sociali (de la fr. *inadapte*, cel ce nu se poate acomoda la situații noi, deosebite de cele pe care le cunoaște).

Prin inadaptabili social se înțeleg oamenii care nu pot sau nu vor să se integreze în societate, nu respectă regulile de conviețuire socială, au reacții inadecvate, comit infracțiuni.

Inadaptarea socială se datorește unor cauze de ordin psiho-fiziologic, psiho-patologic, dar foarte adesea educației greșite pe care o primește copilul în perioada formării personalității lui. În țările capitaliste se adaugă la aceste cauze și cea de ordin economic — social.

Problema prevenirii și reeducării inadaptabililor sociali preocupă deopotrivă instituțiile specializate, educatorii și statul.

Negativiști. Termen des întrebuit în practica educativă, desemnând copiii care resping conștient obligațiile, sarcinile impuse în cadrul familiei, al școlii sau al oricărui alt obiectiv. Conduita negativă este înfrântă la copiii normali (sănătoși) și are cauze educative diferite: condiții nefavorabile în familie (lipsă de înțelegere între părinți, familii dezagregate, viață imorală), regim de viață și de activitate nerațional aplicat copilului, suprasolicitări frecvente sau, în fine, autoritate excesivă sau lipsă de autoritate a părinților.

M. R.

3. Când și cum apare interesul?

Este o întrebare pe care și-o pun în mod firesc părinții și pedagogii. De fapt întrebarea ar trebui formulată la plural, deoarece nu poate fi vorba de un interes, ci de o gamă de interese. Claparède a încercat să stabilească o anumită ordine în registrul intereselor: până la 2 ani există interese perceptivă, 2-3 ani, interese de cunoaștere, 3-7 ani, interese generale ș.a.m.d. Ordinea și natura intereselor stabilite de Claparède ar putea fi puse în discuție, deoarece această „parcelare” este puțin cam forțată. Cert este însă că atunci când copilul începe să pună întrebări asupra obiectelor sau fenomenelor din jurul său („Ce este?” „Cum e făcut?” „De unde vine” etc), este un semn al apariției interesului. Prin întrebările pe care ni le pune, el urmărește satisfacerea lui. Alături, spre îngrijorarea părinților, satisfacerea ia forme mai... „practice”; copilul desface, demontează, sparge obiectele care-l interesează spre a le cunoaște structura, alcătuirea, modul de funcționare etc.

4. Dezvoltarea intereselor și „paradoxurile” ei.

Gama intereselor se lărgeste odată cu înaintarea în vârstă și, bineînțeles, sub influența condițiilor de mediu și educație. Rînd pe rînd, copilul devine interesat de alte și alte obiecte, de alte și alte activități; pînă mai ieri trecerea nepăsător pe lângă timbre și iață că acum a devenit filatelist; nu de mult îl interesau cărțile de povești și basme și iață că acum cere bibliotecarului o carte despre marile expediții, iar peste cîțva timp se interesează de romanele

CU SAVANTUL HENRI COANDĂ

despre:

UNELE ASPECTE

ALE EDUCAȚIEI ȘTIINȚIFICE
A TINERETULUI

Prezența printre noi a savantului român de renume mondial Henri Coandă ne-a înlesnit o interesantă convorbire pe linia pregătirii tehnice, a interesului pentru știință, a formării și a educației în general a tineretului.

— **Socotiți că dezvoltarea interesului pentru problemele tehnice, pentru științele de specialitate, trebuie să înceapă de la vârsta liceului sau mai devreme?**

— Desigur, totul depinde de mediu, de climatul ce se creează copilului. Începând chiar cu jucăria mecanică, cu scripetele, mergând pînă la jocurile de construcție, cu clasicul „matador” se creează o ambianță și se cultivă un interes tehnic. Eu am avut această șansă, prin tatăl meu, care de timpuriu mi-a vorbit despre marile descoperiri ale lumii, despre miracolul științei.

Apoi, anii liceului, cu primele experiențe de laborator, la fizică și chimie, cu revelația studiului biologiei, completînd teoria aridă cu atracția experiențelor practice, cîștigă tînrul pentru problemele științifice, pentru tehnică.

Canalizarea și dezvoltarea acestui interes încă din anii copilăriei este o contribuție, uneori, determinantă.

— **Considerați drept suficientă pregătirea științifică din învățămîntul liceal? Dincolo de atingerea unui nivel de cunoștințe, determină ea dezvoltarea însușirilor, a înclinațiilor, dă curs afirmării unor vocații?**

— Ca bază a unei inițieri și-apoi, firește, a unei educații, eu socot că ea corespunde, că ceea ce se învață în anii liceului este temelia cunoștințelor de mai tîrziu, pe care se dezvoltă specializarea, bineînțeles, în climatul evolutiv al etapelor ce se succed. Aici intervin mijloacele educative moderne, înfinit superioare celor din timpul adolescenței noastre, documentația de bibliotecă și de laborator dar, mai ales, capacitatea profesorului, a celui care predă cursul. Vechea vorbă din bătrîni că „omul sfințește locul” rămîne actuală în orice timp, în orice domeniu. Sub acest aspect, profesorii mei de la liceul militar din Iași și-au făcut datoria, și-au împlinit marea lor misiune.

— **În ce măsură socotiți că literatura de anticipație, cea științifico-fantastică, contribuie la educarea tineretului și la dezvoltarea interesului pentru problemele științifice, pentru tehnică și pentru multiplele ei aplicații?**

— Orice se scrie despre acest miracol care e știința, eu îl socotesc drept bine venit pentru stîrnirea unui interes, pentru atragerea tinerilor spre cercetarea științifică și aplicațiile ei.

Literatura de călătorii, care stimulează interesul pentru geografie, pentru geologie, pentru meteorologie, deci pentru cunoașterea însăși, dincolo de spiritul de aventură ce-l cultivă, este un factor de care trebuie să se țină conștient seama.

Prin ce emoții n-am trecut atunci cînd tatăl meu îmi povestea despre marii navigatori ai lumii, Vasco da Gama, Cristofor Columb, și-apoi, cînd l-am citit cu puterea mea de pricepere de atunci, pe James Cook, faimosul căpitan Cook, ale cărui isprăvi au încîntat copilăria și tineretea mea.

Ce geografie minunată, cîte cunoștințe de meteorologie, de istorie și ce lecții de cutezanță, mai ales, n-am învățat din cărțile lui David Livingstone sau ale lui John Rowlands, cunoscut în lumea întreagă sub pseudonimul său publicistic Henry Stanley, care l-a făcut celebru. Dacă cunosc Africa, farmecul continentului negru, să știți că e datorită și în mare parte lor, scrierilor acestor pionieri ai explorării.

Dar Nansen, Fridjof Nansen? El m-a purtat, ca și pe toți tinerii din generația mea și cele următoare, după cum îi va purta și pe cei ce ne vor

O fotografie document: savantul HENRI COANDĂ într-un schimb de păreri cu oameni de știință din România. De la stînga la dreapta: HENRI COANDĂ, acad. ELIE CARAFOLI, acad. MIRON NICOLESCU, președintele Academiei Republicii Socialiste România, acad. ANDREI OȚETEA, prof. ing. CONSTANTIN DINCULESCU, rectorul Institutului Politehnic „Gh. Gheorghiu Dej” din București, acad. HORIA HULUBEI.

urma, întotdeauna, în lumea explorărilor sale polare. D-apoi, Kipling, cu clasicile sale opere: „Cărțile junglei” și „Kim”, al cărui erou e copilul-etalon de bărbăție pentru toți copiii, de pe toate continentele, dar Mark Twain, umoristul dublat de un mare călător și Jack London, din ale cărui reportaje se poate cunoaște lumea, se pot desluși oamenii, se poate învăța atît de mult din suferințele și satisfacțiile vieții celor mulți... Și știință, tehnică, fără cunoașterea omului, nu se poate concepe. Henry Melville, a cărui vogă s-a statornicit pe o autentică operă difuzată în America și în tot restul lumii, are și el contribuții prețioase, active, la completarea cunoștințelor copilului și ale tînrului. Povestirile lui de călătorie îi stimulează, îi poartă într-o lume în care fără mijloacele de deplasare, de comunicație, de exprimare și formulare a unei tematici legate tocmai de știință, de evoluția și de cuceririle ei, nu ar fi putut pătrunde.

Ei, dar Jules Verne! Acest bătrîn, care ne-a prins aripi tuturor — știți că a lucrat și prin Ardeal? — care a anticipat cuceririle tehnicii cu un secol, care a dovedit fantezie dezvoltată pe o erudiție atotcuprinzătoare, care ne-a făcut să credem în realizarea imposibilului aparent — și asta înseamnă mult — a reprezentat simburile ce e de găsit la rodul multor „desăvîșiri” tehnice ale viitorului, desăvîșiri ale contemporaneității noastre. Căci el a insuflat încredere în rostul și succesul cercetării, el a stimulat și întărit puterea perseverenței omului, și capacitatea lui creatoare. Așa dupăcum am mai spus-o, — este crezul meu! — e lăudabil să începi, firește, dar e necesar să finalizezi, să perseverezi, oricare ar fi greutățile, piedicile, înfrînte pe traseu. Jules Verne m-a învățat pe mine că a începe înseamnă să îți termini, să lupți pentru a izbuti. De cîte ori, în cercetarea mea, nu l-am purtat și nu l-am păstrat cu mine pe acest Jules Verne, chiar de l-am găsit, uneori utopic!

Și revenind la scriitorii-călători, să-l pomenim la loc de cinste, de mare cinste, pe spătarul Nicolae Milescu, prin care am învățat atît de bine drumul și popoarele din acea parte a lumii pe care a străbătut-o el, — și cu ce mijloace, bietul, și prin ce peripeții? —, pe Mihail Tican Rumano, unul dintre cei mai fecunzi călători din acest al XX-lea veac, — am aflat că a decedat acum vreo două luni, în țară, — pe Mihail Negru, care scriitor și călător modern, a folosit avionul.

Și, în sfîrșit, dintre scriitorii care animă actuala generație, să-l pomenesc și pe Radu Tudoran, însușind, prin scrierile sale, dorul de călătorie și de cunoaștere a lumii.

Revenind la literatura de anticipație de azi, la cea științifico-fantastică, amintesc pe Ray Bradbury (S.U.A.), I. Efremov (U.R.S.S.), Stanislaw Lem (Polonia), François Carsac (Franța), dintre cei de peste hotare, ca unii ce dețin afișul editorial cu scrieri în care fantasticul, grefat pe temeuri științifice, generează o inițiere, o educație.

Cartea de aventură își are rostul ei în fermarea unei opinii, a unei preferințe și, în orice caz, pentru dezvoltarea unor sentimente și a unor calități, între care curajul rămîne elementul principal, determinant.

Eu văd în toate aceste forme de literatură un bun echipament pentru creierul omenesc, un exercițiu util științei, educației în favoarea tehnicii.

— **Cunoașteți, desigur, că învățămîntul liceal de la noi a promovat metoda cercurilor de specialitate, a olimpiadelor și concursurilor în afara orelor de curs?**

— Da, mi s-a vorbit despre acestea și le consider ca foarte utile. Olimpiadele stimulează energii și capacități, selectează și, mai ales, consacră valori în anii în care tineretul angajat se află la răscrucea unei alegeri, a unei afirmări a propriilor posibilități.

Mai mult chiar, întrucît lumea are nevoie de tot mai mulți specialiști, de cercetători științifici, de tehnicieni, eu aș extinde aceste confruntări ale tineretului într-o arie internațională. Adică de ce să se întrecă în box, bunăoară, tineretul de pe glob, în cadrul Jocurilor Olimpice, de ce să suspendăm două săptămîni toate celelalte preocupări pentru a urmări cum mingea rostogolită acum o sută de ani de niște englezi nu a încetat să se oprească pe întreg mapamondul, consacrînd campioni mai cunoscuți chiar decît laureații Premiului Nobel, și să nu trimitem tineretul să se înfrunte în știință, în tehnică, pe temeuri mai puțin spectaculoase dar atît de interesante, de utile, de educative și de pline de perspectivă? Însăși confruntarea, contactul, cunoașterea reciprocă ar aduce rezultate, mari roade.

Ce splendidă manifestare a inteligențelor tineretului s-ar realiza, ce măreață întrecere a creatorilor științifici din viitor, desfășurată în stadionul gîndirii, al întregului glob pămîntesc, al omenirii!

România, care are un tineret valoros, — o admirabilă pastă ușor de modelat pe drumul gîndirii, un tineret curat, onest sufletește și sînguincios, serios în munca lui, ar putea face dovada din plin a acestor însușiri, a acestor atribute, dobîndindu-și afirmarea, ca în toate sectoarele în care prezențele românești suscită interes, determină prețuire.

Firește, cînd înfinit superioare celor din trecut, celor din vremea mea, mijloacele educative de azi: radioul, televiziunea, înregistrările de pe benzile de magnetofon, tipăriturile și filmul, acest minunat auxiliar ai propagandei, al educației, sînt în serviciul omului modern, de ce nu le-am folosi pentru răspîndirea cunoștințelor științifice, tehnice, pentru găsirea marelui adevăr, a perfecțiunii?

Căci totul e destinat, în final, tot omului, — celui de azi, celui de mîine.

Interviu realizat de prof. Mariana FIROIU

GEOLOGII

Dacă rocile ar putea vorbi, fiecare din ele ne-ar împărtăși o istorie fantastică; istoria existenței lor. Ca și la viață, se poate vorbi de „nașterea”, „viața” și „moartea” rocilor; o adevărată și nimitoare biografie.

Cine sînt însă biografii și cum au reușit ei să reconstituie, pe bază de fapte separate și fără legătură aparentă între ele, evenimentele petrecute în timpurile de dinaintea existenței omului? Cuive pătrunde tainele formării rocilor, cine studiază armonia arhitecturii subsolului pentru a găsi răspunsuri întrebărilor despre existența și evoluția lumii, pentru a pune în stăpînire omului comorile din adîncimi: fier și cupru, aluminiu și uraniu, mică și cobalt — aurul și argintul pămîntului? Aceștia sînt geologii —

Geologii — cercetători, inginerii geologi și tehnicienii geologi.

Ca știință, geologia (de la grecesul „ge” pămînt și de la „logos” — studiu, știință), reuind mai multe discipline dintre care cele mai importante sînt: geologia dinamică, geotehnica, geologia istorică (stratigrafia), mineralogia, geochimia, petrografia. Își propune să studieze modul de formare, alcătuire și dezvoltare a pămîntului.

Cercetarea geologică din țara noastră, continuînd tradiția „Școlii românești de geologie” care s-a dezvoltat din a doua jumătate a secolului trecut și s-a ilustrat prin contribuția unor reprezentanți de frunte ca Gr. Cobălcescu și Gr. Ștefănescu, întemeietorii învățămîntului geologic superior (1863) la noi, cunoaște o frumoasă dezvoltare. Înființarea în 1906 a „Institutului geologic al României” sub conducerea neobositului profesor și cercetător L. Mrazec a însemnat un moment important în istoria studierii geologice a țării, permițînd elaborarea și publicarea primelor hărți geologice, geografice și hidrografice (la scara 1:1.500.000 și 1:500.000) ale României.

Pregătirea acestor biografi de un fel deosebit se face de către secția de geologie din cadrul Institutului de Petrol, Gaze și Geologie din București. Absolvenții acestei secții sînt ingineri specialiști în geologia tehnică (disciplină care se ocupă cu studiul proceselor geologice și a proprietăților fizico-mecanice ale rocilor în vederea stabilirii condițiilor de fundare a podurilor, barajelor, șoselelor, căilor ferate). De asemenea, ea se face și în cadrul Universității de către Facultatea de Geologie, ai cărei absolvenți sînt cercetători științifici în diferite institute de specialitate, cadre didactice în învățămîntul superior, liceu și școala de cultură generală. Pregătirea cadrelor medii se face de către Școala tehnică de geologie cu o durată de școlarizare de la 2—3 ani (diferențiat pe secții), ai cărei absolvenți sînt tehnicienii geologi.

Tuturor acestora: ingineri, cercetători științifici, cadre didactice și tehnicienii geologi le revine sarcina de onoare înscrisă în Directivele Congresului al IX-lea al P.C.R. — de a dezvolta baza de materii pri-

me minerale, de a întări astfel economia națională. Premisele îndeplinirii cu succes a sarcinilor trasate de P.C.R., premisele materiale, s-au și creat: s-a reorganizat învățămîntul superior geologic, s-a înființat Comitetul de Stat al Geologiei, Institutul Geologic, Institutul de Geofizică Aplicată; la nivel regional, s-au pus bazele organizării activității geologice departamentale.

Premisele materiale sînt dublate la rîndul lor de cele spirituale: profesori universitari și cercetători de renume mondial, tineri și entuziaști ingineri geologi, tehnicieni cu pregătire de specialitate medie, (absolvenți ai Școlii tehnice de geologie de pe lângă Comitetul de Stat al Geologiei) — toți activează neobosit, cu pricepere și pasiune, mărturisind acel eroism specific creatorului, omului care, din înțeleștarea cu natura, chiar cînd nu iese victorios, se înalță deasupra lui însuși, măreția luptei aureolindu-l.

Chipul geologului poartă însemnele cutezanței; dîrzenia lui este dîrzenia luptătorului, cunoșcător al legilor luptei, modestia lui este cea a gînditorului care știe cită cale a mai rămas mîinții s-o cuprindă. În campanii de teren, pentru prospectarea regiunilor mai puțin cunoscute, pentru adîncirea studiilor în vederea exploatării substanțelor minerale utile, în echipe sau individual, geologii sînt întotdeauna întovărășiți de busolă și hartă, de ciocan și saci de luat probe și carnetul de teren. Cu acești tovarăși-călăuze, geologul, chiar în cele mai îndepărtate și sălbatice locuri, nu este singur: busola îi amintește de cei ce au inventat-o și construit-o, harta reduce distanțele și dialogul îl poartă cu carnetul de note. Dar nu numai cu el... Sub greutatea ciocanului, grămilele prind grai și vorbesc de viața lor, în timp ce, peste succesiunea formațiunilor geologice, izvoarele murmură o istorie vie.

Colindător al văilor și munților, cunoșcător al creștelor și ri-

pelor, mereu pe drumuri, această imagine cunoscută a geologului ascunde un important aspect al muncii de cercetare în domeniul geologiei: activitatea de birou și din laboratoarele de analiză a probelor culese din teren. În această activitate renase în toată splendoarea lor piscurile solitare, își adîncesc negura peșterile și fiecare pas străbătut pe teren, pe harta alcătuită de geolog, este un punct în care se cuprînde o lume de roci, o istorie. Există o varietate de probleme ridicate de studierea structurii și evoluției scoarței terestre, care, ca și multitudinea metodelor de investigație, a dat naștere unui complex de discipline geologice, avînd comun obiectul de studiu, dar diferite fiind metodele și unghiurile de cercetare. Pe lângă mineralogie, petrografie, stratigrafie, paleontologie, geobotanică, prin extinderea metodelor fizice și chimice la cercetarea proceselor geologice au apărut geofizica și geochimia. Cercetarea geologică, în afara cunoștințelor de specialitate, vaste și mereu la zi, solicită deopotrivă imaginația creatoare și gîndirea logică riguroasă. Cercetarea geologică începe cu observarea, descrierea și clasificarea tipurilor de roci cu stabilirea raporturilor spațiale dintre ele, cu alcătuirea lor mineralogică, ceea ce solicită spirit de observație și memorie de durată, fidelă, apoi continuă în laborator cu formularea ipotezelor și în cele din urmă a legilor privitoare la condițiile de formare și răspîndire a diferitelor tipuri de roci, la mișcările geologice care au afectat scoarța și la corelația lor cu compoziția și structura mineralogică, cu paleogeografia și dezvoltarea biosferei. Concluziile obținute sînt verificate în practică prin lucrări miniere și de foraj la mari adîncimi punîndu-se în evidență existența în locurile de dinainte stabilite a unor substanțe minerale utile, desemnate anterior. Fără a folosi voit un limbaj metaforic, se poate spune pe drept cuvînt că în ge-

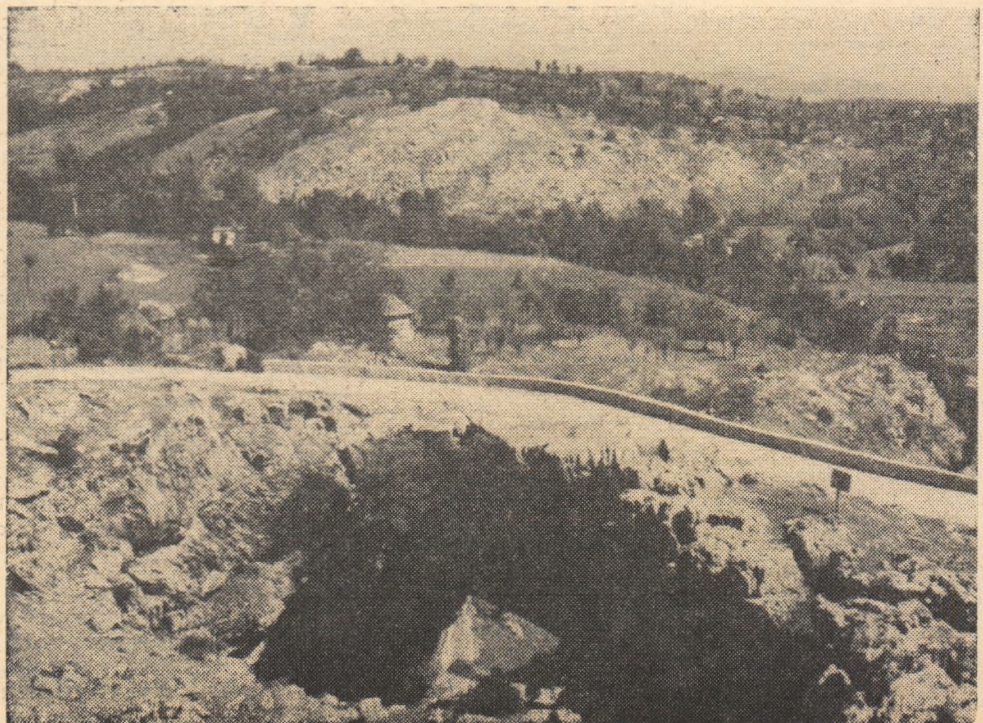
logie, nu sapa sondelor de foraj, ci puterea de pătrundere a miinții omenestii scoate la lumină, din adîncul pămîntului, mineralele utile...

Studiind procese care au avut loc cu mii de ani în urmă, geologii folosesc în studiile lor realizările disciplinelor fundamentale: fizica, chimia, matematica, biologia. Paralel cu perfecționarea tehnicilor de măsurare, cu creșterea volumului de informații, pentru mărirea valorii interpretative a geochimiei și geofizicii — adevărații „catalizatori ai procesului de cantificare în geologie” cum îi numește J.C. Griffiths — astăzi nu se mai poate face abstracție de sporul adus în cunoaștere de statistica matematică, care a căpătat o extindere remarcabilă în toate ramurile geologiei. În prezent și cu atît mai mult în viitor este greu de imaginat un cercetător sau inginer geolog fără o cultură matematică solidă, fără cunoștințe de înalt nivel în domeniul fizicii și chimiei. Sînt convins că vor ajunge adevărați geologi nu numai elevii care au obținut în liceu nota maximă la geologie (geografie sau biologie), ci și aceia care au dat dovadă de aptitudini pentru matematică, chimie, fizică. Pregătindu-se la aceste discipline, fără a neglija însă geologia (geografia sau biologia) ei vor putea, urmînd facultatea de Geologie din cadrul Institutului de Petrol Gaze și Geologie din București sau facultatea similară din cadrul Universității „București”, să înscrie pe harta țării noi puncte de interes geologic și, de ce să nu fim optimiști, noi nume în istoria geologiei și a științei românești, alături de cele ale cunoscutelor personalități științifice de azi, academicienii: Gh. Macovei, Al. Codarcea, G. Murgeanu, M. Filipescu, V. Ianovici și neuitatul profesor Gr. Răileanu.

Ing. Ligia FOTE
Institutul geologic

Foto C. BIVOLARU

PODUL NATURAL DE PIATRĂ DE LA PONOARELE — Reg. Oltenia
(Monument al naturii)

ÎN SPRIJINUL MUNCII DIRIGINTELUI

În ultima vreme se constată o preocupare tot mai stăruitoare pentru orientarea științifică a muncii educative din școlile de cultură generală și din licee. Atât conținutul cât și metoda acestei importante laturi a activității cadrelor didactice au devenit mai bogate și mai variate. La aceasta au contribuit în bună parte, măsurile luate de Ministerul Învățământului prin elaborarea „Îndrumărilor privitoare la îmbunătățirea muncii educative”, prin alcătuirea „Programelor orelor de dirigiență la clasele V-VIII”, iar, Revista de pedagogie a editat un număr tematic (nr. 8—9 din 1966) axat pe „sistemul muncii educative în școala generală”. În elaborarea acestor lucrări a fost valorificată bogata experiență a școlii noastre, s-au reflectat rezultatele unor cercetări științifice, ale unor experimente, ale schimbului larg de opinii dintre oamenii școlii, personalitățile vieții noastre științifice și culturale.

Drept urmare procesul educativ a câștigat o mai sistematică așezare a conținutului său, o mai bună precizare a sarcinilor educative specifice diferitelor etape ale dezvoltării elevului, precum și indicarea mijloacelor adecvate de influențare educativă.

Pornind de la ceea ce s-a realizat, cercetarea științifică actuală și-a îndreptat eforturile atât spre explorarea unor probleme fundamentale, cât și spre elaborarea unor lucrări cu caracter de îndrumare imediată, a căror nevoie este larg resimțită în școală. Astfel, paralel cu cercetările referitoare la specificul procesului educativ în perioada adolescenței, la continuitatea și gradarea în activitatea educativă, la concordanța dintre noțiunile etice și comportarea elevilor, la contribuția televiziunii la educarea elevilor, Secția de educație a Institutului de științe pedagogice a inclus în problematica cercetărilor sale și lucrări prin care să răspundă mai direct și concret cerințelor ce se ivesc în desfășurarea muncii educative.

În literatura pedagogică din unele țări, alături de lucrări cu caracter teoretic, cunosc o răspîndire tot mai largă și diferite materiale auxiliare — crestomații, antologii, magazine în sprijinul cadrelor didactice și a familiei; ele prezintă, în sinteză, mijloace de educație variate, valorificând în special potențialul educativ al literaturii beletristice și științifice. Nevoia de asemenea materiale se resimte și în școala noastră. Ea a fost în repetate rânduri formulată de către cadre didactice (în special de către învățători și diriginți), cu prilejul consfătuirilor, a dezbaterilor din presă a problemelor de educație, de fiecare dată când se analizează eficiența muncii, greutățile întâmpinate.

Într-adevăr, nu puține sînt orele de dirigiență, în care discuțiile pe teme etice se poartă „în general”, ele decurg neinteresant, searbăd, în special datorită faptului că nu au un suport emoțional, nu pornesc de la fapte semnificative, (viața clasei nu poate întotdeauna să le furnizeze sau prezentarea unor întâmplări nu poate fi făcută în orice împrejurare astfel încît să capteze interesul elevilor, să-i convingă, să-i impresioneze).

Oricît de bogată, de vie și interesantă ar fi activitatea unui colectiv de elevi și oricît de bine i-ar cunoaște educatorii pe copii, nu este posibil să se petreacă multitudinea de fapte — pozitive și negative — pe baza cărora să se poarte discuții etice. Așa se explică reluarea de către unii profesori a exemplelor perimate, a aducerii în discuție a acelorași cazuri, a acelorași elevi din clasă, numai din necesitatea de a ilustra o idee, de a folosi „material factual”. Este evident că, de cele mai multe ori, asemenea discuții își pierd eficacitatea, devin neinteresante, au un caracter formal, sau se transformă în niște moralizări plicticoase. Sînt procedee care pe de altă parte generează sau cronicizează conflictele dintre educatori și colectivele de elevi.

Conștienți de aceste consecințe, mulți învățători și diriginți folosesc cu măiestrie concretizări pe care le oferă literatura, ori de cîte ori datele desprinse din activitatea directă cu elevii se cer întărite, completate. Nu este mai puțin adevărat însă că această cale implică și ea o serie de dificultăți. Cunoaștem cu toții cît timp irosim cu căutarea, selecționarea materialului adecvat, cu găsirea modalităților optime pentru includerea lui în cadrul discuției cu elevii. Aceste greutăți au stimulat inițiative, pe diferite planuri. Unele colective didactice au alcătuit cartoteci cu indicații bibliografice pe diferite teme, au adunat materiale pedagogice și literare sistematizate pe probleme, au găsit forme operative de prezentare a materialelor din presă, (articole, anchete, interviuri, foiletoane, reportaje etc.) referitoare la munca educativă. Alte cadre didactice și-au îndreptat atenția în direcția valorificării pe plan educativ a literaturii beletristice.

Cu deosebit interes a fost primită „Culegerea de texte pentru munca dirigințului” elaborată de un colectiv de pedagogi din Iași, tipărită de Editura didactică și pedagogică în 1961. Lucrarea, epuizată într-un timp foarte scurt, a constituit cu toate lipsurile ei un sprijin real în special pentru profesori, în pregătirea orelor de dirigiență, tocmai pentru faptul că le-a oferit un material bogat, structurat pe temele de bază ale educației morale. Cum însă procesul educativ nu se realizează numai prin orele de dirigiență, ci prin toate orele de curs, este necesar ca asemenea lucrări de sinteză să fie elaborate atît pentru uzul celor ce-și desfășoară activitatea la catedră cît și familiei. În același timp, este necesar să se

reflecte în modul cum sînt întocmite lucrările de acest fel particularitățile de conținut și metodice ale procesului educativ cu copiii de diferite vârste.

Răspunzînd acestor deziderate, Institutul de științe pedagogice își propune să treacă la elaborarea unui set de trei culegeri de texte, în sprijinul muncii educative la clasele I—IV, V—VIII, IX—XII. Textele, aparținînd diferitelor genuri ale literaturii române și universale, vor fi grupate pe teme largi, ca de exemplu: educarea patriotismului socialist, a atitudinii comuniste față de muncă, față de bunul obștesc, a comportării disciplinate, a calităților de voință, de caracter etc. pentru a înlesni orientarea cadrelor didactice în selecționarea textelor pe care le vor folosi.

Într-o primă consfătuire, organizată de către Institutul de științe pedagogice, și-au spus cuvîntul pedagogi, oameni de cultură, subliniind oportunitatea lucrărilor și exprimîndu-și unele opinii referitoare la caracterul și la modul lor de elaborare.

Schimbul larg de opinii este deosebit de rodnic pentru ca aceste culegeri să răspundă cît mai adecvat nevoilor școlii. Credem oportună publicarea în paginile unor numere viitoare ale revistei „Colocvii” a tematicii culegerii pentru clasele I—IV, a cărei elaborare este prevăzută în prima etapă, urmînd să se deschidă o discuție pe marginea ei. Sugestiile, criticile sau propunerile de colaborare din partea tuturor celor competenți sau interesați în problema educației elevilor ar ajuta la definitivarea lucrării, la buna ei realizare.

Sofia PUȘCAȘU și Luminița GHIVIRIGĂ
de la Institutul de științe pedagogice

Arămește a toamnă...
— Peisaj sucevean —

SĂ CULTIVĂM

INTERESUL

COPILOR

PENTRU MUZICĂ

„...Acel care nu simte
Puterea muzicii și nu-l atinge
Măiestra întâlnire dintre tonuri,
Viclean devine, chiar și trădător;
Gîndirea lui închisă e ca noaptea
Și a lui simțire neagră-i ca infernul“.

Cu aceste versuri culese din piesa „Neguțătorul din Venetia“ a lui Shakespeare am răspuns unui prieten care, nepăsător la insistențele mele de a se preocupa de educația muzicală a copiilor săi, îmi scrisese: „Sînt bucuros că Sandu, care vrea să urmeze fizica, poate să-mi explice ce este și cum este un sincrofotograf și îmi pare bine că Dorina, care vrea să intre la medicină, știe ce sînt și ce funcție îndeplinesc tuberculii trigemeni. Își termină lecțiile și au chef de muzică? Aparatul de radio, discurile, le stau la dispoziție. Pot să asculte, după pofta inimii, pe Maria Lătărețu sau pe Paul Robeson. Iar cită muzică invadează la școală, le e de-ajuns ca să nu se facă de rușine într-o discuție, în societate...“

Educația muzicală, firește, înseamnă și cunoștințe despre muzică și posesorul lor nu se va simți prost în societate că nu poate participa la o discuție în materie. Dar educația muzicală înseamnă mult mai mult.

Geniul nemuritorului Shakespeare a înțeles și a înfățișat hiperbolic puterea muzicii de a risipi cu strălucirile ei beznele ce pot ame-

nința gîndirea și sensibilitatea, de a innobila firea omenească. „Unde e muzică, nu poate exista nimic diabolic“ spunea Cervantes.

Muzica nu este numai desfătare, numai odihnă superioară. Dăruindu-ți frumosul ei de sunete, ea îți lărgeste orizontul minții și te face mai moral, mai demn de numele de om.

Sîntem înclinați să credem că bucuriile sînt numai ale inimii și curiozitatea este numai a minții; în muzică la fel ca în literatură sau în alte arte, putem trăi bucurii ale minții și satisface curiozități ale inimii.

Un scriitor englez, Addison, afirma acum două secole că a avea gust pentru muzică, pictură sau arhitectură e ca și cînd ai avea un simț în plus față de cel care nu gustă aceste arte.

Într-adevăr, dacă dorim — și cum am putea să nu dorim! — pentru copiii noștri capacitatea de a-și trăi viața în plenitudinea ei și puterea de a-și amplifica neconținut dimensiunile omenești din ei înșiși, nu putem neglija educația lor muzicală.

Desigur, muzica nu are nevoie de o pledoarie aici și fiecare este dispus să încurajeze interesul copiilor săi pentru această artă. Întrebarea este, însă: spre ce fel de muzică trebuie îndrumat acest interes?

Într-o anchetă întreprinsă printre elevii mai multor clase a IX-a și a X-a, am constatat că preferințele a peste 75% dintre aceștia se îndreptau spre muzica ușoară. Acolo unde apărea diversificarea preferințelor și spre alte genuri și, în deosebi, pentru muzica simfonică, aceasta coincidea cu o eficiență accentuată a educației muzicale din școală și cu preocuparea părinților de a-și familiariza copiii cu diferite creații muzicale. Desigur, nu se poate nega și nu se poate condamna „buna conviețuire dintre tinerete și muzica ușoară“. Este firesc ca tînarului să-i placă ritmurile vii, melodiile vesele și semnificațiile lor emoționale, așa cum probabil ne-au plăcut și nouă la vîrsta lor. J. Handschin scrie că fiecare tip de muzică se potrivește cu un anumit tip de om pe care ea îl oglindește și cărui i se adresează. Nu știu dacă este întru totul așa, dar este sigur că educatorul trebuie să-l îndrumeze pe copil pe toate cărările din țara muzicii, astfel încît acesta să nu bătătoarească drumul unilateralității, temător de privilegii necunoscute. Chiar dacă între ascultător și muzica de un anumit fel se interpune un zid al inaccesibilității, acest zid poate fi străpuns. Copilul trebuie să cunoască și să se fa-

miliarizeze cu piscurile muzicii din diferite epoci și din diferite arii geografice, cu diferite genuri, forme și stiluri muzicale. Wagner declara: „Orice public îmi convine, dacă vine cu o minte necoruptă și cu o inimă plină de simțire omenească“. Parafrazîndu-l, putem spune: orice compozitor îmi este accesibil, dacă mă apropii de el cu o minte necoruptă de ignoranță sau prejudecăți și cu o inimă plină de simțire omenească.

Este aproape o anomalie faptul că mulți absolvenți ai învățămîntului de cultură generală din secolul al XX-lea sînt străini, indiferenți sau derutați de o bună parte din muzica cultă a secolului al XX-lea, că un Honegger sau Hindemith, Jora sau Tiberiu Olah sînt nume care nu le spun nimic.

Educarea interesului pentru muzică nu implică alt exclusivism decît acela care respinge inesteticul și imoralul. Atitudinea estetică cultivată constă în acceptarea și receptarea complexă și fin nuanțată a oricărei creații muzicale valoroase. Sînt unii care, delectîndu-se cu muzica simfonică, consideră lipsită de gust orice audiență de muzică ușoară, după cum alții, satisfăcuți de ceea ce găsesc în muzica ușoară, sînt înclinați să califice drept snobism orice audiență de muzică simfonică, deși au avut, poate, momente de nîmire, de înmărmurire, în ascultarea Simfoniei a IX-a a lui Beethoven. Asemenea atitudini exclusiviste într-un sens sau celălalt acuză o cultură muzicală incompletă sau unilaterală. A educa oameni de cultură muzicală aleasă înseamnă a forma auditori cu sensibilitate, capabili de emoții estetice profunde și diverse în fața celor mai diverse creații muzicale de valoare. Copilul trebuie ajutat să treacă de la stadiul în care preferința muzicală este baza judecării sale estetice la stadiul în care judecata estetică este baza preferinței sale muzicale.

Un asemenea înțeles al cultivării interesului pentru muzică necesită efortul susținut al educatorului cit și al educatului.

Un proverb kurd glăsuiește astfel: „Vrei perle? Aruncă-te în mare“.

Tiberiu POPESCU
cercețător științific
Institutul de științe pedagogice
Filiala Iași

MUZICA — O CENUȘĂREASĂ?

Încăpută de multe ori pe mîni nedibace, ajutată și de o programă bazată în special pe teorie, muzica — luată ca obiect de studiu — nu completează corespunzător bagajul de cultură generală a absolventului școlii generale și cu atât mai puțin pe acela al bacalaureatului. Vreau să spun că, după părerea mea, se simte nevoia preschimbării orelor de muzică din niște simple „ore de curs“ în adevărate mijloace de sensibilizare a elevilor la farmecul capodoperelor muzicale. Sînt căteva acțiuni care ar fi egale în importanță cu acela de a-i călăuzi în descoperirea și gustarea marilor opere din celelalte domenii de creație umană.

De multe ori însă educația muzicală a elevilor se reduce la cîntec, sau la memorarea aridelor informații de teorie muzicală din manual. Am văzut deseori elevi învîțînd la muzică de frica notei, aidoma celebrului Trăsnea din Humulești. Închideau cartea, reproduceau cîteva pasaje, reluau infrigurată exercițiul și tot așa pînă își cheltau și ultima picătură de plăcere pe care i-ar fi putut-o procura studiul acestui obiect atât de... muzical. Nu cred că greșesc dacă afirm că vinovată de asemenea inadvertențe este eroarea celor ce consideră muzica mai degrabă știință decît artă. Dacă și cunoștințele abstracte, ca cele de matematică sau fizică, pot fi predate cu „sarjă emoțională“, apoi cu atât mai mult se cuvine să fie porniți cu căldură primii pași ai copilului și apoi ai adolescentului spre minunata împărăție a muzicii. Dacă ora de curs nu este ilustrată și practic prin scurte audii, înțelegerea muzicianu pare să fie posibilă. Astăzi, nici școlile din mediul rural nu mai duc lipsă de mijloacele necesare: magnetofon, plăci, radio, televizoare etc. Nu este nevoie decît de entuziasm și inițiativă, renunțare la obișnuința celui care își compară obiectul său — muzica — cu chimia sau fizica, unde se predau cunoștințe exacte, iar în ora următoare se pretinde elevului să demonstreze că și le-a însușit.

Vorbînd unui grup format din cei mai buni elevi la învățătură dintr-o școală din raionul Tecuci despre viața și opera lui Ciprian Porumbescu, după care i-am invitat să-i asculte o compoziție, am constatat că nici unul nu a recunoscut vestita „Baladă“. Ba mai mult, după cîteva minute de audiență, cei mai mulți dădeau semne vădite de plictiseală. Aceași deziluzie am avut-o și la clubul elevilor liceului din Tecuci — de data aceasta cu simfonia a V-a de Beethoven și Rapsodia a II-a de George Enescu.

O bună parte dintre elevi termină liceul fără a reuși să îndrăgească, să înțeleagă adevărata muzică. Unora nu le mai spune nimic nici muzica populară, pe care ar cunoaște-o, chipurile, din copilărie, este adevărat, mulți se „pricep“ la muzica ușoară, necesară șiei, de bună seamă, dar insuficientă pentru educația muzicală a unui om cu pregătire medie. Lanțul slăbiciunilor are,

vezi bine, verigile legate una de alta. Elevul, care era obligat doar să solfegieze și să cînte în corul școlii pentru a obține note de trecere la muzică (uneori nota maximă), nu se va simți atras de muzică, mai tirziu, cînd va deveni student și va merge în producție, ajungînd, dimpotrivă, s-o deteste cu aroganță.

Recent mi-a fost dat să asist la o scenă penibilă. Conf. univ. George Pascu a sosit în orașul Tecuci, conform planificării CRCS, să țină conferința „Muzica și dansul“. În aceeași dimineață, era organizat un concurs artistic al elevilor de liceu din localitate. Mobilizarea era deci asigurată: sala era plină cu elevi de liceu. La un moment dat, concursul s-a întrerupt și muzicologul (care după cum se știe prezintă și la radio emisiunea „Cum să înțelegem muzica“) a fost invitat pe scenă. Deși expunerea se anunța extrem de interesantă, elevii au început să dea semne de plictiseală, conversau, iar exemplificările făcute cu ajutorul magnetofonului nu le stîrneau curiozitatea. Față de lipsa de receptivitate a auditorului, muzicologul s-a văzut nevoit să-și simplifice la maximum expunerea.

Considerăm că explicația unei asemenea stări de lucruri trebuie căutată tocmai în felul cum decurg orele de muzică și de ansamblu din școală. Cei mai mulți profesori nu încearcă să călăuzească elevul, prin audii, spre genurile mai dificile ale muzicii, iar atunci cînd acestea se fac, nu se respectă principiul sistematizării și al continuității. Audiiile trebuie, de asemenea, înțelese în diferite informații despre marile figuri ale muzicii, momente semnificative din viața lor, concepțiile și năzuințele lor, relieful foarte bine în biografiile tipărite în cărți ce s-ar conveni recomandate cu stăruință elevilor. În felul acesta s-ar asigura acea densitate a emoției despre care vorbesc specialiștii. Din păcate însă, împreună cu desenul, muzica are în multe școli rol de cenușăreasă; mulți inspectori și directori o ocotesc cînd e vorba de asistențe.

Muzica are o puternică înrîmire în împlinirea educației estetice și în formarea personalității elevului. Ea îi călăuzește pașii spre idealurile mărețe spre care au tîns creatorii ei din toate timpurile.

Înzestrarea discotecilor tuturor liceelor și școlilor generale cu capodopere muzicale ilustrative pentru principalele școli și curente universale și îndeosebi naționale, ar fi deosebit de binevenită.

Prof. Vasile GHICA

Conștient sau instinctiv, membrii majori ai unei familii țin seama de o realitate, pe cât de lesne de constatat, pe atât de importantă din punct de vedere educativ: înclinația copilului spre imitarea unor modele, înclinație care se prelungește pînă în adolescență. Tocmai de aceea părinții au datoria socială să se preocupe de modul cum servesc acest „model”, cum și-l creează în mod conștient și sistematic pe linia unor înalte valori etice, pentru ca el să fie demn de urmat de către copii. Influențele pozitive din familie, pe lângă că modelează fizionomia morală a copilului, lasă urme emoționale dintre cele mai frumoase pentru toată viața. Întotdeauna te gindești cu recunoștință la părinți pentru îndrumările date, pentru noblețea exemplului uman pe care ți l-au servit de-a lungul anilor. Și nu o dată în clipe grele, de răsăruce, cauți să-ți amintești ceea ce au făcut sau cum ar fi procedat ei în aceleleași împrejurări. Te servești de o experiență pe care au făcut-o alții pentru tine și care are o eficiență cu atât mai mare, cu cât și afecțiunea și respectul pentru părinții care ți-au servit de „model” au fost mai adinci. În fond sîntem și în acest domeniu al educației — ca și în oricare domeniu al culturii — beneficiarii unei istorii. De aici și legitimitatea unui sentiment de mindrie a familiei din care faci parte, sentiment care în lumea satelor noastre s-a materializat în o serie de categorii morale prin care se caracterizează urmașii (oameni vrednici, cinstiți, cumsecade, de omenie etc.). Dar din acest sentiment derivă și obligația față de tine însuși și mai ales față de alții, față de societatea din care faci parte, de a nu știrbi bunul renume al părinților tăi, de a-l menține sau spori.

Este aproape o regulă faptul că elevii disciplinați, corecți, cu simț de răspundere și buni la carte provin din familii echilibrate, unite și puternic consolidate moral. Dimpotrivă, cu rare excepții, acolo unde părinții n-au servit de „model”, unde familiile nu au fost unite, unde exemplele negative se țin lanț, ne găsim în prezența unor elevi nedisciplinați, slabi la învățătură, iar în cazuri extreme, — familii dezorganizate, sau vicioase, cu un climat imoral — avem de-a face cu cazuri grave de inadaptare socială.

Răsfoind caietul de observații al dirigintelui, găsesc file, din păcate destule, acoperite cu însemnări care-mi provoacă o strîngere de inimă: situație slabă la învățătură, acte de indisciplină, absențe nemotivate, abateri de la regulile de conviețuire socială etc. Le-am însemnat sub titlul de *efect*, urmînd să le determin cauza și pe cît îmi stă în putință să

ATENȚIE, PĂRINȚI!

le remediez. Elevul B. I., clasa a X-a, inteligent, cu posibilități reale de a-și însuși cunoștințele predate la clasă peste nivelul mediu, avea de la o vreme note sub limită la majoritatea materiilor. A și rămas pînă la urmă corigent la două obiecte. Nu-l mai atrăgeau nici măcar materiile pentru care în anii precedenți arătase o oarecare pasiune. Sfaturile și intervențiile profesorilor nu-l puteau trezi din apatie. Am căutat să-mi explic ce a determinat schimbarea aceasta a elevului. Tatăl, om de altminteri apreciat la locul de muncă, căzînd sub influența unor „prieteni” vine acasă aproape zilnic beat, pus pe scandal. Amenințările sub formă căroră, chipurile, părintele controlează și îndrumă munca băiatului, au luat locul discuțiilor pline de căldură părintească.

Dîndu-mi seama că părintele alunecase pe o pantă greșită și că din pricina climatului din casă, elevul își schimbase atitudinea față de muncă, am recurs la soluția, probabil nu cea mai ușoară: discuții cu tatăl elevului, nu la școală, nici acasă, ci la întreprindere, laolaltă cu tovarășii lui de muncă. Organizația de partid și comitetul sindical din întreprindere — lucru și firesc — mi-au dat tot sprijinul. După o serie de vizite, în care tactul, apelul persuasiv la conștiința lui de muncitor, de părinte, vorba bună a tovarășilor de muncă sau critica mai aspră au fost utilizate după caz, tatăl elevului B.I. s-a limpezit din ceața ce-l împresurase o bucată de vreme. Cerul familiei, folosindu-ne de o expresie curentă dar plastică, a început să fie din nou senin. Urmarea? În clasa XI-a elevul B. I. a promovat cu note destul de mari. Baghetă magică? Desigur, nu! Ci rezultatul restabilirii climatului sănătos al familiei, liniștea sufletească pe care a redobîndit-o elevul, îndrumarea și controlul, de astă dată educative, ale părintelui care și-a recăpătat autoritatea morală.

Elevul A.I. este și el un caz, tipic pentru cauze de altă natură. Mediocru la învățătură — cu rare excepții cite o notă mai răsărită — comod. Unele încercări de copiat, minciuni pentru acoperirea lipsurilor, un egoism nestăpînit, o tendință de a arunca vina pentru lipsurile lui pe seama altora. La o analiză mai atentă a mediului familial, am desprins cîteva din cauzele slabului randament al elevului. Copil mezin, răsărit acasă, obișnuit cu ideea că părinții sînt gata să-i sară în ajutor în

orice împrejurare, să intervină ori de cîte ori e primejduită situația lui la învățătură. Într-adevăr, tatăl elevului vine des la școală, dar nu pentru a se sfătui cu dirigintele în privința unor măsuri educative comune, ci pentru intervenții, mobilizînd rude și cunoscuți.

O elevă lipsește de-acasă pînă la ore tîrzii, vine la școală cu o coafură stridentă, fără matricolă, cu geantă. Atrăgînd atenția mamei asupra ținutei elevei, dirigintele primește următorul răspuns: „Nu mai știu ce să fac cu ea, nu mă ascultă, mă sfidează, considerîndu-mă incapabilă să înțeleg tînăra generație”. Dar pînă la înțelegere, ... cine-i dă bani elevei să se coafeze în acest fel, cine-i permite să plece la școală într-o astfel de ținută, cine-i lasă cheia de la intrare pentru întoarcerile tîrzii? Aceeași mamă care mi se plînge. Lipsa de autoritate și de fermitate a mamei se răzbună. Dacă în asemenea situații lipsește și autoritatea tatălui sau nu există unitate de măsuri educative din partea părinților, eleva va găsi mereu posibilitatea acoperirii sau tolerării lipsurilor și perspectivele nu sînt greu de ghicit.

Se pune problema exmatriculării unei eleve din clasa XI-a pentru depășirea limitei de absențe nemotivate admise prin regulamentul școlar. Este invitată mama elevei la școală (eleva are

tată vitreg). Deși i s-a comunicat la telefon pentru ce este invitată, mama refuză, așa cum de altfel a refuzat și în timpul anului. Oare este cazul să fie exmatriculată numai eleva din rîndul elevelor sau „mama din rîndul mamelor”? Cu asemenea interes educativ, cu o asemenea supaveghere și control asupra singurului copil, abaterile elevei apar aproape admisibile și în orice caz explicabile.

Am dat cîteva cazuri comune, am putea spune banale, evitînd anume cazurile grave și foarte grave, tocmai pentru că ele sînt cele mai frecvent întîlnite în munca diriginților și a profesorilor.

Corelația educativă părinți-copii apare evidentă. Experiența noastră de diriginți ne-a îndemnat să ne orientăm atenția, pentru cunoașterea lipsurilor în munca de învățătură sau în conduita elevilor, asupra climatului familial unde am găsit aproape întotdeauna cauzele care le generează. Am putut, de asemenea, stabili curioase corelații în evoluția comportării unor elevi și aceea a „mişcării” stilului de comportare a părinților. În numeroase cazuri fluctuațiile în jurul unei coordonate școlare (coborîrea sau urcarea nivelului la învățătură, la conduită) urmează fidel pe acelea ale familiei. Am putut observa nu o dată, mai ales în cadrul familiilor pe cale de dezagregare care totuși pînă la urmă s-au refăcut, oscilațiile în viața școlară a elevilor.

Toate observațiile noastre ne-au condus la necesitatea cunoașterii mediului familial al elevului ca o primă etapă, la intensificarea acțiunii pedagogice în rîndul părinților sub diferite forme organizatorice, ca o etapă următoare și, în fine, la perspectiva unei mai mari responsabilități față de stat a acestora pentru felul cum se achită de sarcina lor educativă.

Prof. Oscar ROȘEANU
București

Desen de Octav GRIGORESCU

UN COPIL FACE DREPTATE

Au fost, fără voie, martorul nevăzut al unei scene — cearta dintre doi minori. Unul lung și slab, celălalt, mai mărunț. Cearta, cum mi-am putut da repede seama, pornise de acolo că lunganul îi luase celui-lalt o carte (era o carte de aventuri) mai înainte ca acesta din urmă să o fi terminat de citit. Simțindu-se mai voinic ca adversarul său, lunganul găsisse deci cu cale să i se impună. Tocmai mă pregăteam să intervin spre a preveni o încăierare, când lângă cei doi răsări un al treilea.

— Chemați-l, măi pe Radu, să hotărască el cine are dreptate, le propuse el celor doi.

— Ce-mi pasă mie de Radu al tău! se răsti lunganul. Poți să chemi și pe taică-său de-acasă, eu nu-ți dau cartea! E bine?

— Du-te și-l cheamă, ceru cel mărunțel.

— Să poftescă! Crezi că mi-e frică? rânji lunganul.

Noul sosit plecă și, în vreme ce beligeranții se mai ciondăriră, se

— Dă-i cartea, s-o termine de citit.

— Uite că vreau și eu s-o citesc, e clar?

— O să-ți-o dea după ce o termină. Dă-i-o!

— Nu vreau!

— Nu vrei?

— Mă!

O bufnitură, un icnet sec și lunganul era la podea, injurând de mama focului:

— Ce dai mă?! De ce dai, ai? Ce ți-am făcut eu ție să dai în mine? Banditul!

Vocea calmă a lui Radu se auzi din nou:

— Nici acum nu vrei să-i dai cartea?

— Nu, nu vreau, huliganule!

O nouă bufnitură urmată de un „auuu“, apoi din nou vocea liniștită a lui Radu:

— Ia-ți mă cartea! Citește-o, și după ce o termini dă-i-o lui. Lui să i-o dai, auzi, nu altuia!

Apoi Radu se îndepărtă, satisfăcut, probabil, că făcuse dreptate.

Nu era primul caz de acest fel la care fusese martor. Descoperisem cu aceste ocazii că în relațiile care se statornicise în colectivități, copiii manifestă un dezvoltat simț al justeței. Radu era unul dintre „judecători“. E drept, autoritatea lui se baza mai mult pe forță, dar principalul nu era acesta, ci faptul că în toate cazurile în care era chemat să „judece“ se străduia să fie imparțial, să facă dreptate, luând de regulă partea celor mai slabi. Aceasta îi crea o situație privilegiată în colectivitate, îi alimenta vanitatea, dar, totodată, îl obliga să aibă o conduită corectă, o comportare exemplară. Cum am aflat mai târziu, în afara unor cazuri mai rare de împotrivire față de partea vreunui „împricinat“, el nu comitea abuzuri și, de regulă, i se dădea ascultare. În colectivul său Radu era o „personalitate“.

Mă gândesc că un pedagog, care ar căștiga increderea și colaborarea unor asemenea „personalități“ din colectivul de copii, ar putea căștiga oricum mai mult decât unul care le ignoră. E de la sine înțeles că în cazul cînd ar lua o astfel de hotărîre, munca de educație trebuie să înceapă chiar cu copilul în cauză, spre a se evita denaturările și abuzurile care sînt mai posibile ca oriînd.

I. V.

București

TOVARĂȘUL ÎNVĂȚĂTOR—LA ȘCOALĂ!...

Un timp lucrurile merseră strună. Tovarășul învățător le făcuse copiilor un „orar“ și pentru acasă: între ce ore să-și facă temele, cum să-și împartă timpul ca să poată ajuta mamei în gospodărie, să aibă vreme și pentru odihnă și pentru joacă.

— Dorina! o strigă într-o zi taică-su, la un sfert de oră după ce fetița se apucase să-și facă lecțiile. Dorina, te cheamă bunica să-i ajuți să culegă merele. Fugi

repejor, fetița tatii! Și nu uita: cînd te întorci dă și pe la tușa-ta Maria, să-ți dea un scul de bumbac.

— Bine, tată, da'am de scris! Și la aritmetică, și...

— Las'că scrii mai tîrziu! Că nu degeaba avem lumină electrică: poți scrie și seara.

Da' tovarășul învățător ne-a zis să nu lăsăm scrisul pe seară, tîrziu...

— Tovarășul învățător, pufni tatăl. Dînsul la școală să-ți împartă timpul, nu aici, acasă! Aici faci cum îți spun eu!

Dorina nu se mai împotrivi. De altfel, ce-i mai plăcut decît

să te sui în pom, să culegi mercele mari și aromitoare, să mîninci pe săturate?!...

Și așa și altă dată, pînă ce Dorina s-a deprins să-și facă lecțiile pe apucate, la nimereală și în grabă. Și fără ca nimeni să observe, se știrbi increderea fetiței în școală, în cuvîntul și în statul învățătorului.

...Poate lucrurile ar fi mers și mai rău dacă învățătorul, după ce-l chemă zadarnic pe tatăl Dorinei la școală, n-ar fi venit el într-o după masă să vadă ce face fetița acasă. Vorbiră de una, de alta; cînd tatăl văzu cît de apropiat și cu grijă pentru copil se arată învățătorul, începu să-i pară rău că nu se dusese la școală cînd fusese chemat.

Învățătorul, zărind cărțile Dorinei răspîndite și pe pat, și pe masă, și pe prichicul ferestrei, o întrebă de ce nu le ține în ordine, pe măsuta ei, cum a sfătuit-o. Fetita spuse repezită:

— N-am măsut! Tata a zis: „De-i să-nveți, înveți oriunde și fără „birou special“!

Tata se cam împurpură în obraji. Dar învățătorul, schimbînd cu dibăcie vorba, o trimise pe Dorina să se joace în grădină.

— Vezi, frate Ilie, nici duminică nu-ți place cum a-început să răspundă Dorina. Nici mie! Că și la școală, de o întreb de ce n-a făcut cite ceva din cele ce i-am zis, odată îmi răspunde: „A zis tata că nu trebuie!“...

Tocmai d-ai-a am venit să chibzuim împreună, ca doi tați, ce avem de făcut ca să îndreptăm lucrurile. Că amîndoi, același lucru năzuim: s-o creștem om adevărat, să ne mîndrim cu ea într-o zi.

Au stat de vorbă îndelung. Și se pare că nu fără rost, căci de atunci fetița a început să-și facă lecțiile la timp, să respecte indicațiile învățătorului, iar la sfîrșitul anului a obținut media generală 9,85.

Ionel PROTOPOESCU
Bolintinul din Vale

MUNCA DE „CULTIVATOR“

Desigur dezvoltarea anumitor calități ale copilului, cultivarea și stimularea altora sînt probleme ce se rezolvă în cea mai mare măsură de către părinți, care totuși stau cel mai mult cu copilul, îl supraveghează și îl îndrumă pas cu pas.

Poate să vă pară curios, dar eu deși am o fetiță, am preferat să-i cumpăr jucării ca pentru băieți: arc, tren, [automobil etc., în locul clasicele păpuși, considerînd că în felul acesta, prin compensație, îi dezvolt inițiativa, curajul, care de multe ori la fetițe lasă de dorit.

I-am acordat de mică, toată increderea și i-am cultivat mereu simțul responsabilității, arătîndu-i multiple exemple.

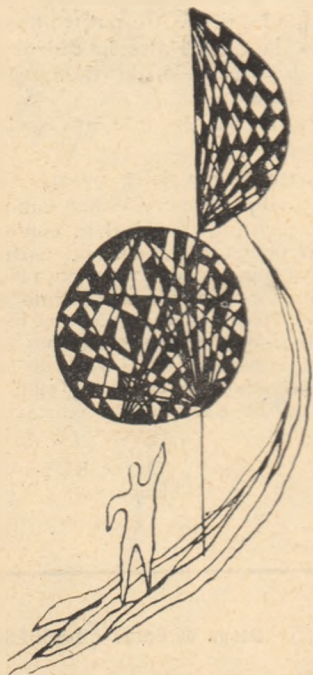
Înainte de a împlini 8 ani am dus-o prima oară la patinaj apoi și a doua oară, dar a treia oară i-am spus: „cunoști drumul, fii atentă, te rog descurcă-te“. De asemenea, cînd am trimis-o la cumpărături, i-am spus: „asta și asta trebuie să cumperi, poftim banii și să aduci restul“. Treptat, treptat îi dezvolt plăcerea pentru gospodărie și trebuie să recunosc singură că are multă îndemînare.

Literatura, arta, muzica, au fost preocupările mele de seamă,

în dorința de a-i insufla de mică atracția către cultură, către tot ce e frumos. Astfel văd cum din zi în zi, dragostea și pasiunea ei pentru literatură cresc. Cărțile potrivite vîrstei respective au fost

alese cu grijă, apoi discutate, analizate personajele principale, astfel ca să poată rămîne cu ceva util din cea mai mică povestire. În ultima perioadă arătînd in-

întoarse împreună cu Radu, — un băiat voinic, de vreo 17 ani. Cînd a înțeles despre ce e vorba, acesta îi porunci scurt lunganului:

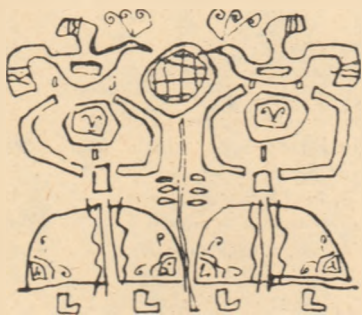
— Dă-i cartea!

— Nu vreau. Cine ești tu să-mi dai mie ordine?

clinație spre muzică, am captat imediat acest filon, înscriind-o la cursuri de gitară. Știm cu toții că prin muzică și cânt se influențează psihicul copilului, sentimentele, caracterul și buna lui dispoziție. Interesul fiind în permanență prezent, nici oboseala nu survine atât de repede. Copilul cel mai năzdrăvan, dacă va ști să asculte o melodie frumoasă, dacă va ști să înțeleagă o poezie, altfel va reacționa, altfel va primi un sfat, o îndrumare, altul va fi respectul și dragostea lui față de profesori, față de părinți. Câtă bucurie se citește în ochii copilului când vine de la școală spunând că astăzi tovarășa dirigintă, tovarășa profesoară de română, sau de altă materie i-au zîmbit, sau poate chiar i-au mîngîiat obrăjorii.

Am căutat să dezvolt la ea simțul datoriei și al disciplinei printr-un control permanent al felului cum își efectuează lecțiile. Dimineața dau acasă un telefon de la birou și o întreb cum merg lecțiile. Cred că un mic control este absolut obligatoriu, ori cît de bun ar fi copilul. Seara când se întoarce de la școală o ascult cu atenție și interes cum îmi povestește

teste despre activitatea și rezultatele ei la învățătură din acea zi, despre lecții, despre comportarea ei și a colegilor, făcînd uneori haz cu ea despre micile ghiduşii ale colegilor de clasă, dîndu-i în același timp și sfaturi.

Am reușit astfel să-i câștig încrederea în mine, astfel încît sfatul meu i se pare totdeauna util.

Iată cum am încercat eu să-mi cresc copilul și pînă acuma sînt mulțumită de rezultatele pe care le-am obținut în educația lui.

Eliza GAMULEA
București

SURPRIZELE

Tatăl elevului Ion I. din clasa a X-a, avînd „puțin timp liber”, a trecut o singură dată într-un an pe la școală în care învața fiul său. Și atunci surpriza a fost atât de puternică, încît bietul om a explodat, învinuind-o pe dirigintă pentru că „n-a venit niciodată să-i spună care este situația fiului său”.

— Am fost de nenumărate ori — i-a răspuns aceasta — dar am găsit-o numai pe soția dvs. acasă. Și... de altfel a venit și dînsa pe la școală.

— Nu mi-a spus nimic!

— Pofțiți!

Diriginta i-a arătat un caiet cu douăsprezece semnături ale soției pentru vizitele acasă și pentru discuțiile purtate în școală. În fața acestui fapt, omul s-a văzut nevoit să recunoască un lucru dureros, dar adevărat: și băiatul și soția îi ascuseseră situația reală.

Am stat de vorbă cu elevul, un adolescent înalt, brunet, bine făcut. Avea remușcări. Își dădea seama că n-a procedat bine. „Să nu aflu tata! — o ruga pe mamăsa de fiecare dată. Am să mă îndrept!” Iar „mămica”, pentru că el e singurul copil la părinți, i-a înțeles rugămînța și a tăcut. Și a tăcut mereu de teamă că soțul ei „va fi prea aspru cu copilul”, cum mi-a mărturisit într-o discuție, pînă s-a ajuns la „scadența” inevitabilă și fatală: repetenția.

Petrec C., elev tot în clasa a X-a, a făcut și el la sfîrșitul anului școlar o „surpriză” ambilor părinți, care, mai din „lipsă de timp”, mai din încrederea deplină în băiat, pe care îl considerau „destul de mare”, s-au mulțumit să-i cerceteze doar din cînd în cînd carnetul de note și să nu dea nici o dată pe la școală. Iar Petrică ducea acasă numai note de trecere,

pentru că la școală nu prezenta carnetul decît cînd obținea note de la 5 în sus! Și așa, săptămîna de săptămîna și luna de lună, s-a autoamăgît, mulțumit că părinții

stau liniștiți, că sînt gata să-i îndeplinească toate dorințele. Iar de „îndreptat” — își zicea el — mai e timp! Dar timpul, care e un contabil extrem de minuțios și nu iartă pagubele, la urmă l-a dat de gol.

— Știți — mi-a spus într-o zi un prieten, băiatul mi-a făcut o figură de toată „frumusețea?”

— Ce s-a întîmplat?

— A rămas corigent la fizică și germană.

— N-ai cunoscut situația mai din vreme?

— Nul... De altfel am avut toată încrederea în el. În anii trecuți lua numai note bune. N-am fost pe la școală decît cînd am auzit de la un prieten care — întîmplător — văzuse în catalog situația lui școlară. Am aflat că dirigintele și conducerea școlii îmi trimiseseră numeroase scrisori prin care îmi atrăgeau atenția asupra învățăturii și comportării lui. Dar ce crezi că se întîmpla cu scrisorile? Băiatul aranjase cu factorul poștal să nu-mi înmîneze,

mie sau soției, pe cele care veneau din partea școlii ori a dirigintelui!

Din toate acestea se desprinde necesitatea liniei unitare în educația copiilor și a măsurii, a echilibrului între supraveghere și libertatea acordată copilului în raport cu vîrsta, între încredere și bănuială, între severitate și dragoste, grijă exagerată și indiferență.

Milfiade IONESCU
Craiova

CONDUITA MORALĂ A ELEVILOR — BAZA MUNCII EDUCATIVE A ȘCOLII

Excesiva tutelare a copilului de către părinți se răsfrînge negativ în formarea deprinderilor și obișnuințelor, a convingerilor acestuia. Faptul că elevul este mereu dădăcit, că părinții sau bunicii îl absolvă de multe din sarcinile lui de elev, ducîndu-i pînă și ghiozdanul cu cărți, faptul că se mai găsesc unii părinți care n-ai obișnuiesc să îmbrace și să dezbrace fiul sau fiica lor sub pretextul că sînt încă mici, dovedește o greșită înțelegere a rolului familiei în educarea copiilor. Un asemenea copil devine lipsit de inițiativă, de curaj, sau chiar de răspundere. O tutelare exagerată poate dezvolta la unii copii o atitudine de îngîmfare, de dispreț, față de colegi, de indiferență față de acțiunile colectivului clasei.

Fără îndoială că o asemenea comportare trebuie să constituie un semn de alarmă în primul rînd pentru educator.

Ce măsuri se impun în asemenea situații? Care este sarcina școlii, a educatorului?

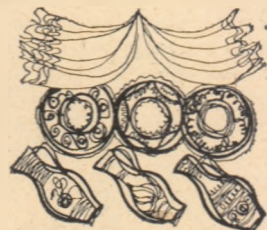
În primul rînd, educatorul trebuie să lămurească familia asupra necesității de a renunța la tutelarea excesivă a copilului.

Pe de altă parte, învățătorul sau dirigintele, prin discuții apropiate cu elevul, îl va ajuta să înțeleagă și să aprecieze el singur faptele și acțiunile persoanelor din familie precum și faptele sale proprii.

Mulți educatori consideră munca educativă o muncă greoaie. Într-adevăr, atunci cînd nu se pornește de la cunoașterea fiecărui copil în parte, de la studierea cauzelor care dau naștere aspectelor negative din conduita elevilor, munca de educație pare grea, iar rezultatele nu sînt cele dorite. Greutatea constă în căutarea unui stil de muncă adecvat, în alegerea metodelor și procedurilor în funcție de particularitățile fiecărui copil în parte. Aceștia trebuie obișnuși să-și înfrîneze la timp capriciile, iar părinții să renunțe la îndeplinirea tuturor dorințelor lor chiar și atunci cînd au luat o notă bună.

Nici în familie și nici în școală nu trebuie utilizată brutalitatea, respingerea nemotivată, îngrădirea copiilor de la anumite libertăți. Asemenea practici se întîlnesc mai ales în familie, unde copilul este privat de joacă, de distracții, nu mai are voie la film, la televizor etc. Trebuie combătute cu toată tăria asemenea practici. Ele duc la încăpăținare, la negativism.

De aceea educatorul trebuie să se apropie de copil, să-i câștige încrederea. Atrăgîndu-l treptat de partea sa, educatorul va reuși să înlătore aspectele de negativism și să cultive în locul lor trăsături pozitive: demnitatea, spiritul de

inițiativă, curajul răspunderii etc. Este, fără îndoială, o muncă migăloasă, fiindcă elevul înțelege mai repede explicațiile date la lecții, de cît cele legate de conduita sa și a celor din jur. Este știut că pînă și elevii din clasa I-a fac generalizări asupra faptelor pozitive și negative ale unor eroi de basm. Ei nu reușesc însă să le refere la propria comportare. În clasa a II-a, a III-a, ei trec la aprecierea unor îndatoriri școlare pe baza exemplului luat de la părinți sau învățător. În clasele următoare, judecă lipsurile altora cu mai multă severitate decît pe cele proprii. Dacă în primele clase, copiii realizează trecerea de la aprecierea conduitei altor persoane la aprecierea propriei lor comportări, se înțelege de la sine că școala — și, alături de ea, familia — este datoare să canalizeze trăsăturile pozitive și să înlătore pe cele negative din viața copilului. Trăsăturile pozitive de caracter, personalitatea copilului, se formează pe baza exercitării faptelor morale, prin înțelegerea motivației interne a acestora.

Obișnuindu-l să-și pregătească singur lecțiile, să respecte disciplina în clasă și în afara școlii, să îndeplinească sarcinile colectivului în care învață, avem siguranța că elevul își va forma trăsăturile de caracter, exprimate prin conștiințozitate, punctualitate, atașament față de colectiv etc.

Acordul sau dezacordul dintre cunoștințele și convingerile morale, dintre atitudinea, cuvintele și faptele școlarului, vor constitui un indiciu pentru cunoașterea rezultatelor pozitive sau negative obținute în munca de educare a tineretului în spiritul moralei comuniste.

Prof. C. C. PRISECARU
București

CĂRȚI...

Există o categorie de „cărți“ cu o destul de largă arie de circulație care tind să facă serioasă concurență tomurilor din biblioteci. Este vorba despre bine cunoscutele cartonase, cu desene bizare și figuri grotesci, triste moștenire a unor timpuri în care cei ce aveau totul de-a gata apelau la orice mijloc spre a-și omori plictisul. Și astăzi încă, pentru o anumită categorie (din păcate nu prea mică) de oameni, cartoanele acestea au o irezistibilă forță de atracție; zguduitoră tragedia a lui Romeo și a Julieiei, pasionalele aventuri ale eroilor lui Jules Verne, înălțatoarea armonie și sensibilitate a liricii eminesciene, toate acestea pălesc, își pierd orice valoare, în fața pachetului cu cărți de joc.

Fenomenul este cu atât mai dăunător, având în vedere că racila își întinde tentacolele îndeosebi asupra generației tinere; într-adevăr, dacă cei mai bătrini se mulțumesc cu nevinovate tabieturi în familie, în după amiezile ori serile libere, tinerii nu ezită să-și așeze cu insolentă în orice moment și în cele mai neașteptate locuri publice pasiunea, nu de puține ori cu consecințe neplăcute asupra ordinii și liniștii celor din jur.

Pentru a nu fi aruzat de exagerare, invit pe oricine să treacă într-o zi prin Cișmigiu, prin parcul Libertății din Bacău, prin Dumbrava Sibiului, ca și prin parcurile sau grădinile unor târguri modeste, să zicem Sighetul Marmației, Sinnicolaul Mare ori Tirgu-Frumos și va fi surprins, neplăcut surprins, de contrastul între vîrstnicii care citesc ziarul, răsfoiesc o carte sau pur și simplu discută liniștiți, și grupurile de tineri care izbesc furioși cartoanele de bancă (nu la toți le iese răsuflarea...), comentează în gura mare, debitează vulgarități, injură.

În trenuri, îndeosebi în cele de pe liniile secundare, te întâmpină același neplăcut aspect: tineri muncitori, funcționari, elevi navetiști etc, învăluți în nori groși de fum de țigară, învîrt la nesfîrșit cărțile de joc, uneori cu mize destul de mari în numerar. Am asistat o dată într-un compartiment de tren la o întâmplare care mi s-a părut cel puțin ciudată; dintr-un oraș s-au urcat doi tineri proaspăt logodiți ori căsătoriți (se vedea după faptul că-și admirau verighetelile noi abia cumpărate). Și-au exprimat satisfacția că au găsit un compartiment aproape liber, fapt cit se poate de firesc pentru unii care abia așteaptă să fie împreună. Eram tocmai pe punctul de a mă muta în alt compartiment, de a-i lăsa complet singuri și nestingheriți, cînd, stupefiat, am constatat că nu era nevoie. Credeți că au început să se sărute, să-și spună cuvinte de dragoste, să facă proiecte de viitor ori măcar să tacă semnificativ, uitîndu-se unul în ochii celuilalt? Ași, de unde! Fata a scos din poșetă un teanc de cartoane, le-a bătut și întins repede și tot drumul nu s-au auzit decît „termenii tehnici“ specifici: caro, full, chintă...

Este știut că jocul se practică și în internatele școlare, în căminele studențești. Ba am constatat, în unele tabere pionierești, că și copiii au început să treacă de la naiul păcălici la forme mult mai „avansate“: septic, stos, concina etc. („Veacul înaintează“ — vorba lui Gr. Alexandrescu).

Fără îndoială că organizațiile de tineret și sindicale, ca și instituțiile școlare și de culturalizare, trebuie să-și spună mai serios cuvîntul, să desfășoare o mai intensă muncă educativă în această direcție, dar totodată considerăm că se impun și câteva măsuri mai severe pentru curmarea acestui rău. Desigur, fenomenul nu are caracter de masă, dar proporțiile lui destul de îngrijorătoare nu pot și nu trebuie să ne lase indiferenți.

Prof. Gh. MOVILA
Liceul Comănești

COLOCVII CU CITITORII

COPILII ȘI ÎNOTUL

Ion Tudor — Blaj: Ne cereți câteva explicații în legătură cu avantajele pe care le prezintă, pentru copii, — înotul — vi le dăm mai jos.

Înotul constituie un mijloc deosebit de bun pentru dezvoltarea și întărirea sănătății. El contribuie la creșterea armonioasă a întregului corp. Musculatura celor care înoată devine mai lungă, mai flexibilă, cutia toracică se dezvoltă, picioarele se lungesc și se întăresc. Respirația și circulația sîngelui se îmbunătățesc și ele. Sistemul nervos se tonifică.

Practicarea înotului contribuie totodată și la formarea unei ținute corecte, căci poziția întinsă — alungită — pe apă, pluta cu fața în sus sau în jos, însoțită de exercițiile respective, favorizează întinderea coloanei vertebrale și întărirea musculaturii acesteia.

În plus, faptul că acest sport se practică mai ales în aer liber, la soare, în mijlocul naturii, în apele curgătoare, în apa lacurilor sau a mării, oferă corpului posibilitatea de a se pune în contact cu o seamă de factori naturali, de a se căli. De aceea, copiii care înoată sînt mai rezistenți la boli, răcesc mai greu.

Multă vreme înotul a fost recomandat numai copiilor sănătoși. Unii părinți, ai căror copii sufereau de anumite boli, îi opreau să se scalde, să se bucure de bine-

facerile apei, aerului, soarelui și, în genere, ale exercițiului fizic.

Azi este cunoscut că, în foarte multe maladii ale copiilor, înotul, combinat cu programele de gimnastică medicală, este deosebit de binefăcător. El se folosește chiar ca mijloc de tratament. Bunăoară, medicii îl recomandă în tratarea deviațiilor coloanei vertebrale (cifoză, scolioză, lordoză), în atrofiile musculare, în reducerea unor anchiloze etc.

Foarte mulți copii cu paralizii ale membrilor inferioare, și-au redobîndit tonicitatea musculară și posibilitatea de a se deplasa prin forțele proprii, datorită practicării sistematice a înotului.

Învățarea înotului de către copii are și o însemnătate practică. Copiii înotători își pot salva viața în caz de pericol. Mai tîrziu, cînd vor fi mari, vor fi în stare să salveze și viața altora, deoarece, ca orice sport, înotul îl înzestrează pe copil cu hotărîre, curaj, îi cultivă voința, încrederea în forțele proprii.

Nu întîmplător tot mai mulți părinți își înscriu copiii la centrele de inițiere pentru înot, sau dacă au posibilități, îi învață singuri. Pentru cei ce încă nu s-au gîndit să întreprindă ceva în acest sens pentru copiii lor, le atragem atenția că este bine să-și dea copiii să învețe înotul cît mai devreme — chiar de la vîrsta de 5—6 ani — întrucît s-a constatat că la această vîrstă se însușesc foarte repede mișcărilor de înot.

DESPRE ÎNVĂȚĂTURĂ

- Cel ce iubește studiul este mai aproape de știința morală (Confucius)
- Cultura spiritului este un alt soare pentru oamenii instruiți (Heraclit)
- Învățătura cere înzestrare și exercițiu (Protagoras)
- Există o artă de a ști și o alta de a învăța pe alții (Cicero)
- Învățînd pe alții, te instruiesti (Seneca)
- Învățăm pentru viață, nu pentru școală (Seneca)
- Învățătura sporește valoarea înăscută (Heraclit)
- Nu există saturație în învățătură (studiu) (Erasmus)
- „... că nu este alta, și mai frumoasă și mai de folos în toată viața omului zăbavă decît cetitul cărților“ (Miron Costin)
- Ca să știi puțin trebuie să înveți mult (Montesquieu)
- A instrui înseamnă a învăța de două ori (Joubert)

NOI DISCURI DIDACTICE

Colaborarea între „Electrecord” și Editura didactică și pedagogică — datorită căreia în anii precedenți au apărut o seamă de discuri destinate în mod special învățămîntului de cultură generală — continuă să dea roade. Pentru începutul anului școlar 1967—1968 a fost programată editarea unor noi discuri de acest fel, cu ajutorul cărora se continuă cele trei linii directoare inițiate anterior: educația muzicală, studiul literaturii și limbii române, cunoașterea unor limbi străine.

O primă serie de trei discuri de educație muzicală se adresează celor care pentru întâia oară intră în contact cu un învățămînt organizat: preșcolarii. Cuprinzînd cîte 10—20 cîntece interpretate de formații corale de copii, discurile acestea sînt concepute pentru a fi utilizate — respectiv — în cadrul celor trei grupe (mică, mijlocie, mare) în care sînt cuprinși de regulă preșcolarii. Criteriul de selecționare al pieselor a fost acela al capacității de înțelegere firești pentru fiecare din vîrstele grupelor. Cîteva din titlurile cîntecelor editate pe fiecare disc sînt edificatoare în acest sens: „Plecarea la grîdiniță” de Aurel Ivășcanu, „Hi călușule” de Ion Chirescu sau „Uf, de i-ar vedea pisica” de Ion Dumitrescu pentru grupa mică, „Vai săracul Mac rășoiul” de Diamandi Gheciu, „Cucul” de Ovidiu Varga sau „Cuțu-cuțu” de Nelu Ionescu pentru grupa mijlocie, „Capra cu trei iezi” (folclor), „Țară dragă” de Marin Constantin sau „Ce frumoasă-i țara mea” de Aurel Giroveanu pentru grupa mare. Prin apariția acestor discuri (de format mic, 17 cm. diam.) educatorii vor avea la îndemînă un mijloc prețios pentru formarea auzului muzical al preșcolarilor.

Copiii din clasele I și II ale școlilor de cultură generală le sînt destinate alte două discuri, de această dată de format mare (30 cm. diam.) fiecare avînd imprimate circa 30 melodii. Una din fețele discurilor cuprinde cîntece pentru copii (spre ex. „Școlăreii și școlărițe”, „Țara mea”, „Mamei”, „Al primăverii glas” etc. la clasa I, „Cîntec pentru pionieri”, „Partidului iubit”, „Hora păcii”, „Țara noastră o iubim” etc. la clasa a II-a), în timp ce pe verso sînt reunite cîntece și jocuri populare românești („Perința”, „Doina Oltului”, „Clocirlia” etc. la clasa I, „Hora staccato”, „Barbuncu”, „Țarina de la Abrud”, „Asta e Moldova mea” etc. la clasa a II-a). În felul acesta, li se oferă școlarilor posibilitatea de a se deprinde deopotrivă cu creația corală pentru cei mici și cu intonațiile și ritmurile specifice ale folclorului nostru.

Tot un disc de format mare a fost conceput și pentru educația muzicală

a elevilor din clasa a V-a. Conținutul lui este — evident — adecvat gradului de dezvoltare psihică și intelectuală a copiilor de vîrsta respectivă; cîntece de masă, piese din creația corală românească clasică, lucrări corale din muzica universală, pagini accesibile din muzica simfonică clasică (Bach, Mozart, Beethoven, Schubert), iar din muzica simfonică contemporană „Danșul săbiilor” de Hacıaturian și Rapsodia română nr. 1 de George Enescu. Audiția acestui disc urmărește să lărgească orizontul culturii muzicale a elevilor, pregătindu-i pentru parcurgerea altor etape ulterioare, în cursul cărora să se apropie de înțelegerea marilor forme muzicale și a capodoperelor istoriei muzicii.

După discul destinat să exemplifice lucrările din manualul de limba română clasa a V-a, alte două discuri continuă acțiunea în folosul elevilor claselor a VI-a și a VII-a, prezentînd fragmente din literatura noastră clasică și contemporană, în interpretarea — bogată în sensuri expresive — a unor actori profesioniști. Versuri de Enescu, Alecsandri, Coșbuc, Argezi, Beniuc, Labiș, lucrări în proză de Bălcescu, Odobescu, Negruzzi, Caragiale, Sadoveanu, Sahia, poezii populare — selecționate din programele analitice de limba română ale celor două clase — capătă, prin audierea de pe disc, o forță de convingere sporită, elevii fiind astfel ajutați să aprofundeze conținutul unor lucrări literare de o valoare consacrată.

În ce privește cursurile de limbi străine, după discurile anexe la manualele claselor VI—X, a venit rîndul clasei a XI-a, pentru care s-au editat patru noi discuri, — cîte unul închinat studiului limbilor engleză, franceză, germană și rusă. Totodată, deoarece unele manuale ale claselor a VI-a și a VII-a au suferit modificări, s-au realizat noi discuri de limba rusă pentru clasa a VI-a, limba franceză, engleză și rusă pentru clasa a VII-a, punîndu-se de acord textele înregistrate pe disc cu cele apărute în noile manuale.

La acest început de an școlar, „recolta” noilor discuri realizate de Electrecord împreună cu editura didactică și pedagogică apare într-adevăr bogată. Adăugate la cele realizate în anul precedent, aceste discuri contribuie la lărgirea discografiei didactice școlare, care capătă o consistență tot mai mare. În perspectiva anilor viitori, colaborarea dintre cele două instituții este chemată să ducă la folosirea pe o scară din ce în ce mai largă, în școlile noastre, a acestui mijloc auxiliar modern al procesului de învățămînt.

E. ELIAN

RECOMANDĂRI DE CĂRȚI PE VÎRSTE ȘCOLARE

Versuri, povestiri, romane, monografii

4—7 ani

DIM. RACHICI: „Țirlici”, ilustrații de Constanța Marinescu. Preț: 3,50 lei, Editura tineretului, 1967.

Cu versul lîmpește și curgător, cele 22 de bucăți ale plachetei sînt pe cît de lesnicioase accesibile, pe atît de îmbietoare la memorat pentru orice „voinic (cam de vreun cot) De cincini (cu basc cu tot)”. Chiar dacă n-ar beneficia decît de fluență și limpiditate, „Țirlici” tot ar dispune de acele peremptorii atribute care să-l recomande pentru primul raft al celor ce-și „citesc” încă bibliotecă prin intermediul părinților, bunicilor ori fraților mai mari. Dar recent apărute carte pentru cei de o vîrstă cu eroul ce-i dă și numele, mai înmănușează și alte calități. Subliniem dintre ele, doar două — ambele conținînd valoroase valențe educative: prima — umorul pe care poetul știe să-l mențină mereu inedit și la orizontul... cititorilor; a doua — ilustrațiile picturului, care nu sînt simple „instantanee plastice” ale vreunui moment epic narat de vers, ci inspirate transcendente ale substanței poetice. În acest sens, s-ar putea spune că placheta cuprinde încă 22 de „bucăți”, noi, pe care adresanții le pot citi, de astă dată, și singuri.

I. POPOVICI

10—14 ani

CHARLES ȘI MARY LAMB: „Povestiri după piesele lui Shakespeare”, ed. II. Traducere de Eugen B. Marian. Preț: 8,25 lei, 264 pag. Ed. tineretului, 1967.

Cartea cuprinde douăzeci de povestiri scrise pentru copii, după cele mai reprezentative piese ale lui Shakespeare, ca: „Regele Lear”, „Hamlet, prinț al Danemarcei”, „Othello”, „Furtuna”, „Comedia erorilor” etc. Cititorul are ocazia să pătrundă în lumea atît de variată și de interesantă a eroilor lui Shakespeare, să adune învățăminte din tragicile sau veselele lor întîmplări. El va citi povestea regelui Lear cel izgonit de propriile sale fiice și se va atașa de Cordelia fiica cea bună, blîndă și iubitoare, care întruchișează dragostea filială. Această carte nu trebuie să lipsească din bibliotecile copiilor.

TUDOR GEORGE: „Veverița de foc”, 160 pag. preț 8 lei, Ed. tineretului, 1967.

Povestire în versuri inspirată din viața copiilor de la periferia Capitalei, în perioada dinainte de Eliberare. Lipsa de orizont, încătușarea elanurilor, mizeria în care trăiau copiii sînt simbolizate printr-o veveriță pe care o ține prizonieră circularul Tricu pentru a atrage cu ea clienții. În finalul povestirii această veveriță va fi eliberată datorită lui Nea Mitu, care împreună cu cîțiva copii va reuși să răscumpe veverița și să-i redea libertatea. Lucrarea are valoare educativă, iar prezentarea grafică și ilustrațiile aduc un atribut în plus la realizarea ei.

14—18 ani

BERNARDIN DE SAINT-PIERRE: „Paul și Virginia”, 224 pag. Preț: 4 lei. B.P.T. 1967. Prefață de Bianca Dumitrașcu. Traducere de Victoria Ursu.

Și astăzi acest fermecător roman de dragoste apărut acum 180 de ani și devenit celebru în întreaga lume trezește interesul cititorului. Alesele însușiri ale celor doi tineri eroi ai cărții, drama lor sufletească poate să-i călăuzească pe cititorii tineri pe calea sentimentelor nobile și statornice.

VLADIMIR HANGA: „Caius Iulius Cezar”, 264 pag. Preț: 9 lei, Editura tineretului, 1967.

O monografie despre viața și activitatea marelui general și dictator Cezar, „cel mai roman dintre romani” cum îl numește autorul. Trăsăturile de caracter ale eroului, acțiunile lui politice și militare, plasate în ambianța aceluia timp, sînt descrise cu rigoare științifică și într-un stil atrăgător, ceea ce conferă cărții valoare instructivă și educativă. „FIGURI ILUSTRE ALE ANTICHITĂȚII” 384 pag. Ed. Tineretului 1967.

Acest prim volum din seria „Constructorii științei” este o lucrare colectivă la care colaborează acad. O. Onicescu, prof. univ. N. Botnariuc, prof. univ. Edmond Nicolau, C. Daniel, A. Tache, D. Todericiu. Volumul prezintă viața celor mai de seamă oameni de știință din lumea antică greacă și romană, precum și contribuția lor la dezvoltarea științei. Dintre greci sînt prezentați: Pitagora — filozof și matematician, fondatorul teoriei numerelor, apoi Herodot „părintele istoriei”, Hipocrate, medic de mare renume, filozoful materialist Democrit, Aristotel „cel mai mare cugetător al antichității” etc.

Din perioada elenistică sînt prezentați: Euclid, întemeietorul geometriei și Arhimede, vestitul matematician, iar din perioada romană: Vitruviu, autorul unui celebru tratat de arhitectură. Cunoșcînd viața exemplară a unor savanți, munca și sacrificiile lor care au dus la descoperiri științifice, tinerii cititori vor găsi exemple demne de urmat și totodată își vor îmbogăți cunoștințele în diferitele domenii ale științei. Atractivă și bogat ilustrată, cartea este deosebit de utilă pentru formarea culturii generale a tineretului.

LUCRĂRI DE POPULARIZARE A ȘTIINȚEI

GALINA GRUDER: „Povestea unui cristal de sare”, colecția „Să știm”, 52 pag. Preț: 6 lei, Ed. tineretului 1967.

Cartea informează pe tinerii cititori asupra uneia din cele mai mari bogății din țara noastră: sarea. Este descrisă structura chimică și geneza sării, se dau informații interesante despre cele mai importante mine de sare din țara noastră, despre exploatarea lor în trecut și astăzi, precum și despre importanța sării ca materie primă pentru industria chimică. Lucrarea este interesantă și instructivă fiind și bogat ilustrată.

Zorina REGMAN

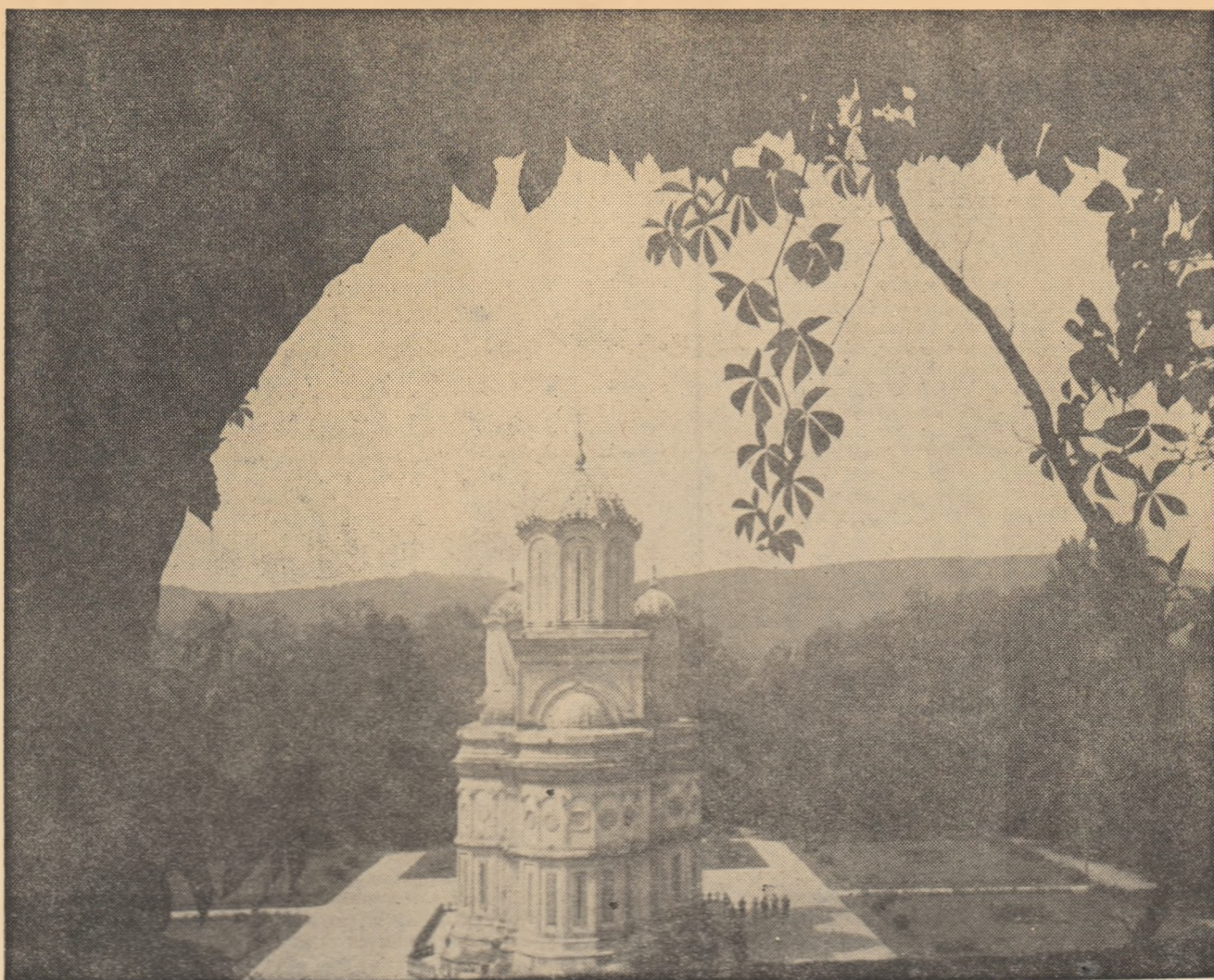
În curînd va apare

ALMANAHUL EDUCAȚIEI

Iată o carte ce nu trebuie să lipsească din bibliotecile educatorilor, iată o carte dorită și așteptată de către părinți.

Un cuprins bogat și divers va face ca lectura „Almanahului educației” să fie folositoare, plăcută și antrenantă.

Prețul unui exemplar tipărit în excelente condiții grafice este 10 lei.

Monumentul de arhitectură românească de la CURTEA DE ARGEȘ a împlinit, de curând, patru secole și jumătate.

PE VALEA ARGEȘULUI

Aflați în continuă și tînără înnoire, plaiurile argeșene atrag an de an, tot mai mult pe cei porniți pe drumurile țării ca să-i cunoască bogăția și frumusețea.

Pentru organizarea unei excursii școlare, Valea Argeșului prezintă avantajul unui traseu în care elementul geografic de atracție, peisajul natural, se împlinește cu multitudinea vestigiilor trecutului istoric și cu vastul șantier al realizării prezentului socialist, prilejuind astfel elevilor fundamentarea variată și completă a cunoștințelor concomitent cu o vibrantă lecție de patriotism. Excursia se poate organiza atât cu autobuze speciale cât și cu mijloace de transport locale (mașini I.R.T.A. sau I.G.O.) care efectuează zilnic un număr mare de curse.

Propunîndu-ne să vizităm câteva din obiectivele mai importante ce pot fi întîlnite de-a lungul văii Argeșului, pornim din orașul de reședință al regiunii Pitești. Vizităm principalele străzi și cartiere care ne dezvăluie imaginea de astăzi a orașului, surprinzătoare: o impetuoasă dezvoltare urbanistică și industrială. În ce privește trecutul, documentele ne aduc aminte că așezarea s-a întemeiat la răscrucea unor importante drumuri comerciale, atestîndu-și pentru prima oară existența în anul 1388 în actul de danie făcut mînăstirii Cozia de către Mircea cel Bătrîn. În secolul XIX Piteștiul și împrejurimile sale se asociază cu desfășurarea unor importante evenimente din istoria noastră: revoluția lui Tudor Vladimirescu, revoluția de la 1848 și activitatea unor cărturari de frunte. La numai 10 km de oraș este unul dintre lăcașele de cultură ce aduc pînă în prezent mărturia unui trecut bogat în fapte.

Vizitarea muzeului dă posibilitatea elevilor să facă incursiune mai edificatoare decît o lecție de istorie în frămîntările anilor 1821 și 1848, să vadă cu ochii începuturile învățămîntului în limba română, să ia cunoștință de tezaurul bogatelor elemente etnografic și folcloric argeșan, de felul de trai și ocupațiile tradiționale ale locuitorilor din această parte de țară.

Spre nordul văii Argeșului după 38 km de drum ajungem la Curtea de Argeș localitate cu nume evocator, situată într-un frumos cadru natural, păstrătoare de străvechi vestigii ce te transpun în vremurile legate de începuturile statului feudal al Țării Românești. Pomenită încă din documentele veacului al XIV-lea, Curtea de Argeș a fost capitala primilor voievozi munteni, Seneslau și Tihomir, a întemeietorului Basarab I și a urmașilor acestuia: Vlaicu, Radu, Dan și Mircea cel Bătrîn. În prezent, orașul surprinde de la prima vedere prin străduțele sale în pantă și prin căsuțele cu ceardacuri și grădinițe de flori multicolore. Vizităm: Curtea Domnească, aflată în plin centru, cu obiectivul ei principal Biserica Sf. Nicolae-Domnesc, impresionantă prin proporții și stil arhitectonic bizantin. În interior, frescele adevililor surpriza contactului direct cu originalele citorva din reproducerea folosite la clasă în timpul anului. Inscripția murală, atestînd data morții lui Basarab I, mormîntul deschis al lui Radu I sporesc și ele nu numai interesul, ci și durabilitatea fixării cunoștințelor.

Părăsind Curtea Domnească, ne întîmpină, pe stînga, înălțimea de pe care ruinele Bisericii de la Sin Nicoară înfruntă secolele. Pășim pe urme de legendă: tradiția populară a legat prezența acestui edificiu de numele Doamnei Clara (mama voievodului Vladislav Vlaicu), cunoscută marelui public mai ales din drama istorică „Vlaicu Vodă”, de Alexandru Davila, scrisă în liniștea și farmecul locurilor de la Golești.

La capătul Bulevardului Republicii, Mînăstirea Argeșului, ctitorie a lui Neagoe Basarab, ne apare desprinzîndu-se monumentală și unică din mijlocul frumosului parc natural ce o înconjoară. Admirăm bogata decorație exterioară de brîie răsucite și chenare sculptate și ne oprim privirile pe acoperișul cu turle torsionate, odată cu care și cunoscuta baladă a sortit pe Meșterul Manole să intre pentru totdeauna în tezaurul creației folclorice naționale și mondiale. Nu departe într-o pajistă veșnic verde, legendara Fin-

tînă a Meșterului Manole își gîlge pe trei și-pote, răcorosul, cristalinul și bogatu-i izvor. În apropiere, se află și un interesant colț zologic, binevenit pentru a satisface știința plăcere a copiilor de a cunoaște și „pe viu” materia predată în clasă.

Părăsim Curtea de Argeș și pornim tot spre nord printre niște dealuri din ce în ce mai înalte; se prevestesc munții. Răspîndite ici-colo pe albia Argeșului ne defilează prin fața ochilor șantierele Curtea de Argeș, Albești, Cerbureni etc.

Sosim în Căpățîneni, unde, într-un scurt popas, ne abatem pe la Casa lui Gheorghe Ștefănescu, întemeietorul Operei naționale — un mic muzeu memorial. Mai departe valea se închide brusc în fața noastră. Intrăm în Cheile Argeșului. Trecînd pe lingă interesanta clădire aeriană a centralei electrice, urmărîm panglica de asfalt a șoselei, durată în ultimii ani, ce șerpuieste, urcînd printre semeția stîncilor se ascunde în tunele adînci și izbucnește pe viaducte îndrăznețe.

În răstîmpuri ne apare, mereu sub alt unghi, cu o altă înfățișare, ruina Cetății lui Negru Vodă, adevărat „cuib de vultur” ce domină de pe o înălțime solitară.

Încă o serpentină, și iată pieptul arcuit de beton al Barajului hidrocentralei „Gh. Gheorghiu-Dej”, minunat monument de muncă și îndrăzneală creatoare al epocii noastre. De pe creasta barajului, la 104 m înălțime deasupra firului văii, lăsăm privirea să alerge de pe oglinda de ape a lacului de acumulare, pînă sus pe culmițele semețe ale munților Păgăraș.

De aici, în funcție de timpul de care dispunem, avem de ales între două alternative; prima, continuarea drumului pe poteciile munților către zona piscurilor înalte, folosind în acest scop oricare dintre nenumăratele ghiduri și călăuze editate în ultimii ani și a doua, reîntoarcerea pe același drum sub povara bagajului de amintiri.

Prof. Victoria GEORGIAN
București

O REVISTĂ DE SOCIOLOGIE A EDUCAȚIEI

„Jugendforschung“ (Studii asupra tineretului) este o nouă revistă editată de „Institutul Central pentru Cercetarea Tineretului“ din Berlin. Ea își propune, după cum rezultă din primul său articol, care are un caracter programatic, să facă cunoscute, în țară și peste hotare, „problemele teoretice și metodologice ale cercetării științifice a tineretului“, ca și „rezultatele cercetărilor concrete“ ale unei vaste tematici, cuprinzând între altele „raporturile și condițiile de viață ale tineretului în diferite domenii (școală, muncă, familie), influența comunicării interpersonale și a comunicației de masă“.

Considerând cercetarea tineretului ca pe o direcție de studiu interdisciplinar, „Jugendforschung“ va cuprinde în coloanele sale date ale comunicărilor și sintezelor originale de sociologie, psihologie, pedagogie, drept, medicină etc.

Noua publicație atrage atenția o dată mai mult prin colaborarea valoroasă pe care și-a asigurat-o. În afara unor cunoscuți oameni de știință din țară (R.D.G.), încă din primul număr apărut — număr dublu 1,2/1967 — își aduc contribuția o seamă de pedagogi, psihologi, sociologi din U.R.S.S., R.P. Polonă, R.P. Ungară, R.S.F. Jugoslavă, R.S.Cehoslovacă.

Primul studiu al publicației, „Despre problemele teoretice ale cercetării marxiste

a tineretului“ este semnat de Dr. W.Friedrich, de la „Institutul Central pentru Cercetarea Tineretului“ din Leipzig. Dr. P.Förster, de la același institut, scrie despre „Unele probleme metodologice ale chestionarului“, N.S. Mansurov și J.G. Lunkov, ambii de la Institutul de Filozofie al Academiei de Științe al U.R.S.S., expun unele date cu privire la „Presa și educarea tineretului“ și la „Formele conștiinței politice a tineretului studios“. Deosebit de interesant, studiul Dr.A. Gurycka — de la Laboratorul de cercetări al Organizației de pionieri din Varșovia — tratează despre „Factorii diferențierii intereselor la școlarii din clasele V—VII“.

Noua publicația „Jugendforschung“, asumându-și rolul de mijlocitor între teorie și practică, între cercetarea științifică a tineretului și educarea lui, se adresează în special învățătorilor și profesorilor, activiștilor de stat și ai organizațiilor de masă și în primul rând Tineretului Liber German.

Astăzi, când acțiunea de conducere și educare a tineretului se transformă tot mai mult dintr-o „artă“ într-o știință riguroasă, noua publicație, prin profilul ei, va constitui un sprijin serios în activitatea oamenilor de știință și a practicienilor din domeniul educației socialiste a tineretului.

Septimiu CHELCEA

COOPERATIVA „CHIMICA“ BUCUREȘTI

Cal. Șerban Vodă 22—24
Telefon: 23 77 41; 23 40 67

produce și livrează unităților din comerțul de stat și
cooperatist:

- **CARPETIN** — soluție pentru curățat covoare, tapițerii din material plastic.
- **VITRO** — lichid pentru curățat geamuri și oglinzi.
- **BATISTE DEZINFECTANTE** — hîrtie impregnată, se folosește în scopuri igienice.
- **MASĂ GALBENĂ DE TURNARE ELECTROIZOLANTE** — dielectric pentru cutiile de funcționare a cablurilor electrice.
- **LUMÎNĂRI** — albe de parafină în pachete de 1 kg
- **SEPTOL** — soluție dezinfectantă de uz extern, are acțiune bactericidă și odorizantă. Se folosește ca dezinfectant în unitățile de frizerie, manichiură, pedichiură.

CUPRINSUL

N. SORIN:
Mihail Kogălniceanu, istoricul și îndrumătorul cultural

N. CEACHIR:
M. Kogălniceanu și învățămîntul

PETRU VINTILĂ:
O nouă toamnă de aur

ȘTEFAN BÎRSĂNESCU:
Scurte colocvii de pedagogie a familiei

ELENA POPESCU-SOLOMON:
Principiul sancțiunii în educarea copiilor

URSULA ȘCHIOPU:
Bugetul tineretului

NICOLAE PROSAN:
Banii de buzunar

ALEXANDRU POPESCU:
Un cod străvechi de morală

E. FISCHBEIN:
Cunoștințele teoretice și experiența cotidiană a elevului

CONSTANTIN ZAHIRNIC:
Timpul liber și recreația

MONICA MACOVEI:
Copilul — ca spectator de film

ION VLAICU:
Numai copiii sînt vinovați?

ION ȘTEFĂNESCU:
Dumineci și vacanțe

EMILIA BĂTRÎNU:
Afecțiunea maternă

TAMARA OLTEANU-ROMANIUC:
Greșeli de educație

ION DRĂGAN:
Interesul — o forță care trebuie descoperită și canalizată

MARIANA FIROIU:
Cu savantul Henri Coandă despre unele aspecte ale educației științifice a tineretului

LIGIA FOTE:
Frumusețea profesiei: Geologii

SOFIA PUȘCAȘU
LUMINIȚA GHIVIRIGĂ

În sprijinul muncii dirigintului

TIBERIU POPESCU:
Să cultivăm interesul copiilor pentru muzică

VASILE GHICA:
Muzica — o cenușereasă?

O. ROȘEANU:
Atenție, părinți!

GH. MOVILĂ:
Cărți...

VICTORIA GEORGIAN:
Pe Valea Argeșului

Colocvii cu cititorii ● Pagini scrise de cititori ● Recomandări de cărți pe vârste școlare ● Discotecă ● Meridiane

COLOCVII

DESPRE ȘCOALĂ, FAMILIE ȘI SOCIETATE
Revistă lunară editată de Ministerul Învățămîntului

COLEGIUL DE REDACȚIE: CONST. ARSENE, Inv. emerit, Pitești; ION AZODY, publicist; Dr. OCT. BERLOGEA; BIANCA BRATU, lector univ.; TATIANA CAZACU-SLAMA, psiholog; SABINA CONSTANTIN, vicepreședintă a Sfatului popular regional Cluj; GH. DIACONU, dir. Școlii profesionale „Grivița Roșie“, București; AL. GEORGESCU, dir. Editurii tineretului; EMIL GIURGIUCA, prof. emerit (redactor șef); CRISTINA GOGA, dir. Casel de copii nr. 2, București; MARIA IACOBESCU, dir. Școlii pedagogice, Bacău; I. MATEI, sociolog; Conf. Dr. IOAN MORARU; LIDIA NICULESCU-MIZIL; LUCIA OLTEANU red. șef al publicațiilor pentru copii; VERONICA PORUMBACU; STELA PREDESCU, prof.; M. RAȚIU, prof.; Conf. univ. dr. URSULA ȘCHIOPU; ECATERINA TIRCA, educatoare; RADU TUDORAN; PETRU VINTILĂ (redactor șef ad.); ERWIN WILK, profesor, București.

Prezentarea grafică și artistică
de CONSTANTIN BIVOLARU

Redacția și Administrația, București,
Bd. Dr. Petru Groza Nr. 18
Telefon 14.64.09 și 14.09.21

RECLAMĂ EFICIENTĂ

prin

AGENȚIA DE PUBLICITATE E.S.I.P.

București, str. Eforiei 6 Telef. 16 79 45

